

Λεωφορεία: Τερματικός σταθμός οι ιδιώτες

Συνεχής υποβάθμιση των συγκοινωνιών της Αθήνας

Συνέντευξη: Τάσος Δήμας

Το επάγγελμα του ηθοποιού είναι σκληρό αλλά ερωτεύσιμο

Στο μάτι του κυκλώνα πάλι ο Λίβανος

Αποσταθεροποιεί τη Μέση Ανατολή η Σαουδική Αραβία

ISSN 2241-6137

84

9 772241 613004

δημοσιογραφία

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ COLUMBIA JOURNALISM REVIEW

ΤΕΥΧΟΣ 16 | ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2018 | € 4.00

Γράφουν: Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Παπαγιαννίδης, Λεωνίδα Βατικιώτης, Ελένη Μαρούλη, Farid Abudheir, Victoria Fontan, Bediye Ruzguz, Abdul Mujeeb Khalvatgar, Altaf Khan, Κωνσταντίνος Μπούρας, Κώστας Βενιζέλος, Γιώργος Καυκαλιός, Νίκος Χριστοδουλίδης, Λήδα Τσενέ, Γιάννης Μανδαλίδης, Χρυσή Δαγουλά, Νίκος Αγγελίδης, Θάλεια Παύλου, Ερατώ-Ιωάννα Σαρρή

Καλύπτουν χωρίς κάλυψη

Ματώνουν οι εκπρόσωποι της ενημέρωσης στα μέτωπα των συγκρούσεων

ADVANCED
MEDIA
INSTITUTE

Α ΚΑΙ ΝΕΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

R

00

6

(YPR)

Η αναγέννηση
κάθε πολιτισμού
είναι η ιστορία του.

Μουσείο Συλλογής Γεωργίου και Νεφέλης Τζιάπρα Πιερίδη
(Δωρεά Κλειούς και Σόλωνα Τριανταφυλλίδη)

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα-Κυριακή 10:00-19:00
Είσοδος Ελεύθερη

 boccf boc_csr

Φανερωμένης 86-90, Παλιά Λευκωσία

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
Πολιτιστικό Ίδρυμα
Τράπεζας Κύπρου

δημοσιογραφία

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ COLUMBIA JOURNALISM REVIEW

ΤΕΥΧΟΣ 16 - ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2018

Περιεχόμενα

- 4 Editorial**
Μαύρο για το Mega
| Από τη Σοφία Ιορδανίδου
- 6 De Profundis**
Τα Μέτωπα και τα Μέσα
| Από τον Αντώνη Δ. Παπαγιαννίδη

Οικονομία

- 8 Οι αστικές συγκοινωνίες στην Αθήνα νοσούν**
Η δραματική υποβάθμιση του παρεχόμενου έργου ανοίγει τον δρόμο στην ιδιωτικοποίηση των λεωφορειών
| Από τον Λεωνίδα Βατικιώτη

Διεθνή

- 14 Η απαγωγή του Χαρίρι κλονίζει το Λίβανο**
Σε ωρολογιακή βόμβα διαρκείας μετατρέπει τη Χώρα των Κέδρων η κλιμακούμενη επιθετικότητα της Σαουδικής Αραβίας
| Από την Ελένη Μαυρούλη

Κύπρος

- 41 Τα πάντα ρει...**
- 42 Ενεργειακά ανοίγματα**
Έρευνες και συμφωνίες που αναβαθμίζουν τη Λευκωσία
| Από τον Κώστα Βενιζέλο

- 45 Εύθραστες ισορροπίες**
Η αναμονή είναι η καλύτερη επιλογή στην παρούσα φάση
| Από τον Γιώργο Καυκαλιά
- 47 Στο μέσο δύο κόσμων**
Προσπάθεια αναβάθμισης βάσει σχεδιασμού και στρατηγικής
| Από τον Νίκο Χριστοδουλίδη

Στήλες

- 36 Συνέντευξη: Τάσος Δήμας**
«Μέσα από το βίωμα αναγνωρίζω τη ζωή»
| Από τον Κωνσταντίνο Μπούρα
- 52 Μια φωτογραφία, ένα γεγονός**
Ο μεγάλος (Αμερικανός) αδελφός και η ΠΓΔΜ
- 54 Σκέψεις για τα Μέσα Δικτύωσης**
Ιστορίες φτιαγμένες από data
| Από τη Λήδα Τσενέ
- 56 Επάγγελμα δημοσιογράφος**
Σκέψεις για τα Μέσα
| Από τον Γιάννη Μανδαλίδη
- 58 Διαδίκτυο και δημοκρατία**
Μια πόρινη σχέση γεμάτη αντιθέσεις
| Από τη Χρυσή Δαγουλά
- 62 Επάγγελμα δημοσιογράφος**
ΜΕΓΑλα προβλήματα, μικρές προσδοκίες
| Από το Νίκο Αγγελίδη

Βιβλιοκριτική

- 63 Η Κύπρος στο στόχαστρο**
Νέο βιβλίο του Δ. Κωνσταντακόπουλου
| Από τον Λεωνίδα Βατικιώτη

Πολεμικοί ανταποκριτές

- 21 Σε διαρκή πόλεμο η δημοσιογραφία**
Από τη Νορβηγία στα σημαντικότερα πολεμικά μέτωπα
| Από τη Σοφία Ιορδανίδου
- 22 Παλαιστίνη**
Λαός υπό κατοχή, Τύπος υπό διωγμό
| Από τον Farid Abudheir
- 24 Ιράκ**
Όσα είδε μια μη πολεμική ανταποκρίτρια
| Από την Victoria Fontan
- 26 Τουρκία**
Αλληπάλληλα πλήγματα κατά του Τύπου
| Από την Bedriye Poyraz
- 28 Αφγανιστάν**
Από το 2001 πάνω από 70 νεκροί δημοσιογράφοι!
| Από τον Abdul Mujeeb Khalvatgar
- 30 Πακιστάν**
Η βιομηχανία των Μέσων καλύπτει τα εγκλήματα
| Από τον Altaf Khan
- 32 Χαλέπι vs Μοσούλης**
Δύο μέτρα και δύο σταθμά στην κάλυψη ενός πολέμου
| Από τον Μιχάλη Παναγιωτάκη

PN
1700
046
24122

Δημοσιογραφία
Ταυτότητα

δημοσιογραφία
Σε συνεργασία με το
Columbia Journalism Review

Εκδίδεται από το Advanced Media Institute και τις Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις υπό την αιγίδα του ΜΠΣ «Επικοινωνία και Νέα Δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Σωκράτης Κάτσικας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σοφία Ιορδανίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Λεωνίδας Βατικιώτης

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Sinc. - www.sinc.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη

ΣΚΙΤΣΑ

Σωτήρης Κιζήλος, www.cartoonmovement.com

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

InTimeNews.gr

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Παπαγιαννίδης, Λεωνίδας Βατικιώτης, Ελένη Μαυρούλη, Farid Abudheir, Victoria Fontan, Bedriye Royraz, Abdul Mujeeb Khalvatgar, Altaf Khan, Κωνσταντίνος Μπούρας, Κώστας Βενιζέλος, Γιώργος Καυκαλιάς, Νίκος Χριστοδουλίδης, Λίδα Τσενέ, Γιάννης Μανδαλίδης, Χρυσή Δαγουλά, Νίκος Αγγελίδης

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Θάλεια Παύλου, Ερατώ-Ιωάννα Σαρρή

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Χριστίνα Λιναρδάκη

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κώστας Βενιζέλος, Βασίλης Μουρδουκούτας, Τίτικα Δημητρούλια, Θύμιος Ζαχαρόπουλος, Σοφία Ιορδανίδου, Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης

ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Νίκος Ξυδάκης, Ανδρούλλα Βασιλείου, Dan Gillmor, Γεώργιος Μακροπουλιώτης, Victor Navasky, Εμμανουήλ Παράσχος, Χαρίδημος Τσούκας

Τα δημοσιευόμενα στη «δ» επιστημονικά άρθρα εγκρίνονται από **ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**, την οποία απαρτίζουν μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας από την Κύπρο, την Ελλάδα και άλλες χώρες.

ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αθήνα, Αλεξάνδρου Σούτσου 18, TK 10671

ΔΙΑΝΟΜΗ ΑΡΓΟΣ Α.Ε.

Όλα τα σημεία πώλησης στην ιστοσελίδα του περιοδικού.

ISSN 2241-6137

EMAIL dimosiografia@dimosiografia.com

WEBSITE www.dimosiografia.com

Η δημοσιογραφία χωρίς αποκλεισμούς

Δημιουργείται...

από έμπειρους ακαδημαϊκούς και δημοσιογράφους που επιλέγουν να συνεργάζονται με νέους επαγγελματίες και να μοιράζονται, συχνά πειραματιζόμενοι, το ίδιο πάθος.

Καλύπτει...

με αξιώσεις τα ακαδημαϊκά πρότυπα, αξιολογώντας επιστημονικά άρθρα προς δημοσίευση για τη δημοσιογραφία και την ενημέρωση, όσο και τρέχοντα θέματα της επικαιρότητας.

Αποτελεί...

πλατφόρμα ελεύθερης έκφρασης που υπηρετεί την έρευνα, το ανεξάρτητο ρεπορτάζ και την παραγωγή πρωτότυπου περιεχομένου.

Αγαπά...

το μελάνι, σε μια εποχή που οι έντυπες εκδόσεις λιγοστεύουν, πιστεύοντας πως ό,τι αξίζει πρέπει και να τυπώνεται.

Σερφάρει...

ακατάπαυστα και σε εμπλουτισμένη μάλιστα μορφή στο διαδίκτυο όπως επιτάσσει η εξέλιξη του διαδικτυακού περιβάλλοντος.

Προσφέρει...

χώρο, που δεν περισσεύει αλλού, σε διαφορετικές προσεγγίσεις και αναγνώσεις στην Ελλάδα, την Κύπρο και τον κόσμο.

Απευθύνεται...

σε όσους αγαπούν την ανάγνωση, την ανάλυση και την κριτική σκέψη, σε όσους δεν αρκούνται στην επιφανειακή πλευρά των γεγονότων.

Εκδίδεται...

από το Advanced Media Institute και τις Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις σε συνεργασία με το Columbia Journalism Review από το 2013.

Τελεί...

υπό την αιγίδα του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επικοινωνία και νέα δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Διατίθεται...

σε επιλεγμένα βιβλιοπωλεία, σημεία Τύπου και στο Διαδίκτυο, με νέο σχεδιασμό και σύγχρονη αισθητική.

Προτιμά...

να το διαβάζουν απνευστί, οριζοντίως και καθέτως κι ουχί διαγωνίως, αδιαφορώντας για τα παραπάνω.

Editorial

Έξι άδειες και μία κηδεία...

ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ

Θα μπορούσε να ήταν τίτλος ταινίας. Έξι άδειες, όσες ήταν και οι αιτήσεις για τηλεοπτικές άδειες πανελλαδικής εμβέλειας που κατατέθηκαν τελικά, σηματοδοτώντας την επιτυχή έκβαση της πρώτης φάσης της νέας δημοπράτησης μέσω του ΕΣΡ, και μία κηδεία, αυτή του Mega. Ένα τέλος, εντελώς άδικο για τη θριαμβευτική πορεία και την αναντικατάστατη συμβολή του, που επήλθε μετά από έναν μακρύ επιθανάτιο ρόγχο, ο οποίος κράτησε σχεδόν δύο χρόνια. Το τυπικό τέλος αυτής της πορείας επήλθε με αφορμή την απόφαση των μεγαλομετόχων του καναλιού να μη συμμετάσχουν στον διαγωνισμό που έληξε στις 11 Ιανουαρίου 2017.

Με αφορμή πάντως τους τίτλους τέλους που πέφτουν στο Mega θυμηθήκαμε μια ακόμη, πολύ σύγχρονη επιτυχία του Χόλυγουντ, την ταινία *Post* του Στίβεν Σπίλμπεργκ, με τη Μέριλ Στριπ και τον Τομ Χανκς. Η ομοιότητα του Mega με την κινηματογραφική *Post*, σχετίζεται με την ικανότητα των μεγάλων δημοσιογραφικών οργανισμών, όπως ήταν επί δεκαετίες το Mega, να προάγουν την ενημέρωση! Το Mega άνοιξε νέους δρόμους στην τηλεοπτική ενημέρωση και ανέβασε ψηλά τον πήχη του ανταγωνισμού, με αδιάψευστο μάρτυρα τα ποσοστά τηλεθέασής του. Εξίσου καταλυτικά επέδρασε και στην ψυχαγωγία! Καθόλου τυχαίο ότι «έκανε νούμερα» ακόμη και με τις επαναλήψεις.

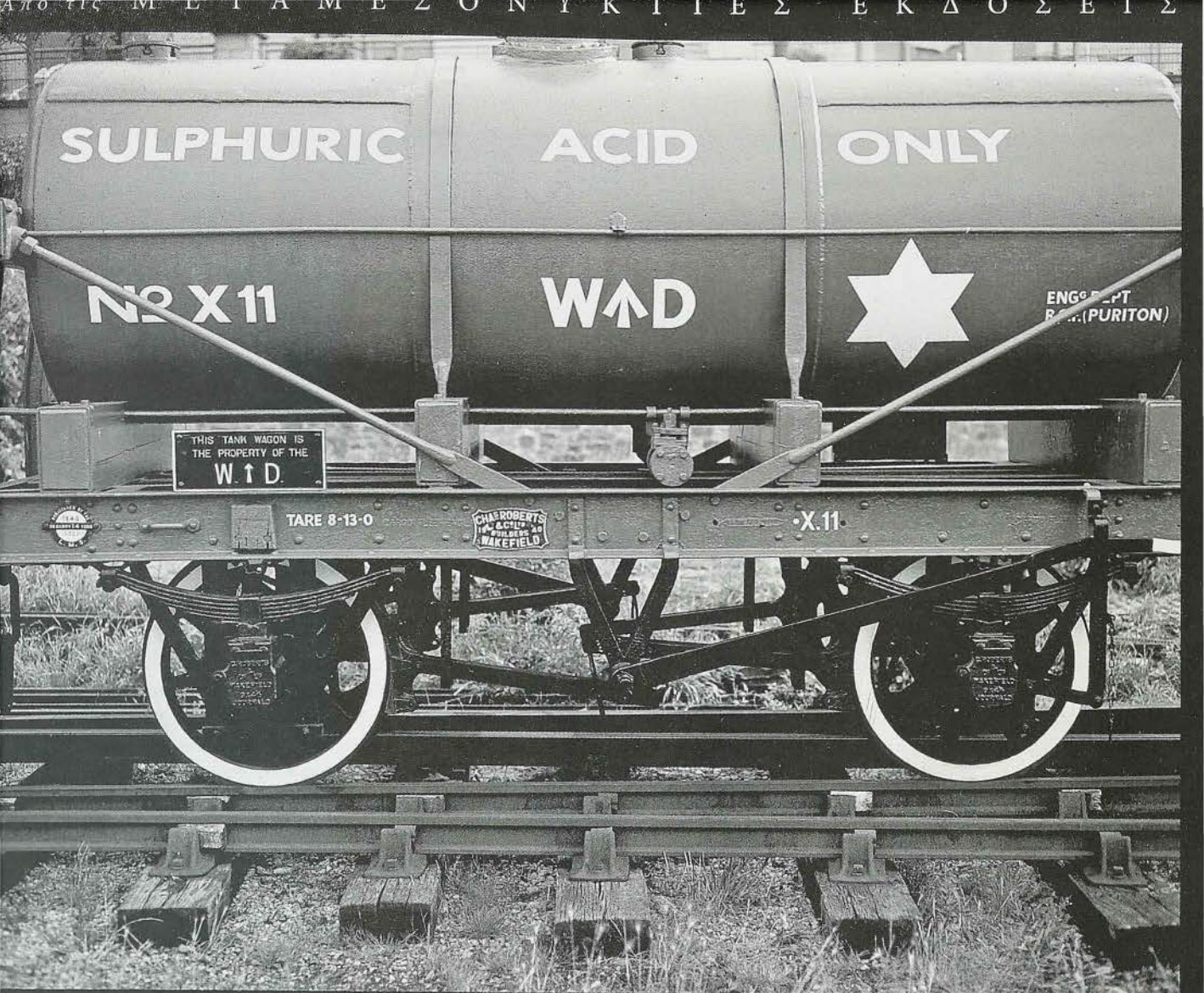
Η αποτίμηση της συμβολής του Mega, όχι μόνο στην ενημέρωση των πολιτών, αλλά και στην ελληνική δημοσιογραφία, είναι μια ηράκλεια προσπάθεια που θα απαιτήσει πολύ χρόνο. Κι αυτό λόγω των «πολλών εποχών» από τις οποίες πέρασε το Mega, απ' όπου δεν έλειψε ακόμη και η μεροληψία στη μεταφορά των πολιτικών απόψεων, με αποτέλεσμα το κανάλι συχνά να γίνεται στόχος κριτικής. Άλλες φορές βάσιμες, άλλες φορές όχι...

Με το κλείσιμο του Mega κλείνει ουσιαστικά ένας κύκλος ανάπτυξης των ελληνικών media, που τα έφερε στη νέα εποχή. Καθόλου τυχαίο δεν είναι το γεγονός ότι αυτός ο κύκλος κλείνει ταυτόχρονα με την αλλαγή σελίδας στο ελληνικό πολιτικό σύστημα και την εγχώρια οικονομία. Με την περίπτωση του Mega αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά και με δραματικό τρόπο ότι Μέσα ενημέρωσης, πολιτική και οικονομικό σύστημα αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Μάρτυρας η κρίση δημόσιου χρέους, που έστειλε εκτός «αγωνιστικού χώρου» γιγαντιαίους ομίλους με πολυσχιδή δραστηριότητα, η κατάρρευση του παλιού πολιτικού συστήματος, με κορυφή του παγόβουνου τη συντριβή του ΠΑΣΟΚ, και η αναμόρφωση του μιντιακού τοπίου με την επιχείρηση επιβολής της νομιμότητας στις τηλεοπτικές συχνότητες, να αποτελεί κορυφαία στιγμή του νέου ενημερωτικού χάρτη. Όχι όμως και μοναδική. Η θεαματική πτώση της κυκλοφορίας των εφημερίδων κι η ακόμη θεαματικότερη πτώση της αξιοπιστίας τους, ο κατακερματισμός του κοινού-στόχου της ενημέρωσης, η ανάδυση του διαδικτύου ως πηγής πληροφόρησης κ.ά. θα άλλαζαν την ελληνική ενημέρωση, ακόμη κι αν δεν υπήρχε κρίση και το ΠΑΣΟΚ συνέχιζε να αποτελεί σταθερά του κομματικού συστήματος...

Όλα τα παραπάνω ουδόλως απασχολούν τους 420 εργαζομένους του καναλιού, που αξίζουν το σεβασμό όλων μας για την απόφασή τους να κρατήσουν, απλήρωτοι επί 16 μήνες, ανοικτό το κανάλι κι έτσι να κερδίζουν ζεστό χρήμα οι τράπεζες και οι μέτοχοι με μηδενικό εργασιακό κόστος. Τουλάχιστον 50 εκατ. ευρώ εισέπραξαν οι πιστώτριες τράπεζες από διαφημίσεις όλο το προηγούμενο διάστημα δείχνοντας, από μian άλλη οπτική γωνία, την «υπεραξία» που φέρει το κανάλι και την ικανότητα του να επιβιώσει! Αν... ●

* Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δημοσιογραφίας και Επικοινωνίας στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και Πρόεδρος του «Advanced Media Institute». Από το 2011 υπό την ευθύνη της, οργανώθηκε και λειτουργεί στο ΑΠΚΥ το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επικοινωνία και Νέα Δημοσιογραφία».

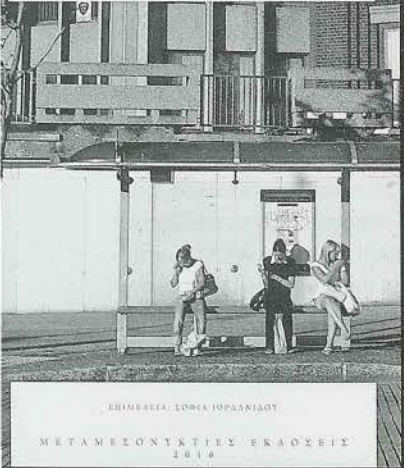
ΣΕΙΡΑ ΔΙΚΤΥΑ - ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ #1
 ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

□

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΒΡΕΤΟΣ
 Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Επιστήμης της Αρθρώσεως
 ΚΣ/

Επικοινωνία / Δημοσιογραφία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΟΦΙΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΟΥ
 ΜΕΤΑΜΕΣΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
 2018

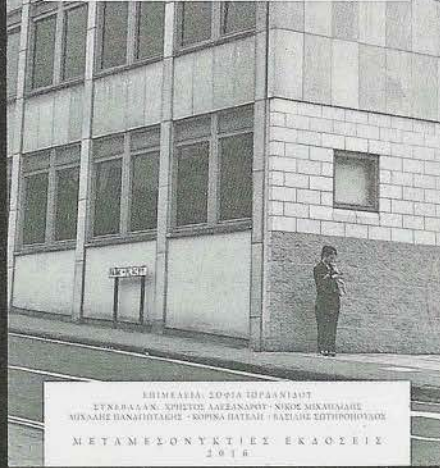
ΣΕΙΡΑ ΔΙΚΤΥΑ - ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ #2
 ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

□

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΒΡΕΤΟΣ
 Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Κοινωνία
 ΚΣ/

Επικοινωνία / Δημοσιογραφία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΟΦΙΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΟΥ
 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: ΣΠΥΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ - ΣΟΦΙΑ ΜΙΚΗΛΙΔΟΥ
 ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ - ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΥΛΟΣ - ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥΔΗΣ
 ΜΕΤΑΜΕΣΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
 2018

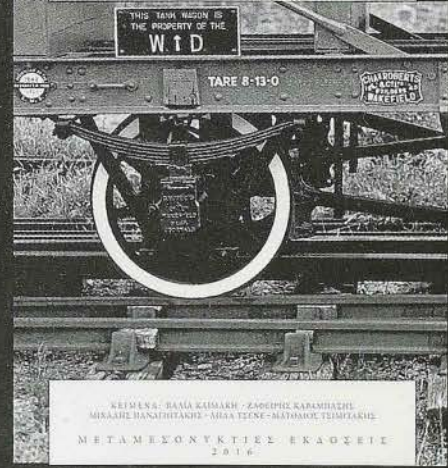
ΣΕΙΡΑ ΔΙΚΤΥΑ - ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ #3
 ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

□

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
 ΣΟΦΙΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΟΥ

Κοινωνικά Μέσα
 ΚΣ/

Επικοινωνία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΒΑΣΙΛ ΚΑΜΑΡΗΣ - ΖΑΧΑΡΙΟΣ ΚΑΡΑΜΗΛΙΔΗΣ
 ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ - ΑΝΔΡΑΣ ΤΣΕΝΕ - ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΤΣΙΜΠΙΛΚΗΣ
 ΜΕΤΑΜΕΣΟΝΥΚΤΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
 2018

Τεχνικό περιεχόμενο των πολιτικών μετώπων - και τα Μέσα

Με άκρα διστακτικότητα και προσοχή, η Ελλάδα ξεκινά φέτος τις δικές της έρευνες για φυσικό αέριο, φθάνοντας από Ιόνιο μέχρι και τα Νότια/ΝοτιοΔυτικά της Κρήτης

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗ*

Π

άντα, όταν τα πράγματα σφίγγουν, ο ρόλος των Μέσων ενισχύεται - και η διαπίστωση αυτή δεν έχει να κάνει με «καλό» ή «κακό», είναι value-free. Και, στη φάση που βρισκόμαστε στην περιοχή αυτή του κόσμου, τα πράγματα σφίγγουν σε πολλά (και άγαρμπα επικαλυπτόμενα) επίπεδα: από την προωθούμενη έξοδο της Ελλάδας ή/και τη μετάβασή της στην εποχή «μετά τα Μνημόνια» μέχρι το άνοιγμα του Μακεδονικού (που στην Ελλάδα του 2018 ούτε ως πρόβλημα δεν αντέχουμε να το αναφέρουμε με το όνομά του...). Όμως, ειδικά στην παρούσα κατάσταση, ο ρόλος των Μέσων προκύπτει διαφορετικός και λόγω του τεχνικού περιεχομένου των υπερπολιτικοποιημένων μετώπων. Προκειμένου οι πολιτικές επιλογές να αποκτίσουν κάτι περισσότερο από συναισθηματικό περιεχόμενο, κάτι πέρα από κυνική αντιπαραθετικότητα, χρειάζεται ένα μίνιμουμ επεξήγησης. Αυτό... αυτό λείπει τραγικά. (Και πέθανε κι ο Θωδωρής Μιχόπουλος, που με την πρακτική των non-papers οδήγούσε ακόμη και τους «απέναντι» σε κάτι σαν ορθολογική αντιπαραθέση).

* * *

Ένα πρώτο παράδειγμα, στον (υποτιθέμενο) βασικό σταθμό του 2018 που θα είναι η «έξοδος της Ελλάδας από τα Μνημόνια»: βλέπει κανείς την Κυβέρνηση να επιχειρεί έως και να ανάγει σε πολιτικό σύμβολο την «έξοδο στις αγορές» (τις οποίες μάλλον επιφυλακτικά, αν μη εχθρικά, αντιμετώπιζε). ενώ η Αντιπολίτευση, Ν.Δ. και Κιν.Αλ. θεωρούν την επιλογή αυτή - πάντως ως «καθαρή έξοδο»/clean exit - παρακινδυνευμένη, άρα de facto πλησιάζουν στην εκδοχή κάποιου είδους Προγράμματος (αλλά ποιος τολμά να ταχθεί στην Ελλάδα «υπέρ» οποιασδήποτε μορφής εποπτείας;). Εδώ, και το ευρωπαϊκό στερεότυπο σχετικά με το τι θα έπρεπε να γίνει μετά τη λήξη του Προγράμματος/Μνημονίου-3 δεν είναι σαφές πού καταλήγει: υπερισχύει άραγε η ανάγκη να ξεφορτωθεί η Ευρώπη το «πρόβλημα Ελλάδα» ή η ανάγκη να διατηρηθεί κάποιου είδους υβριδική εποπτεία;

Η προσαρμογή της δικής μας κοινής γνώμης, επίσης διόλου απλή υπόθεση: η ελευθερία κινήσεων (π.χ. με επαναφορά κατώτατου μισθού ή/και συλλογικών διαπραγματεύσεων) ή μια ομπρέλα ασφαλείας (με εγγύηση των Ευρωπαίων «εταίρων» για την πορεία της Ελλάδας στις αγορές) θα κυριαρχήσει ως αντανakaλαστικό; Όλα αυτά είναι πολιτικά. Συχνά υπερπολιτικοποιημένα. Όμως ξεκινούν από μια τεχνική βάση. Αυτήν, ποια Μέσα - και πώς - θα την επεξηγήσουν;

* Δικηγόρος με ειδίκευση στα θέματα Ε.Ε., δραπετής από νωρίς στη δημοσιογραφία, σύμβουλος έκδοσης της «Δ».

Παρακινδυνευμένη
θεωρεί η
αντιπολίτευση μια
«καθαρή έξοδο»
από τα Μνημόνια,
πλησιάζοντας έτσι ντε
φάκτο στην εκδοχή
κάποιου είδους
προγράμματος.

Πάμε όμως λίγο και στα πολιτικά/διεθνή. Εδώ, η ανατροπή παλαιότερων στερεοτύπων προέρχεται – για τον διεθνή παράγοντα, πρώτα – από μια Κυβέρνηση όπως η ελληνική, που είχε καταγραφεί πιο κοντινή, π.χ. προς τη ρωσική παρουσία στην περιοχή και πιο διστακτική απέναντι στις υπερατλαντικές προτεραιότητες. Όστε να μπορέσει η εγκλωβισμένη μικρή Βαλκανική χώρα να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ (όπου η ελληνική χρήση της ομοφωνίας – που προβλήθηκε ως «βέτο» προς οπαδική κατανάλωση – τη φρέναρε προ 10ετίας στο Βουκουρέστι). αλλά και να προχωρήσει προς την ΕΕ, ανακόπτοντας έτσι τη βαλκανική διείσδυση της Μόσχας.

Όμως, την ίδια στιγμή, η καθ' υπόθεσιν υπερατλαντικότερη/ευρωπαϊκότερη Αξιοματική Αντιπολίτευση της Ελλάδας δείχνει να υποκύπτει στον πειρασμό να φρενάρει την ίδια την αναζήτηση συμβιβασμού, επειδή προσδοκά ενδοκυβερνητικά αδιέξοδα.

Όσο για την εσωτερική, δική μας προσαρμογή... εδώ ξαναξεκίνησε ο πάγιος ΕλληνοΕλληνικός σπαραγμός για το Μακεδονικό – μέχρι και νέος πολιτικός σχηματισμός στα Δεξιά μπορεί να προκύψει, με ρίζα στη Βόρεια Ελλάδα: όχι απλά πράγματα! Και πάλιν το ερώτημα: πώς θα αποτυπώσουν τα Μέσα τα υποκρυπτόμενα τεχνικά στοιχεία κι ετούτου του μετώπου; Για παράδειγμα, ποιος θυμάται ότι η Ελλάδα μας έχει υπερηφάνως καταδικαστεί από το Δικαστήριο της Χάγης (2011) για παράβαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (1995) που ακολούθησε το εμπάργκο (το οποίο «επέβαλε» μονομερώς η Ελλάδα το 1994 όταν η χώρα-χωρίς-όνομα αναγνωρίστηκε από τις ΗΠΑ ως Δημοκρατία της Μακεδονίας), παράβαση μεταξύ άλλων και λόγω του «βέτο» του Βουκουρεστίου (2008), μετά την «εθνική θέση»/σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό *erga omnes* (2007);

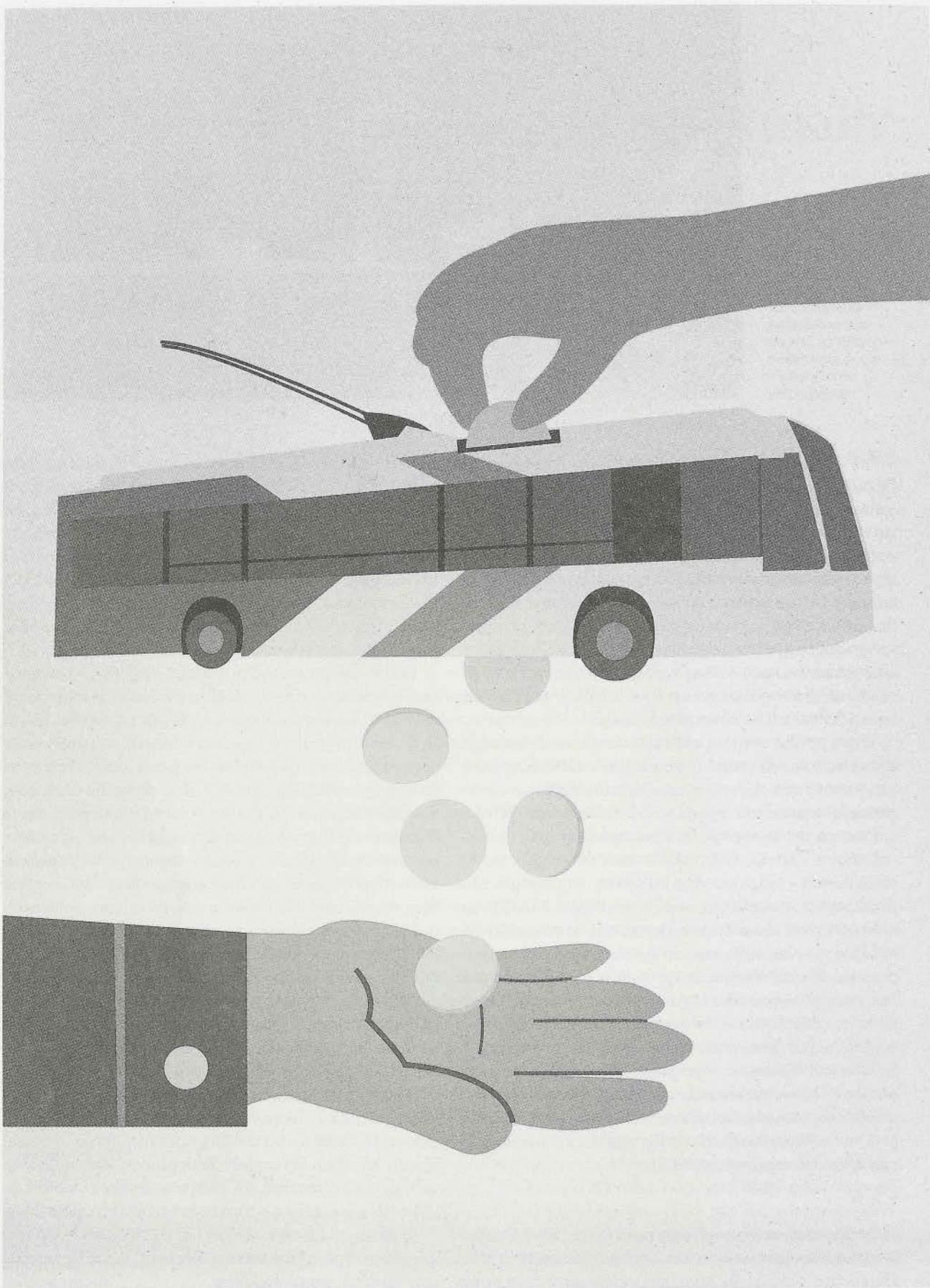
Τελευταίο σκαλοπάτι, το μέτωπο των κινήσεων για έρευνες πετρελαίου και φυσικού αερίου. Στην Κυπριακή ΑΟΖ, ήδη. Πιο κοντά σ' εμάς, αύριο. Αυτή τη στιγμή, κυριολεκτικά, με τις

έρευνες TOTAL και ENI να έχουν ξεκινήσει στο Οικόπεδο 6 της Κυπριακής ΑΟΖ («Καλυψώ») και με το Οικόπεδο 3 («Σουπιά») να έχει προαποφασιστεί, πάλι από το γαλλοϊταλικό κοινοσύνταγμα, θα ζήσουμε – το πιθανότερο – επανάληψη του σκηνικού της TOTAL στο Οικόπεδο 11 («Ονσίφορος») με το πλωτό γεωτρήσιμο West Capella του φθινοπώρου 2017. Απειλές, αεροναυτικές ασκήσεις των Τούρκων/sabre-rattling, αλλ' όχι παρεμπόδιση. Στο βάθος, δε, οι ακόμη σημαντικότερες έρευνες της αμερικανικής Exxon Mobil στο Οικόπεδο 10...

Εκείνο όμως που αληθινά αποτελεί αναβάθμιση των τουρκικών πρακτικών έντασης, υπήρξε η κινητοποίηση του σε τουρκικά/ΤΡΑΟ χέρια περιελθόντος νορβηγικού Deep Sea Metro II. Σε αντίθεση με το γνώριστό μας Barbaros, που είναι απλώς σκάφος σεισμικών ερευνών, το Deep Sea Metro II αποτελεί γεωτρήσιμο-πλατφόρμα ερευνών. Και... μέρος του «Καλυψώ», που σήμερα ερευνάται από το (αντίστοιχο) πλωτό γεωτρήσιμο Sairpem των Ιταλογάλλων, έχει ευθέως διεκδικηθεί ως τουρκοκυπριακή ΑΟΖ. Ήδη, δε, με τουρκοκυπριακή επίσημη ανακοίνωση Μουσταφά Ακιντζή διά του εκπροσώπου του, η πάγια θέση του ΓΓ του ΟΗΕ ότι «οι φυσικοί πόροι που βρίσκονται στα περίχωρα της Κύπρου» αποτελούν κοινό πλούτο, ο οποίος «θα πρέπει να αξιοποιηθεί με τρόπο που να εξυπηρετεί και τις δυο πλευρές, με συνεργασία», καταλήγει να καταδικάζει την κατάθεση συντεταγμένων στον ΟΗΕ «για το βόρειο κομμάτι ΑΟΖ της Κύπρου, μονομερώς, σε συνεργασία με την Ελλάδα».

Προς τι ο συσχετισμός; Με άκρα διστακτικότητα και προσοχή, η Ελλάδα ξεκινά φέτος τις δικές της έρευνες για φυσικό αέριο, φθάνοντας από Ιόνιο μέχρι και τα Νότια/ΝοτιοΔυτικά της Κρήτης. Ενώ ΕλληνοΕλληνική αντιπαράθεση (σε ήπιους τόνους είν' αλήθεια) έχει ανοίξει μεταξύ Άγγελου Συρίγου και Χρήστου Ροζάκη διά σπλών Καθημερινής – σχετικά με τη σκοπιμότητα (ή, αντίθετα, τον κίνδυνο) χάραξης ελλαδικής ΑΟΖ, ή πάντως κατάθεσης συντεταγμένων στα Ηνωμένα Έθνη.

Ξέρουμε πού είναι το Αιγαίο και πού η Κρήτη – και πού η Κύπρος. Όμως... την τεχνική διάσταση, ποιος θα την έχει «ανοίξει» στην κοινή γνώμη; ●

Μέσα Μαζικής Μεταφοράς: απαξίωση – ιδιωτικοποίηση, μια στάση δρόμος

Από το 2010 μέχρι και το 2015, όλα πάνε από το κακό στο χειρότερο στις δημόσιες συγκοινωνίες: Λεωφορεία, τρόλεϊ, οχηματοχιλιόμετρα, επιβάτες, χιλιομετρικό δίκτυο, αριθμός γραμμών, μέχρι και ο αριθμός των στάσεων μειώθηκε

ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ*

Μ

είωση δρομολογίων, ατελείωτες ουρές στις στάσεις, γερασμένος στόλος, υπερεντατικοποίηση της εργασίας, ακριβό εισιτήριο, εκρήξεις στις μηχανές εν κινήσει λεωφορείων γεμάτων κόσμο, όπως αυτή που συνέβη την 1η Δεκεμβρίου στη γραμμή 608,¹ και στο βάθος ιδιωτικοποίηση... Αυτή είναι σε αδρές γραμμές η... εκρηκτική κατάσταση που επικρατεί στις δημόσιες συγκοινωνίες του λεκανοπεδίου.

Η απαξίωση αποκαλύπτεται από ορισμένα αντιπροσωπευτικά μεγέθη που περιλαμβάνονται στον πίνακα. Εν συντομία από το 2010 μέχρι και το 2015, που είναι η τελευταία χρονιά για την οποία έχει δημοσιευθεί Έκθεση Πεπραγμένων της διοίκησης στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας,² όλα πάνε από το κακό στο χειρότερο: Λεωφορεία, τρόλεϊ, οχηματοχιλιόμετρα, επιβάτες, χιλιομετρικό δίκτυο, αριθμός γραμμών, μέχρι και ο αριθμός των στάσεων μειώθηκε!

Η υποβάθμιση του συγκοινωνιακού έργου δεν θα είχε τόσο έντονο αρνητικό κοινωνικό αντίκτυπο, αν συνέβαινε σε μια εποχή ανόδου των λαϊκών εισοδημάτων, όταν αυξάνονται οι πωλήσεις αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης και μοτοσυκλετών. Τα χρόνια των μνημονίων όμως, οι πωλήσεις νέων ΙΧ σημείωσαν μεγάλη κάμψη, οι οικογένειες πούλησαν το επιπλέον αυτοκίνητο με το οποίο εξυπηρετείτο το δεύτερο εργαζόμενο μέλος της οικογένειας, μείωσαν τη χρήση του αυτοκινήτου για λόγους οικονομίας κι έτσι η ανάγκη για αξιόπιστη δημόσια συγκοινωνία αυξήθηκε κατακόρυφα. Μαζί και το αίτημα καλύτερης γεωγραφικής κάλυψης και συχνότητας των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.³ Και αυτήν ακριβώς την περίοδο το «μικρότερο κράτος» των μνημονίων ήρθε να συρρικνώσει το συγκοινωνιακό έργο και να αυξήσει την 1η Φεβρουαρίου 2016 την τιμή του εισιτηρίου από 1,20 ευρώ σε 1,40!

*Απόφοιτος τμήματος Στατιστικής του Πανεπιστημίου Πειραιά και Διδάκτορας του Πάντειου Πανεπιστημίου. Αρθρογραφεί στον Τύπο για θέματα Οικονομίας και Διεθνών, έχει την επιστημονική επιμέλεια των ντοκιμαντέρ της ομάδας Infowar κ.α. κι έχει μεταφράσει οικονομικά βιβλία.

Συγκοινωνιακό έργο 2010-2015

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	% Μεταβολή 2015/2010
Λεωφορεία (οχήματα)	2.031	2.052	2.139	2.139	2.145	2.152	-5,62
Τρόλεϊ (οχήματα)	356	366	366	366	366	366	-2,73
Παραθθέν έργο (οχηματοχιλιόμετρα)	141.299.740	145.840.400	141.800.998	143.443.461	143.000.000	158.000.000	-10,57
Επιβιβάσεις	630.951.459	651.095.190	642.108.657	652.295.966	732.000.000	809.000.000	-22,01
Δίκτυο (χλμ) λεωφορειών	5.680	5.700	6.037	6.200	6.351	6.826	-16,79
Δίκτυο (χλμ) τρόλεϊ	352	352	373	388	392	392	-10,20
Πλήθος γραμμών λεωφορειών	255	255	264	268	272	290	-12,07
Πλήθος γραμμών τρόλεϊ	19	19	20	22	22	22	-13,64
Πλήθος στάσεων λεωφορειών	7.485	7.450	7.500	7.500	7.550	7.620	-1,77

Πηγή: Εκθέσεις πεπραγμένων ΟΑΣΑ διαδοχικών ετών.

Η κατάσταση είναι πιο δραματική από αυτήν που περιγράφει ο παρατιθέμενος πίνακας γιατί ούτε στις γραμμές, ούτε στις στίλβες του εμφανίζονται οι ποιοτικές μεταβολές που έχουν συντελεστεί.

Δεν εμφανίζεται, για παράδειγμα, πρώτα-πρώτα το γεγονός ότι από τα παραπάνω λεωφορεία, που χρόνο με τον χρόνο μειώνονται, κυκλοφορεί μόνο ένα μέρος! Λιγότερα από 1.000 με βάση αξιόπιστες εκτιμήσεις. Τα υπόλοιπα είναι στα αμαξοστάσια είτε γιατί δεν υπάρχουν ανταλλακτικά είτε γιατί δεν υπάρχει προσωπικό. «Αξιοπρεπές συγκοινωνιακό έργο μόνο μια περίοδο θυμάμαι να υπήρχε: από την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων μέχρι το 2008», αναφέρει ο Σταύρος Μανίκας, οδηγός στα λεωφορεία και μέλος του ΔΣ του Εργατικού Κέντρου Αθήνας. «Στο αμαξοστάσιο του Πειραιά, για παράδειγμα, υπάρχουν θεωρητικά 370 λεωφορεία. Πριν την κρίση σε βλάβη κυλιόμενα ήταν μόνιμα γύρω στα 80 οχήματα. Από τον Μάιο σε κίνηση βρίσκονται από 80 έως 120 αυτοκίνητα, στην καλύτερη μάλιστα περίπτωση. Πώς μεταφράζεται αυτό στην εξυπηρέτηση των επιβατών; Κανονικά, η γραμμή του 909 (Μεταξά – Κρατικό Νίκαια) είχε δρομολόγιο κάθε 8 λεπτά. Πλέον χρειάζονται από 20 ως 45 λεπτά! Το αποτέλεσμα είναι στις τρεις πρώτες στάσεις τις ώρες αιχμής το λεωφορείο να γεμίζει από κόσμο και μετά να μην επιβιβάζεται κανείς. Και τότε αρχίζουν τα... όργανα: Εκνευρισμοί, σπρωξίματα, προσβολές, κ.λπ. Υπάρχουν γραμμές που εξυπηρετούνται από το πρωί μέχρι το βράδυ με ένα μόνο λεωφορείο».

Εξίσου αδικημένοι με τους επιβάτες είναι και οι οδηγοί, αφού οι μισθοί τους ξεκινούν από 850 ευρώ και φτάνουν τα 1.050, χωρίς δικαίωμα για 13ο και 14ο μισθό. Το προσωπικό (οδηγοί, τεχνικοί και διοικητικοί) έχει μειωθεί δραματικά, κατά 33% (από 11.813 το 2007 σε 7.962 το 2015) όπως δείχνει και το διάγραμμα, με στοιχεία που προέρχονται από τις ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων του οργανισμού. Και πάλι η πραγματικότητα είναι πιο ζοφερή απ' ό,τι δείχνει η καμπύλη, καθώς πολλοί εργαζόμενοι του ΟΑΣΑ έχουν αποσπαστεί σε πολιτικά γραφεία και βουλευτές, με την κατά τα άλλα «αντιθεσμική» Χρυσή Αυγή που εμφανίζεται να εναντιώνεται στα βουλευτικά

προνόμια να κρατάει τα σκίπτρα. Οι πραγματικοί εργαζόμενοι είναι ακόμη λιγότεροι, επομένως.

«Η διοίκηση για να καλύψει τα κενά, εντατικοποιεί τη δουλειά. Αυξάνουν για παράδειγμα τη χιλιομετρική απόσταση μιας διαδρομής, όπως έκαναν με το 824 στον Άγιο Αντώνη του Πειραιά, διατηρώντας όμως ίδιο χρόνο στις βάρδιες των οδηγών. Το αποτέλεσμα είναι να χάνονται τα διαλείμματα», αναφέρει ο Στ. Μανίκας. «Προσλήψεις έχουν να γίνουν από το 2007, με αποτέλεσμα ο μέσος όρος ηλικίας των οδηγών να είναι γύρω στα 47 χρόνια, όταν λίγα χρόνια πριν ήταν κάτω των 40 ετών. Λαβαίνοντας υπ' όψη και την παλαίωση των οχημάτων, η καταπόνηση και οι μυοσκελετικές παθήσεις θερίζουν», τονίζει ο Αποστόλης Κασιμέρης, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του συνδικάτου του ΟΑΣΑ.

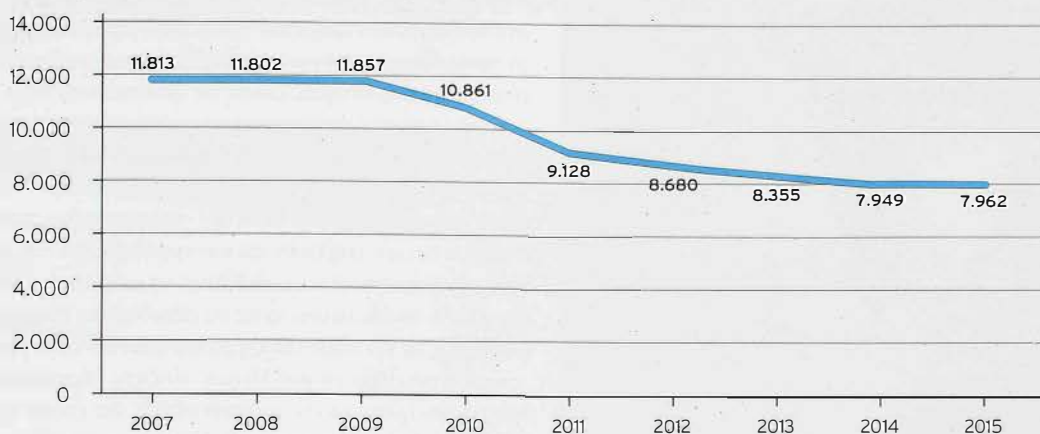
Από τα αριθμητικά στοιχεία λείπει επίσης το γεγονός ότι τα λαϊκά στρώματα πληρώνουν ένα δυσανάλογα μεγάλο τίμημα εξαιτίας των περικοπών. «Η διοίκηση του οργανισμού δίνει προτεραιότητα να στελεχωσει τις γραμμές-βιτρίνα, όπως είναι για παράδειγμα η 904 και 909 στον Πειραιά. Για να λειτουργούν όμως αυτές οι γραμμές όπως πρέπει, μειώνουν οχήματα και προσωπικό από τις πιο λαϊκές γραμμές 832, 833 και 875, Χαραυγή και Νέο Μώλο αντίστοιχα. Άλλη πάγια πρακτική επίσης είναι να καταργούν τα 5άρια, όπως αποκαλούμε τα δρομολόγια που ξεκινούν στις 5 το πρωί», συνεχίζει ο Σταύρος Μανίκας. «Αυτά όμως τα δρομολόγια χρησιμοποιούνται από εργάτες και εργάτριες για να πάνε στη δουλειά τους».

Απαρхайωμένα λεωφορεία

Το τρίτο ποιοτικό στοιχείο που δεν διακρίνεται από τη γενική εικόνα συρρίκνωσης είναι η γήρανση του στόλου, που είναι σημαντικότερη από τη συρρίκνωση του αριθμού των λεωφορειών και των τρόλεϊ. Υπάρχουν οχήματα που τα κοντέρ τους έχουν γράψει περισσότερα από 1 εκατ. χιλιόμετρα. Λεωφορεία στο αμαξοστάσιο του Ελληνικού έχουν κλείσει τρεις φορές τον κύκλο της ζωής τους κι είναι ακόμη στο δρόμο», τονίζει ο Απ. Κασιμέρης. «Η διοίκηση του οργανισμού έχει σταματήσει να ανανεώνει το στόλο λόγω έλλειψης πόρων. Την ζημιά την

Προσωπικό Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας (ΟΣΥ, ΣΤΑΣΥ, ΗΣΑΠ)

Γράφημα 1

προκάλεσε ο μνημονιακός νόμος του Δημ. Ρέππα του 2011 που μείωσε απότομα τις επιχορηγήσεις του Δημοσίου». Με βάση το Ν. 3920, που κάλλιστα μπορεί να χαρακτηριστεί το πρώτο μνημονιακό καρφί στο φέρετρο των δημόσιων συγκοινωνιών, η επιδότηση του Δημοσίου μειώθηκε σχεδόν κατά το ήμισυ σε τέσσερα μόλις χρόνια. Από 197,7 εκατ. ευρώ το 2012 σε 108 εκατ. το 2015.

«Η συρρίκνωση των επιδοτήσεων δεν έφερε μόνο την απαρχαίωση του στόλου και την υποβάθμιση του συγκοινωνιακού έργου», σύμφωνα με τον Α. Κασιμέρη. «Φέρνει και την ιδιωτικοποίηση, καθώς κάποια στιγμή και μάλιστα πολύ σύντομα, σε 1-2 χρόνια, θα προκύψει επιτακτικά η ανάγκη ανανέωσης του στόλου και θα είναι φυσικά απρόθυμο να την αναλάβει το Δημόσιο. Και τότε θα εμφανίσουν ως σωτηρία τους ιδιώτες. Η μορφή μάλιστα που θα επιλέξουν θα είναι των πλειστηριασμών». Ο δρόμος για την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων συγκοινωνιών άνοιξε τον Μάιο του 2016, όταν, για να κλείσει την αξιολόγηση, η κυβέρνηση ενέταξε τον ΟΑΣΑ στο υπερταμείο ιδιωτικοποιήσεων μαζί με δεκάδες άλλους δημόσιους οργανισμούς. Η ένταξη στο υπερ-ταμείο ήταν το δεύτερο καρφί στο φέρετρο των δημόσιων συγκοινωνιών. Το ξεπούλημά τους μάλιστα αργά ή γρήγορα θα εμφανιστεί ως επιβεβλημένο, λόγω του ότι επιβάλλεται από οδηγία της ΕΕ, στο πλαίσιο της «απελευθέρωσης» των συγκοινωνιών, όπως κατ' ευφημισμόν περιγράφεται το χάρισμά τους σε ιδιώτες.

Την επικείμενη ιδιωτικοποίηση των δημόσιων λεωφορείων εξυπηρετεί για τον Στ. Μανίκα και το έργο της τηλεματικής, που προσέδωσε έναν αέρα εκσυγχρονισμού στις στάσεις των αστικών συγκοινωνιών και συνδυάστηκε με την έκδοση του ηλεκτρονικού εισιτηρίου. Ένα μνημείο προχειρότητας και κακού σχεδιασμού, που ταλαιπώρησε επί μέρες δεκάδες χιλιάδες κάτοικους του λεκανοπεδίου οι οποίοι περίμεναν στην ουρά για να εκδώσουν την κάρτα. «Με τα 125 εκατ. που στοίχισε αυτό το έργο θα μπορούσαν να είχαν αγοραστεί 600 υπερσύγχρονα λεωφορεία ή να προσλαμβάνονταν 1.500 οδηγοί και τεχνικοί. Επιλέχθηκε ωστόσο για να διευκολύνει την ιδιωτικοποίηση, καθώς οι επίδοξοι επενδυτές θέλουν

αξιόπιστα και ακριβή στοιχεία για την κίνηση κάθε γραμμής, τις ώρες αιχμής, κ.ά. Αυτούς εξυπηρετεί η τηλεματική κι όχι τους επιβάτες, καθώς το Δημόσιο δεν είναι διατεθειμένο να προχωρήσει στις επενδύσεις που απαιτούνται».

Η αιματηρή εμπειρία του Λονδίνου

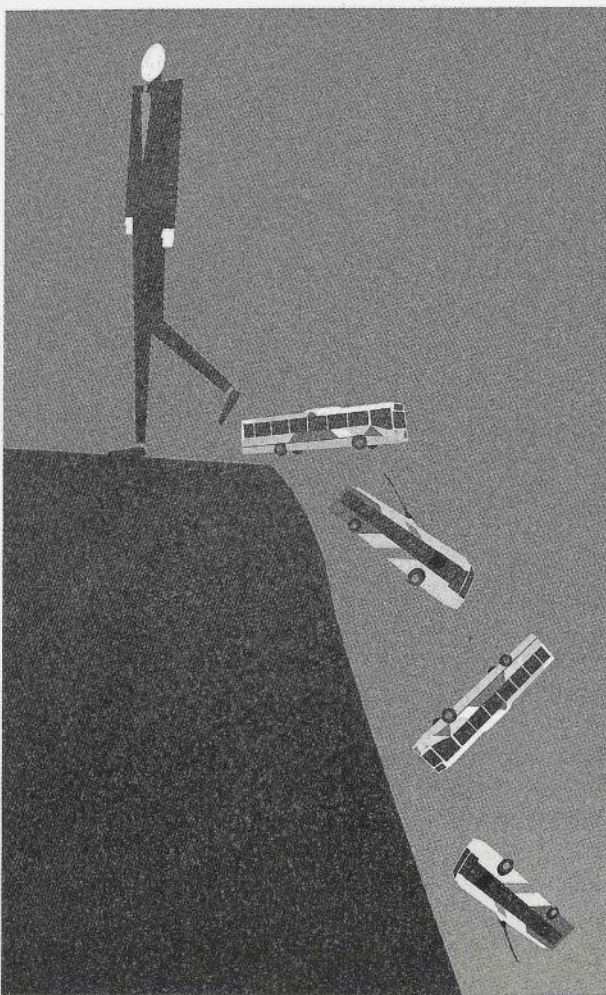
Η ιδιωτικοποίηση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς έχει δοκιμαστεί, στην πιο καθαρή μορφή της, (που αλλού;) στην Αγγλία. Ζητήσαμε από την Τζόαν Χάρις, οδηγό σε λεωφορεία του Λονδίνου και μέλος του συνδικάτου Unite, να μας μεταφέρει την εμπειρία της.

- Τζόαν, πότε ξεκίνησε η ιδιωτικοποίηση των Λεωφορείων του Λονδίνου;

- Η ιδιωτικοποίηση των Λεωφορείων του Λονδίνου ξεκίνησε γύρω στο 1994-5, ενώ από το 1984 είχε αρχίσει η απορρύθμιση των λεωφορείων εκτός Λονδίνου. Παρότι τα λεωφορεία του Λονδίνου είχαν ιδιωτικοποιηθεί, δεν είχαν πλήρως απορρυθμιστεί. Τώρα υπάρχουν 12-14 εταιρείες που λειτουργούν λεωφορεία στο Λονδίνο και όλες οι γραμμές προσφέρονται με συμβόλαιο. Αυτός που συνήθως κερδίζει, μετά από ένα σύντομο χρονικό διάστημα, επιτίθεται στους μισθούς και τους όρους εργασίας των οδηγών ώστε η εταιρεία του να αυξήσει τα κέρδη της. Την εποχή της ιδιωτικοποίησης, η κυβέρνηση της Θάτσερ κυκλοφορούσε μια πειστική ιστορία: ότι οι επιβάτες του Λονδίνου θα επωφελούνταν, καθώς ο ανταγωνισμός μεταξύ των εταιρειών θα κρατούσε τα εισιτήρια χαμηλά και θα βελτιώνει τις υπηρεσίες. Όπως όλοι ξέρουν όμως, αυτό δεν συμβαίνει ποτέ, όταν τα κέρδη προηγούνται των ανθρώπων.

- Μπορείς να μας περιγράψεις τις σημαντικότερες επιπτώσεις στους πολίτες;

- Αρχικά στα λεωφορεία του Λονδίνου παρατηρήθηκε ένας ίπυρετός, με περισσότερα από 6 εκατ. μετακινήσεις επιβατών κάθε μέρα. Εκείνη την περίοδο οι εταιρείες πληρώνονταν με μετρητά από τον τότε δήμαρχο, Κεν Λίβινγκστον, και κρατούσαν τα εισιτήρια χαμηλά με τεχνητό τρόπο. Μετά την αποχώρηση του Λίβινγκστον, ανέλαβε ο συντηρητικός

ΣΙΩΤΗΡΗΣ ΚΙΖΗΛΟΣ

δήμαρχος Μπόρις Τζόνσον. Κατά τη διάρκεια της θητείας του τα εισιτήρια αυξήθηκαν δύο φορές σε έναν χρόνο. Οι μετακινήσεις στο Λονδίνο έγιναν πολύ ακριβές. Το εισιτήριο έφθασε τις 1,3 λίρες.

- Ποιες ήταν επιπτώσεις στην ασφάλεια και το προσωπικό των λεωφορείων;

- Το πιο συνηθισμένο πρόβλημα με την ιδιωτικοποίηση ήταν η επέκταση της βάρδιας ακόμη και σε 12,5 ώρες την ημέρα και η συμπίεση των διαλειμμάτων. Αυτό, μαζί με την υπόλοιπη πίεση, οδήγησε σε πολλά ατυχήματα στα λεωφορεία. Οι οδηγοί επίσης είδαν τους μισθούς τους να γίνονται στόχος επιθέσεων, καθώς στο Λονδίνο κανείς δεν είχε αύξηση, σε πραγματικούς όρους, τα τελευταία 9 χρόνια. Την πιο πρόσφατη διετία, περισσότεροι από 25 άνθρωποι έχουν σκοτωθεί

και 12.000 έχουν τραυματιστεί εξαιτίας των Λεωφορείων του Λονδίνου ή επί αυτών. Συνοψίζοντας, θα έλεγα ότι η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών πάντα θα οδηγεί στη επιθυμία των εταιρειών για διαρκώς αυξανόμενα κέρδη, τα οποία θα προηγούνται της ασφάλειας των επιβατών και γι' αυτό πρέπει να αντιμαχόμαστε τις ιδιωτικοποιήσεις.

Δημόσια για χάρη του περιβάλλοντος

Το μοντέλο διαχείρισης των αστικών συγκοινωνιών, που προωθεί στην πράξη η κυβέρνηση, δεν στρέφεται μόνο ενάντια στα συμφέροντα των επιβατών και των εργαζομένων. Είναι επίσης εξόχως απαρχαιωμένο, καθώς αντί να ωθεί στην εγκατάλειψη του ΙΧ αυτοκινήτου, ώστε να μειωθούν οι εκπεμπόμενοι ρύποι και να προστατευθούν το περιβάλλον και ο δημόσιος χώρος, η υποβάθμιση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς κάνει ακόμη πιο αναγκαίο το αυτοκίνητο σε μια εποχή που επιβάλλεται η εγκατάλειψή του. Το Παρίσι για παράδειγμα, που έχοντας χτιστεί τον 19ο αιώνα πριν δηλαδή την ανακάλυψη του αυτοκινήτου, ποτέ κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα δεν... συνεργάστηκε αρμονικά με το ΙΧ, ετοιμάζεται με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024 να μετασχηματιστεί στην πρώτη μητροπολιτική πόλη που θα απαλλαγεί από το αυτοκίνητο, στηριζόμενη προφανώς στην ενίσχυση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.⁴ Ο άμεσος στόχος της απαλλαγής από τα 150.000 παρκαρισμένα αυτοκίνητα (υπό το αφοπλιστικό ερώτημα «γιατί να πρέπει να καταλαμβάνεις 12 τετραγωνικά μέτρα ελεύθερου χώρου για να κινείσαι;») δεν θα είχε πολλές πιθανότητες υλοποίησης, αν η γαλλική πρωτεύουσα δεν είχε χαρακτηριστεί από το Ινστιτούτο Πολιτικής Μεταφορών και Ανάπτυξης, με έδρα τη Νέα Υόρκη, ως η διεθνής πόλη με το καλύτερο δημόσιο σύστημα μεταφορών.

Η κατεπείγουσα ανάγκη ενίσχυσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς δεν αναστέλλεται από τη αύξηση των ηλεκτρικών αυτοκινήτων, καθώς οι μηδενικές εκπομπές αερίων στην εξάτμιση δεν σημαίνουν μηδενικές εκπομπές αερίων στο ταξίδι. Ακόμη και σήμερα άνω του 50% του ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται στην Αγγλία και άνω του 65% του ηλεκτρικού που παράγεται στις ΗΠΑ προέρχεται από ορυκτά καύσιμα. Έτσι, ακόμη κι αν όλα τα αυτοκίνητα μετατρέπονταν σε ηλεκτρικά, το αποτύπωμα σε άνθρακα θα βελτιωνόταν μόλις κατά ένα τέταρτο!⁵

Στη βάση των παραπάνω η γενναϊόδωρη ενίσχυση των δημόσιων μέσων μεταφοράς, έτσι ώστε ακόμη και να είναι δωρεάν οι μετακινήσεις, είναι όρος εκ των ων ουκ άνευ όχι μόνο για την διευκόλυνση των συνθηκών ζωής κι εργασίας όσων αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες κοινωνικές ανάγκες αλλά επίσης για τη βελτίωση των πόλεων και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. ●

1 Εξερράγη κινητήρας λεωφορείου του ΟΑΣΑ στο κέντρο της Αθήνας (2017), *Τα Νέα*, 112, <https://goo.gl/qCkQwM> [Τελευταία πρόσβαση 2.2.2018]

2 <http://www.oasa.gr/content.php?id=os> [Τελευταία πρόσβαση 2.2.2018]

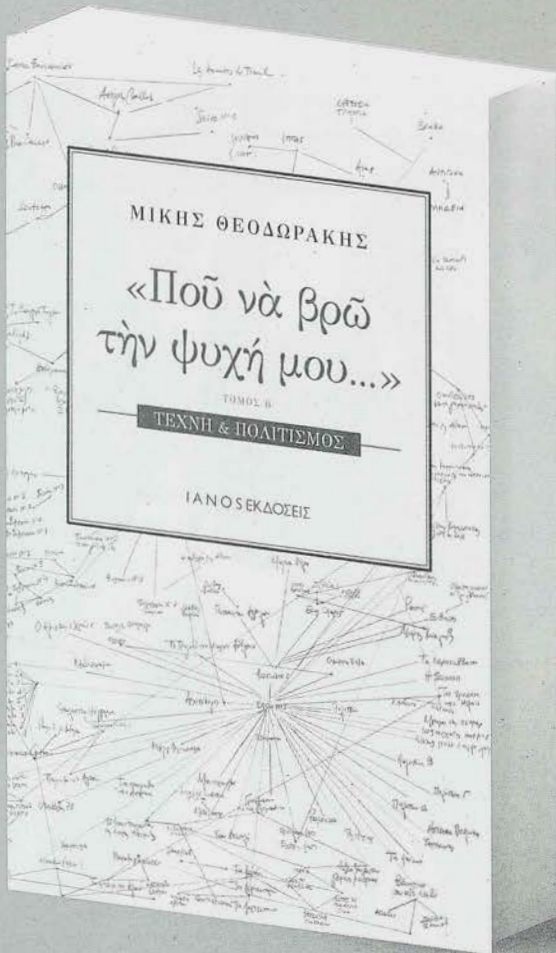
3 Λ. Βατικιώτης, Γ. Γεμενιτζή, Ε. Ζέρβας, «Επίδραση της οικονομικής κρίσης στις μετακινήσεις στην Αθήνα», παρουσίαση στο συνέδριο Αττική σε κρίση του Τμήματος Αττικής του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Αθήνα, 22 Οκτωβρίου 2017.

4 Simon Kuper (2017) Why Paris will be the first post-car metropolis, *Financial Times*, September 7, <https://www.ft.com/content/1b785f3e-9299-11e7-a9e6-11d2f0ebb7f0> [Τελευταία πρόσβαση 2.2.2018]

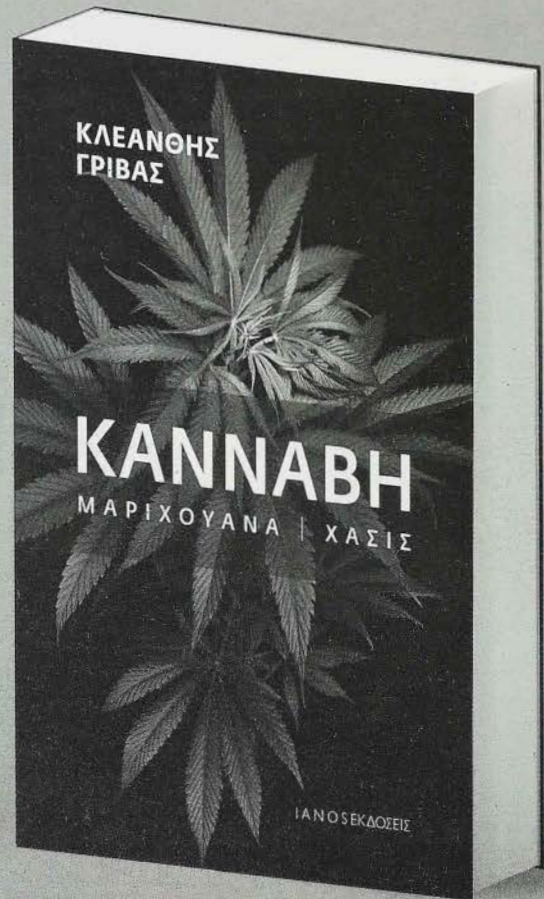
5 Sumantan, V., Fine C., Gonzalez, D. (2017), *Faster, Smarter, Greener: The Future of the Car and Urban Mobility*, MIT Press.

ΙΑΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Αριστοτέλους 7, Τ.Κ. 546 24, τηλ.: 2310 277 004, e-mail: ekdoseis@ianos.gr
ΑΘΗΝΑ: Σταδίου 24, Τ.Κ. 105 64, τηλ.: 210 32 17 917, e-mail: ekdoseis@ianos.gr
www.ianos.gr

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
**«Πού να βρω
την ψυχή μου»**
ΤΕΧΝΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
Β' τόμος

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΓΡΙΒΑΣ
**Κάνναβη -
Μαριχουάνα - Χασίς**

ΒΡΕΙΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ SOCIAL MEDIA

Η Ευρώπη δεν μπορούσε να αντέξει μια ενδεχόμενη αποσταθεροποίηση του Λιβάνου γι' αυτό και κινήθηκε γρήγορα αντιδρώντας στην παραίτηση του Χαρίρι, με τη συμφωνία των ΗΠΑ.

Λίβανος: ωρολογιακή βόμβα διαρκείας

Το Ριάντ έχει ανησυχήσει πάρα πολύ από το γεγονός ότι υπάρχει πλέον, μετά τις εξελίξεις σε Ιράκ και Συρία, διάδρομος ιρανικής κυριαρχίας από την Τεχεράνη μέχρι τη Βηρυτό

ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΜΑΥΡΟΥΛΗ*

T

ο τελευταίο «επεισόδιο» με την παραίτηση του πρωθυπουργού Hariri και την μετέπειτα ανάκλησή της ανέδειξε το βαθύτερο υπαρκτό πρόβλημα της χώρας που αποτυπώνεται στην ίδια την οργάνωση της δομής εξουσίας της: τον γόρδιο δεσμό περιφερειακών και παγκόσμιων ανταγωνισμών που «συγκρούονται» επί λιβανικού εδάφους με θρησκευτικό μανδύα.

Ένας πρωθυπουργός αναχωρεί από τη χώρα του για επίσημη επίσκεψη σε άλλη χώρα. Εκεί ανακοινώνει την παραίτησή του επικαλούμενος την ασφάλειά του

και κατηγορώντας μια τρίτη χώρα για παρεμβάσεις διά των πολιτικών του αντιπάλων, οι οποίοι δεν την κάνουν δεκτή. Μετά από έντονο διεθνές παρασκήνιο επιστρέφει και «παγώνει» την παραίτησή του. Και όλα «επανέρχονται» στην κανονικότητα. Ή μήπως όχι; Δεν είναι σενάριο ταινίας. Είναι τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τον Νοέμβριο του 2017 στον Λίβανο. Και παρά το ότι μοιάζουν πολύ με επιστημονική φαντασία, ουδείς «έπεσε από τα σύννεφα». Αντίθετα, όλοι κατέταξαν και αυτή την «περιπέτεια» στα απανωτά επεισόδια «μη κανονικότητας» στην πολιτική ζωή ενός τόπου που έχει σημαδευθεί ακριβώς από τέτοιους είδους γεγονότα.

Τα σενάρια πίσω από το γεγονός

Στις 4 Νοεμβρίου, ο πρωθυπουργός του Λιβάνου Saad Hariri αιφνιδίασε τους πάντες παραιτούμενος σε ζωντανή σύνδεση από την πρωτεύουσα της Σ. Αραβίας. Είπε ότι φοβάται πως θα έχει την ίδια τύχη με τον πατέρα του¹ (Rafik Hariri, που δολοφονήθηκε σε βομβιστική επίθεση στη Βηρυτό στις 14 Φεβρουαρίου 2005, πίσω από την οποία οι φιλοαμερικανικές δυνάμεις «είδαν» τη Hezbollah, και πίεσαν για να πετύχουν την αποχώρηση του συριακού στρατού από τον Λίβανο, όπου βρίσκονταν ως εγγυήτριες δυνάμεις μετά την εφαρμογή της συμφωνίας του Τάεφ με την οποία έληξε ο πολυετής εμφύλιος πόλεμος). Και κατηγορήσε το Ιράν για ανάμειξη στα εσωτερικά άλλων αραβικών χωρών κατονομάζοντας τη Hezbollah.²

Ένα από τα σενάρια πίσω από αυτόν τον αιφνιδιασμό ήταν οικονομικής φύσης. Ήδη από τη δεκαετία του '70, η οικογένεια Hariri είχε στενούς οικονομικούς δεσμούς με τη Σ. Αραβία, όπου είχε έδρα και η οικογενειακή εταιρεία Oger, μία από τις μεγαλύτερες στις κατασκευές. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές, η Oger έκλεισε όλες τις δραστηριότητές της στο βασίλειο το καλοκαίρι του 2017, κυρίως λόγω των μέτρων «λιτότητας» που έλαβε η νέα σαουδαραβική ηγεσία, αλλά και του «πολέμου

* Διδάκτορας Γενικού Τμήματος Δικαίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο, συντακτική ομάδα ΤοPeriodiko.GR

Παρότι ελάχιστα πράγματα έγιναν γνωστά για την επίσκεψη του Χαρίρι στο Παρίσι, είναι σίγουρο ότι ο Μακρόν απέτρεψε την εξάπλωση της πολιτικής κρίσης.

κατά της διαφθοράς» που κήρυξε ο νέος ισχυρός άνδρας της χώρας, ο πρίγκιπας διάδοχος Muhammad bin Salman.^{3,4,5} Μάλιστα, ορισμένες πηγές υποστήριξαν ότι το Ριάντ κατέσχεσε σχεδόν το σύνολο των λογαριασμών της εταιρείας.⁶

Μια δεύτερη εκδοχή, που έρχεται να συμπληρώσει παρά να διαψεύσει την πρώτη, είναι η γεωπολιτική. Μία μέρα πριν ταξιδέψει στο Ριάντ, ο Hariri φέρεται να είχε μυστική συνάντηση με τον Ali Akbar Velayati, τον πλέον στενό σύμβουλο του Ανώτατου θρησκευτικού ηγέτη του Ιράν, Ayatollah Khamenei. Το τι συζητήθηκε στη συνάντηση δεν έγινε γνωστό.⁷ Ήταν αυτή η συνάντηση, εφόσον έγινε, που εξόργισε τη Σ. Αραβία.

Ιράν – Σ. Αραβία: ο ψυχρός πόλεμος

Ιράν και Σ. Αραβία δεν περίμεναν τον Hariri να επηρεάσει τη σχέση τους. Με μανδύα τα δύο μουσουλμανικά δόγματα που εκπροσωπούν (σιιζμός το Ιράν, ακραία παραδοσιακή-έκφραση σουνιζμού, και ουαχαμπιτισμός η Σ. Αραβία) διαγωνίζονται για την κυριαρχία επί των μουσουλμανικών χωρών.⁸ Το διακύβευμα είναι οι πλουτοπαραγωγικές πηγές των τελευταίων, ο έλεγχος της γεωστρατηγικής τους θέσης και η άσκηση (θρησκευτικής) επιρροής επί εκατομμυρίων ανθρώπων, κάτι που μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός άσκησης πίεσης για τη διαφύλαξη ή την προώθηση συγκεκριμένων συμφερόντων. Το κόστος σε ανθρώπινες ζωές ανυπολόγιστο.

Μέχρι στιγμής επιλέγουν τους πολέμους διά αντιπροσώπων, που έχουν αιματοκυλίσει όλη την περιοχή προκαλώντας πρωτοφανείς ανθρωπιστικές τραγωδίες, όπως συμβαίνει τώρα στην Υεμένη. Συνασπισμός σκληρών σουνιτικών δυνάμεων υπό τη Σ. Αραβία, με αμερικανική υποστήριξη, συγκρούεται με ενόπλους της πληθυσμιακής σιιτικής μειοψηφίας των Χούθι, που φέρεται να υποστηρίζεται από το Ιράν, και, λόγω

αποκλεισμού, έχει καταδικάσει σε θάνατο έναν ολόκληρο λαό χωρίς να υπάρχει καμία αντίδραση από την «ευαίσθητη» για τα... ανθρώπινα δικαιώματα «διεθνή κοινότητα». Περισσότεροι από 900.000 άνθρωποι υποφέρουν από χολέρα, ενώ εκατομμύρια λιμοκτονούν.⁹

Οι δύο πλευρές συγκρούστηκαν και επί συριακού εδάφους, ενώ ο διαγκωνισμός τους εκφράστηκε και στην περίπτωση του Κατάρ.¹⁰ Και εκδηλώνεται επί δεκαετίες, εκτός των άλλων, και στον Λίβανο.

Κατά τον Gilbert Achcar, καθηγητή Αναπτυξιακών Σπουδών και Διεθνών Σχέσεων στη Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, το Ριάντ έχει ανησυχήσει πάρα πολύ από το γεγονός ότι υπάρχει πλέον, μετά τις εξελίξεις σε Ιράκ και Συρία, διάδρομος ιρανικής κυριαρχίας από την Τεχεράνη μέχρι τη Βηρυτό. «Όταν ανέλαβε τα νηία ο νυν βασιλιάς Salman έγινε στροφή στην εξωτερική πολιτική στην κατεύθυνση της ενοποίησης όλων των σουνιτικών δυνάμεων απέναντι στο Ιράν. Η κλιμάκωση αυτή οδήγησε στο πρόσφατο επεισόδιο με το Hariri. Το μήνυμα που έστειλαν οι Σαουδάραβες είναι ότι δεν θέλουν ο άνθρωπός τους, ο Hariri, να συμμετέχει σε μια κυβέρνηση με τη Hezbollah, η οποία κυριαρχείται από ανθρώπους του Ιράν»,¹¹ σημειώνει.

«Η Σ. Αραβία έχει ήδη μακρά σειρά αποτυχιών, στη Συρία, στο Ιράκ, στην Υεμένη και κατηγορεί τη Hezbollah. Έτσι τα εσωτερικά προβλήματα του οίκου των al Saud οδηγούν στα δραματικά γεγονότα με τον Hariri», εκτιμά μιλώντας στη *Δημοσιογραφία* ο Abed Rahman Orabi, ανταποκριτής του δικτύου Al Araby al Jadeed στον Λίβανο. Με την εκτίμηση αυτή συμφωνεί και ο Walid Elias, ανταποκριτής της ΕΡΤ στη Βηρυτό, κάνοντας λόγο για επίδειξη δύναμης από το Ριάντ

που συνειδητοποιεί ότι χάνει την επιρροή του στην περιοχή, ενώ ταυτόχρονα συντάσσεται στη γραμμή του Trump και του Ισραήλ ενάντια στο Ιράν. Προσθέτει ότι «εμφανίστηκαν πληροφορίες στον αραβικό Τύπο ότι ο πρίγκιπας διάδοχος της Σ. Αραβίας επιδιώκει στρατιωτική συμμαχία με το Ισραήλ κατά του Ιράν. Το αντάλλαγμα είναι το Ριάντ ν' ασκήσει πίεση στους Παλαιστίνιους να δεχθούν τους ισραηλινούς όρους για την επίτευξη "λύσης" στο Παλαιστινιακό χωρίς επιστροφή προσφύγων ή κατεχομένων εδαφών και χωρίς πρωτεύουσα των Παλαιστινίων την Ανατολική Ιερουσαλήμ».

Το τέλος του θρίλερ

Σχεδόν δύο εβδομάδες μετά την παραίτησή του, ο Hariri επιστρέφει στον Λίβανο, όπου αναστέλλει μέχρι νεοτέρας την παραίτησή του και μιλά για ενότητα.^{12,13} Μπορεί η πολιτική του ιστορία να χαρακτηρίζεται από αλλεπάλληλες υπαναχωρήσεις, όπως σχολιάζει ο Abed Rahman Orabi, φαίνεται όμως ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση αναζητούσε μια διέξοδο και του την πρόσφεραν οι πολιτικοί του αντίπαλοι, όπως σημειώνει στη *Δημοσιογραφία* η Dima Charif, ανταποκρίτρια του al Jazeera στον Λίβανο.

Ο πρόεδρος του Λιβάνου Michel Aoun και ο ηγέτης της Hezbollah, Sayed Hassan Nasrallah, πολιτικοί σύμμαχοι μεταξύ τους και αντίπαλοι του Hariri, τήρησαν κοινή γραμμή. Ο πρώτος δεν έκανε δεκτή την παραίτηση και ο δεύτερος μίλησε για «κράτηση» και «επιθετική πράξη» απέναντι στον Λίβανο.

Η στάση αυτή αιφνιδίασε τη σαουδαρβική ηγεσία και την αποξένωσε ακόμη και από υποστηρικτές της, εντός της λιβανικής πολιτικής σκηνής.¹⁴ Η Hezbollah, αντίθετα, εμφανίστηκε ως εγγυήτρια της κυριαρχίας της χώρας.¹⁵

«Ο Aoun και η Hezbollah αντέδρασαν έξυπνα. Αρνήθηκαν την παραίτηση και έστειλαν σε ευρωπαϊκή περιοδεία τον υπουργό Εξωτερικών Gebran Basil για να θυμίσει στην Ευρώπη τον μεγαλύτερο εφιάλτη της: τον κίνδυνο μιας αποσταθεροποίησης του Λιβάνου, που θα πυροδοτήσει νέο μεγάλο προσφυγικό κύμα προς αυτήν, καθώς στον Λίβανο φιλοξενούνται περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Σύριοι πρόσφυγες. Αυτό ήταν αρκετό για να κινητοποιηθεί η ΕΕ», επισημαίνει ο Abed Rahman Orabi.

«Η λιβανική πολιτική ηγεσία λειτούργησε με ψυχραιμία και απέτρεψε τον δικασμό, καταγγέλλοντας ξένη παρέμβαση και ενεργοποιώντας την ξένη, κυρίως την ευρωπαϊκή, διπλωματία», τονίζει και ο Walid Elias: «Το Ριάντ μιλούσε για παραιτηθέντα Hariri, η ΕΕ μιλούσε για πρωθυπουργό».

Ενότια πετρελαίου, αερίου, εξουσίας και... προσφυγικό

Η πολιτική σταθερότητα στον Λίβανο, παρά τις κατά καιρούς εντάσεις, διατηρείται από το 2005 και μετά, χάρη στη συγκυριακή ευθυγράμμιση περιφερειακών και εσωτερικών συμ-

φερόντων. Οι αντίπαλες πολιτικές δυνάμεις (η φιλοσυριακή Συμμαχία της 8ης Μαρτίου και η φιλοαμερικανική της 14ης Μαρτίου) έχουν πολλά να χάσουν, πολιτικά και οικονομικά, από μια αποσταθεροποίηση.¹⁶

Η εύθραυστη ισορροπία αποκρυσταλλώθηκε στην εκλογή Aoun στην προεδρία τον Οκτώβριο του 2016, οπότε έληξε ένα δίχρονο αδιέξοδο, κατά το οποίο η χώρα δεν είχε πρόεδρο και κατ' επέκταση εκτελεστική εξουσία, αφού ελλείψει προέδρου δεν οριζόταν κυβέρνηση. Ο Abed Rahman Orabi σημειώνει ότι ο Hariri, το 2016, δέχθηκε να στηρίξει τον Aoun για πρόεδρο, τον σημαντικότερο σύμμαχο της Hezbollah, με αντάλλαγμα την πρωθυπουργία σε μια συμφωνία που για πρώτη φορά από το τέλος του εμφυλίου «δεν ήρθε έτοιμη απ' έξω». Το άγνωστο κομμάτι της συμφωνίας, υποστηρίζει, είναι ότι οι δύο πλευρές συμφώνησαν να μοιράσουν μεταξύ τους τα κέρδη από τα ενεργειακά αποθέματα της χώρας (αέριο, πετρέλαιο) και από τον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Επιπλέον, έχουν προγραμματιστεί βουλευτικές εκλογές για τις 6 Μαΐου 2018, μετά από περίπου μία 10ετία. «Κανείς δεν μπορούσε ν' αντέξει μια παραίτηση Hariri τώρα. Είναι χρονιά εκλογών και μόλις άρχισαν οι εξορύξεις πετρελαίου», σημειώνει η Dima Charif.

Από την άλλη, η Ευρώπη δεν μπορούσε ν' «αντέξει» ενδεχόμενη αποσταθεροποίηση του Λιβάνου, ούτε από διπλωματικής, ούτε από οικονομικής, αλλά ούτε και από «προσφυγικής» πλευράς στην παρούσα φάση. Εξού και η γρήγορη αντίδραση, κυρίως από γαλλικής πλευράς, μια κίνηση που στήριξαν οι ΗΠΑ. Οι επιλογές του νέου ισχυρού άνδρα της Σ. Αραβίας φάνηκε να αιφνιδιάζουν δυσάρεστα πολλές πρωτεύουσες. Γαλλία, Γερμανία και Αίγυπτος έσπευσαν εξαρχής να «αποκαταστήσουν» την ηρεμία και οι ΗΠΑ δεν φάνηκαν να ενοχλούνται.¹⁷

Ο Hariri από το Ριάντ μετέβη στο Παρίσι, και από εκεί με στάσεις (και συναντήσεις που κατά πολλούς εκτιμάται ότι είχαν σχέση και με την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της περιοχής) σε Κύπρο και Αίγυπτο, επέστρεψε στη Βηρυτό.¹⁸ Ο Walid Elias θυμίζει ότι, σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες, ο Macron είχε μυστική συνάντηση με τον Αιγύπτιο πρόεδρο al Sisi στην Κύπρο, στο περιθώριο της τριμερούς Ελλάδας - Κύπρου - Αιγύπτου.

Νηνεμία μέχρι την επόμενη καταιγίδα

Η συγκυριακή (συμφεροντολογική) σύμπτωση στην εσωτερική πολιτική σκηνή του Λιβάνου και το ενδιαφέρον, κυρίως ευρωπαϊκών, δυνάμεων για σταθερότητα δεν σηματοδοτούν απαραίτητα το τέλος των περιπετειών. «Στον Λίβανο κάθε περιστατικό ασφαλείας (δολοφονίες, θρησκευτικές συγκρούσεις κλπ.) μπορεί να οδηγήσει σε χάος», σημειώνει ο Abed Rahman Orabi, τονίζοντας ότι προς το παρόν επικρατεί ηρεμία. Όπως προσθέτει, εξίσου σημαντικός είναι ο φόβος της

“
**Η σίτικη
αντιστασιακή
οργάνωση
Χεζμπολάχ
εμφανίστηκε
ως εγγυήτρια
της κυριαρχίας
του Λιβάνου**”

οικονομικής αστάθειας από τυχόν σαουδαριακά μέτρα κατά του Λιβάνου. Οι εξελίξεις αυτές θα μπορούσαν να είναι προ-άγγελος μιας νέας σύγκρουσης μεταξύ Ιράν – Σ. Αραβίας σε κάποιο σημείο της ευρύτερης περιοχής, θεωρώντας απίθανο αυτό να είναι ο Λίβανος, αν και θα επηρεαστεί, σημειώνει η Dima Charif.

Απίθανο θεωρεί το ενδεχόμενο νέου εμφυλίου και ο Walid Elias, λόγω της εσωτερικής και εξωτερικής συγκυρίας, ωστόσο συμπληρώνει ότι δεν μπορεί ν' αποκλειστεί τίποτε από πλευράς Ισραήλ (πιθανώς σε συνεννόηση με τη Σ. Αραβία), κάτι που θα σημαίνει γενικευμένη αποσταθεροποίηση (Συρία, Παλαιστίνη, Κύπρος κ.λπ.)

Έδαφος πρόσφορο για αντιπαραθέσεις

Είναι, όμως, κυρίως η δομή της νομής της εξουσίας που καθιστά τον Λίβανο πρόσφορο «πεδίο βολής» ξένων συμφερόντων ανά πάσα στιγμή. Η Συμφωνία του Τάεφ (1989), που έδωσε τέλος στον αιματηρότατο εμφύλιο, αναπαράγει τον διχασμό στη βάση των θρησκευτικών δογμάτων.¹⁹ Η Προεδρία της Δημοκρατίας προορίζεται για τους Μαρωνίτες Χριστιανούς, η Πρωθυπουργία για τους Σουνίτες και η Προεδρία του Κοινοβουλίου για τους Σίιτες. Ο περιορισμός των εξουσιών του προέδρου και η ενίσχυση αυτών του πρωθυπουργού και του προέδρου της Βουλής αποκρυστάλλωσαν, μαζί με την υιοθέτηση της αναλογίας εκπροσώπησης στο κοινοβούλιο (64 – 64) μεταξύ Χριστιανών – Μουσουλμάνων, τις προσπάθειες «δικαιότερης κατανομής της εξουσίας». Οι Σουνίτες, όμως, και ιδιαίτερα οι Σίιτες είναι δυσανεκτικοί, καθώς είναι η πλέον πολυπληθής κοινότητα. Βασικό χαρακτηριστικό του

εκλογικού συστήματος είναι η «διανομή ανά θρησκευτικό δόγμα».²⁰ Και η αρχή αυτή δεν αλλάζει ούτε με τον νέο εκλογικό νόμο.²¹ Εφόσον εύθραυστο κράτος ορίζεται εκείνο στο οποίο ένας τουλάχιστον από τους τομείς του αντιμετωπίζει άμεση απειλή (δηλαδή είναι ιδιαίτερα ευάλωτος απέναντι σε ενδογενείς και εξωγενείς κρίσεις, όπως και απέναντι σε συγκρούσεις τοπικού ή διεθνούς χαρακτήρα) και του οποίου το θεσμικό σύστημα στηρίζεται σε συνθήκες που εκκολάπτουν ενδεχόμενες κρίσεις (π.χ. εξουσία στη βάση θρησκείας ή εθνοτήτων),²² τότε ο Λίβανος είναι ίσως το πλέον τυπικό παράδειγμα. Στη χώρα συμπλέκονται οι συνέπειες τριών αντιπαραθέσεων: της σύγκρουσης Λιβάνου – Ισραήλ με το δεύτερο να απειλεί διαρκώς με πόλεμο και να προβαίνει σε αλληπάλληλες κατοχικές προκλήσεις προς την Παλαιστίνη με τη στήριξη Trump, των ενδοαραβικών ανταγωνισμών και της ευρείας αντιπαραθέσης του αραβικού κόσμου με μεγάλες δυτικές δυνάμεις που επιδιώκουν να διατηρήσουν ή να διευρύνουν τον έλεγχο τους επί της, πολύτιμης γεωστρατηγικά, ενεργειακά και οικονομικά, περιοχής, παρεμβαίνοντας ωμά και υποστηρίζοντας ακόμη και τις πιο αντιδραστικές μορφές πολιτικής έκφρασης είτε πρόκειται για οργανωμένα κράτη, π.χ. Σ. Αραβία, είτε για οργανώσεις όπως το ISIS.

Η τελευταία έκφραση των αντιπαραθέσεων αυτών αφορά δύο άξονες: από τη μία, τον άξονα Ιράν – Συρία – Hezbollah και, από την άλλη, τον Hariri – ΗΠΑ – Σ. Αραβία. Η χώρα ακροβατεί στο ρήγμα που έχει προκληθεί από τον περιφερειακό και διεθνή ανταγωνισμό συμφερόντων.²³ Και το ρήγμα αυτό φαίνεται να διαιωνίζεται με απρόβλεπτες και επικίνδυνες συνέπειες που δεν αφορούν μόνο τον Λίβανο. ●

1. Ward, Alex, "The mysterious sudden resignation of Lebanon's prime minister, explained", The Vox, 13.11.2017, <https://www.vox.com/world/2017/11/13/16631534/lebanon-saudi-arabia-iran-hariri>

2. Chulov, Martin, "Lebanon's PM quits over Iran tensions and concern for his safety", The Guardian, 4.11.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/nov/04/lebanon-prime-minister-resigns-life-in-danger-saad-hariri>

3. El Rahi, Nay & Saade, Bashir, "Follow the Script: The Spectacle of Hariri's Resignation", al Jadalyya, 16.12.2017, <http://www.jadaliyya.com/Details/34870/Follow-the-Script-The-Spectacle-of-Hariri%E2%80%99s-Resignation>

4. Dalton, Matthew & Parasie, Nicolas, "With Saudi ties fraying, Lebanese Premier's Construction Empire Crumbles", The Wall Street Journal, 24.11.2017, <https://www.wsj.com/articles/with-saudi-ties-fraying-lebanese-premier-s-construction-empire-crumbles-1511519402>

5. Wright, Robin, "The Saudi royal purge - With Trump's consent", The New Yorker, 6.11.2017, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-saudi-royal-purge-with-trumps-consent>

6. Ward, Alex, "The mysterious sudden resignation of Lebanon's prime minister, explained", The Vox, 13.11.2017, <https://www.vox.com/world/2017/11/13/16631534/lebanon-saudi-arabia-iran-hariri>

7. El Rahi, Nay & Saade, Bashir, "Follow the Script: The Spectacle of Hariri's Resignation", al Jadalyya, 2017, <http://www.jadaliyya.com/Details/34870/Follow-the-Script-The-Spectacle-of-Hariri%E2%80%99s-Resignation>

8. Ward, Alex, "The mysterious sudden resignation of Lebanon's prime minister, explained", The Vox, 13.11.2017, <https://www.vox.com/world/2017/11/13/16631534/lebanon-saudi-arabia-iran-hariri>

9. Στο ίδιο.

10. Snegupta, Kim, "Saudi Arabia will be infuriated by Qatar's decision to resume ties with Iran", The Independent, 24.8.2017, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/saudi-arabia-qatar-iran-diplomatic-relations-resume-gulf-states-uae-bahrain-a7911016.html>

11. Achcar, Gilbert, "Empire and the Middle East in the Age of Trump", Socialist Worker, 11.12.2017, <https://socialistworker.org/2017/12/11/empire-and-the-middle-east-in-the>

age-of-trump

12. Perry, Tom & Bassam, Laila, "Hariri back in Lebanon for first time since quitting as PM", Reuters News Agency, 21.11.2017, <https://uk.reuters.com/article/uk-lebanon-politics/hariri-back-in-lebanon-for-first-time-since-quitting-as-pm-idUKKBN1DL2DI>

13. Shaheen, Kareem, "Lebanese PM Saad Hariri suspends resignation", The Guardian, 22.11.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/nov/22/lebanese-pm-saad-hariri-suspends-resignation>

14. Robins-Early, Nick, "Lebanon's PM is back home to make the country's political crisis even stranger", Huffington Post, 16.11.2017, https://www.huffingtonpost.com/entry/lebanon-hariri-prime-minister_us_5a0c82c9e4b00a6eece5e8bc

15. Alami, Mona, "Why Hezbollah wants Hariri back in Lebanon", Al Monitor, 21.11.2017, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/lebanon-hariri-resign-hezbollah-war-iran.html#ixzz53PwQGR19>

16. Attalah, Sami & Ezzeddine, Nancy, "Hariri is back but Lebanon's Sovereignty remains hijacked", al Jadalyya, 2017, <http://www.jadaliyya.com/Details/34725/Hariri-is-Back-but-Lebanon%E2%80%99s-Sovereignty-Remains-Hijacked>

17. Attalah, Sami & Ezzeddine, Nancy, "Hariri is back but Lebanon's Sovereignty remains hijacked", al Jadalyya, 2017, <http://www.jadaliyya.com/Details/34725/Hariri-is-Back-but-Lebanon%E2%80%99s-Sovereignty-Remains-Hijacked>

18. Robins-Early, Nick, "Lebanon's PM is back home to make the country's political crisis even stranger", Huffington Post, 16.11.2017, https://www.huffingtonpost.com/entry/lebanon-hariri-prime-minister_us_5a0c82c9e4b00a6eece5e8bc

19. Hamdan, Kamal (1997), *Le conflit libanais, Communautés religieuses, classes sociales et identité nationale*, Paris: Editions Garnet, σελ. 231

20. Στο ίδιο, σελ. 219-223

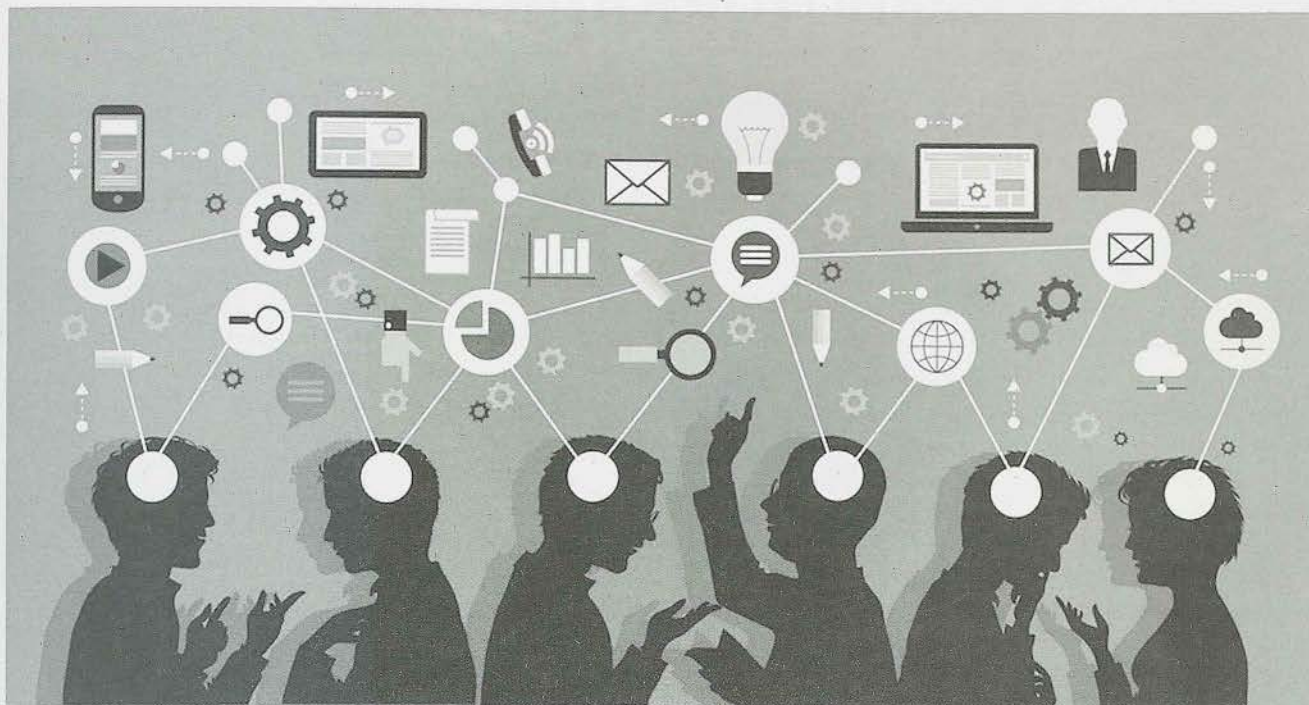
21. Elias Muhanna, "Is Lebanon's New Electoral System a Path Out of Sectarianism?", The New Yorker, 29.6.2017, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/is-lebanons-new-electoral-system-a-path-out-of-sectarianismcmmu>

22. Φαγιάντ Αλί (2009), *Εύθραυστα Κράτη: Το διακύβευμα της σταθερότητας στον Λίβανο και τον αραβικό κόσμο*, μτφρ.: Ν. Αναστασίδης, Εκδ. ΜΑ.Δ.Ι.Σ.Α. - Κέντρο Μελέτης και Αντιπληροφόρησης για την Μέση Ανατολή, Αθήνα, σελ. 32

23. Στο ίδιο, σελ. 96-98

Γνώση Δικτύωση Επικοινωνία

Απόκτησε τις δεξιότητες
που θα σε βοηθήσουν
να πετύχεις στον νέο
υπερ-επικοινωνιακό κόσμο

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών
Επικοινωνία και Νέα Δημοσιογραφία
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου προσφέρει:

- πλήρως αναδιαρθρωμένο πρόγραμμα
- δύο κατευθύνσεις: **Επικοινωνία, Νέα Δημοσιογραφία**
- δυνατότητα απόκτησης δευτέρου πτυχίου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Επικοινωνία και Νέα Δημοσιογραφία

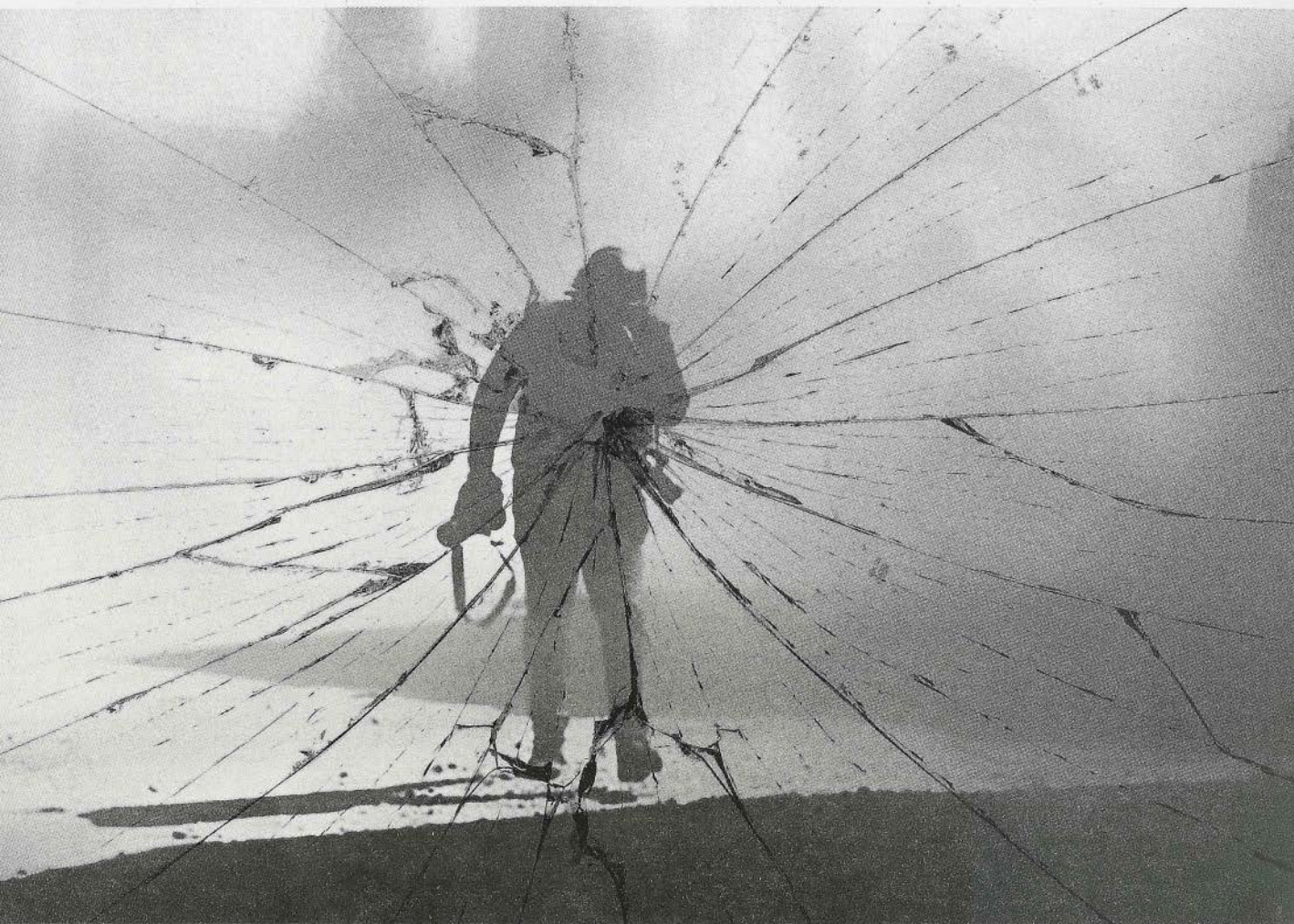

ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ
www.ouc.ac.cy

Περισσότερες πληροφορίες για το περιεχόμενο του προγράμματος θα βρείτε στο
<http://www.ouc.ac.cy/web/guest/s1/programme/epdim/description>

δημοσιογραφία

Αφιέρωμα: Μεταδίδοντας από την πρώτη γραμμή

Στα θέατρα πολέμου, όπου τα αποτρόπαια εγκλήματα είναι κανόνας, φαντάζει πολυτέλεια ο σεβασμός στους εκπροσώπους του Τύπου

Σε διαρκή πόλεμο η δημοσιογραφία

Επικίνδυνοι κρίνονται οι άνθρωποι των Μέσων
από κάθε εμπλεκόμενο σε πόλεμο

ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ* / ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ: ΕΡΑΤΩ-ΙΩΑΝΝΑ ΣΑΡΡΗ

Τα στοιχεία που έχουν δώσει στη δημοσιότητα οι Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα περιγράφουν μια ζοφερή κατάσταση για τους δημοσιογράφους στα μέτωπα των συγκρούσεων: Από το 2012 μέχρι το 2016, στη διάρκεια πέντε ετών δηλαδή, έχασαν τη ζωή τους 530 δημοσιογράφοι! 2 νεκροί ανά εβδομάδα! Το 92% από αυτούς ήταν της ίδιας χώρας, δεν είχαν έρθει από το εξωτερικό. Το 2017, δολοφονήθηκαν 42 δημοσιογράφοι, ανάμεσά τους 5 πολίτες-δημοσιογράφοι και 8 βοηθοί Μέσων ενημέρωσης. Αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι η ενημέρωση αποτελεί το πρώτο θύμα των εκθροπραξιών. Κανένα εμπλεκόμενο μέρος δεν σέβεται το δικαίωμα των πολιτών στην ενημέρωση. Και οι δημοσιογράφοι θεωρούνται εξ αρχής στόχος, καθώς κρίνονται επικίνδυνοι!

Το συνέδριο που διοργανώθηκε στο Όσλο από τα Πανεπιστήμια του Oslo και του Akershus στις 2 και 3 Νοεμβρίου 2017, με θέμα την ασφάλεια των δημοσιογράφων στις ζώνες σύγκρουσης, ανέδειξε την απογοητευτική κατάσταση που έχει διαμορφωθεί. Από τις δεκάδες παρεμβάσεις που έγιναν στο συνέδριο, αξίζει να σταθούμε σε ορισμένες επισημάνσεις: π.χ., ότι για τους 9 από τους 10 θανάτους δεν τιμωρείται ποτέ κανείς. Ατιμωρησία, υπεράσπιση και πληροφοριοδότες είναι οι λέξεις που δεσπόζουν στις περιοχές σύγκρουσης.

Ένας από τους πολλούς τρόπους εκφοβισμού των δημοσιογράφων είναι η δολοφονία, ίσως και ο πιο ανώδυνος, αφού είναι ακαριαίος. Η τρομοκρατία, η υπεραυξημένη διαδικτυακή παρενόχληση (3 φορές περισσότερο σε γυναίκες), η φήμιση και οι πθηκές βλάβες είναι τα πλέον διαδεδομένα μέσα για να σιωπήσουν οι δημοσιογράφοι σήμερα και να μείνουν στο σκοτάδι τα εγκλήματα που διαπράττονται.

Όσο για τους ίδιους τους εμπλεκόμενους δημοσιογράφους, φωτορεπόρτερ και βοηθούς Μέσων, το μεγάλο δίλημμα σχεδόν πάντα συμπεκνώνεται στο εξής ερώτημα: να συνεχίσω να «τραβάω» ή να βοηθήσω αυτούς που έχουν ανάγκη; Το τρίγωνο των εναλλασσόμενων ρόλων στο οποίο καταλήγουν δε είναι πάντα: θύμα – θύτης – ενδιάμεσος υποστηρικτής.

Προφανώς, σε ένα θέατρο πολέμου όπου τα αποτρόπαια εγκλήματα είναι κανόνας, φαντάζει πολυτέλεια η ανάγκη σεβασμού στους εκπροσώπους του Τύπου και η ιδέα της αναγνώρισης και προστασίας της δουλειάς του δημοσιογράφου. Ο ρόλος των ΜΚΟ εδώ, κομβικός: χορός εκατομμυρίων στην επονομαζόμενη «εκπαίδευση δράσης σε ζώνες σύγκρουσης» και η «βιομηχανία» απαγωγών για λύτρα της μόδας, εγγυούμενη νέες μορφές εσόδων.

Επειδή, όπως έλεγε κι ο Όσκαρ Ουάιλντ, «όλες οι μεγάλες ιδέες είναι επικίνδυνες».

Στις επόμενες σελίδες, επιστήμονες και δημοσιογράφοι καταθέτουν τις δικές τους απόψεις κι εμπειρίες, φέρνοντας στο φως πλευρές μιας δυσόωνης πραγματικότητας...

* Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δημοσιογραφίας και Επικοινωνίας στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και Πρόεδρος του «Advanced Media Institute». Από το 2011 υπό την ευθύνη της, οργανώθηκε και λειτουργεί στο ΑΠΚΥ το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Επικοινωνία και Νέα Δημοσιογραφία».

Παλαιστίνη:

Σε διαρκή κατάσταση κινδύνου προκειμένου να καλυφθεί η διαμάχη

Ο Παλαιστίνιος δημοσιογράφος αντιμετωπίζεται από τους Ισραηλινούς ως εχθρός γιατί οι Παλαιστίνιοι ζουν κάτω από ισραηλινή στρατιωτική κατοχή

TOY FARID ABUDHEIR*

Η

κάλυψη της διαμάχης στην Παλαιστίνη βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο του έργου των Παλαιστίνιων δημοσιογράφων και φωτορεπόρτερ. Αυτό που χρειάζεται είναι η οπτική τεκμηρίωση των γεγονότων. Η εμπλοκή δημοσιογράφων που καλύπτουν με γραπτές ειδησεογραφικές αναφορές τη διαμάχη και μεταφέρουν ιστορίες από τη ζώνη των συγκρούσεων δεν είναι απαραίτητη. Είναι αρκετό να βρίσκονται στην καρδιά των γεγονότων

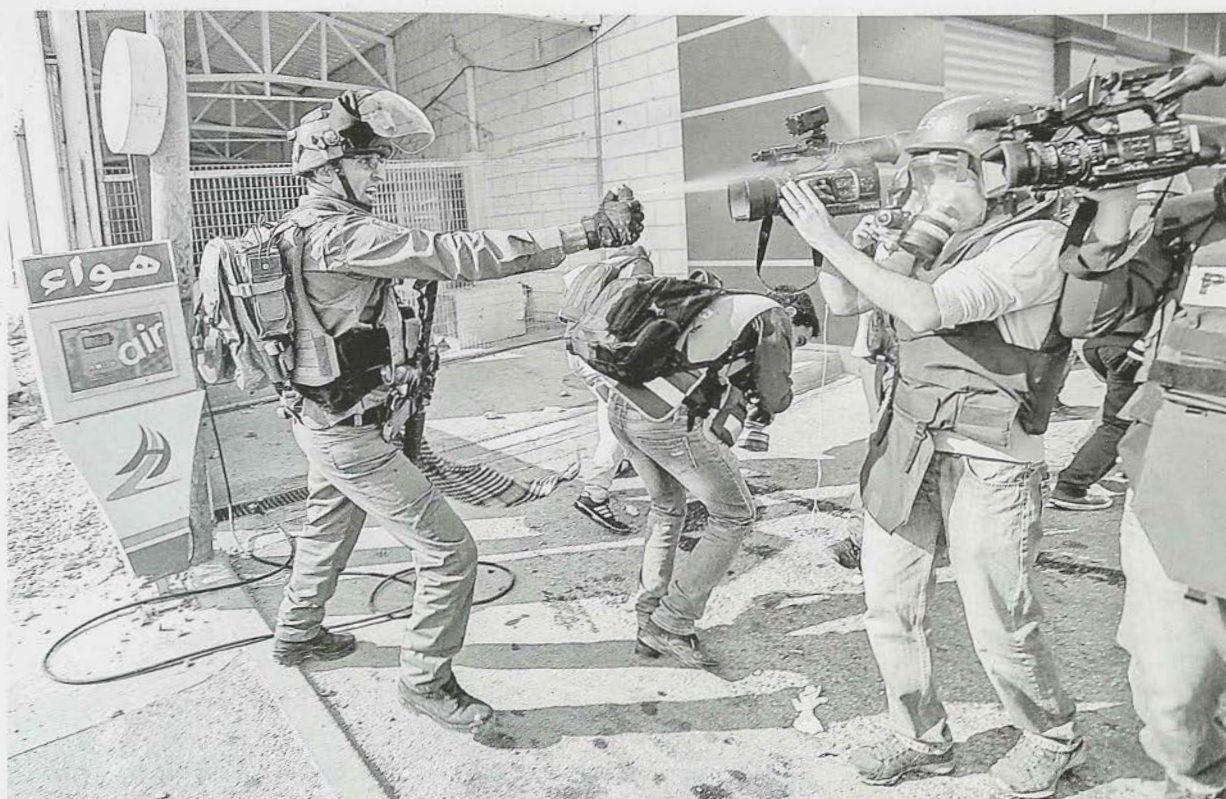
φωτορεπόρτερ δημοσιογράφοι, αφού η κάλυψη μέσω εικόνας των μαχών και των επιθέσεων των Ισραηλινών κατά των Παλαιστίνιων διαδηλωτών είναι που έχει αξία για το κοινό. Οι φωτορεπόρτερ δημοσιογράφοι λειτουργούν ως το μάτι του κοινού στα γεγονότα και έχουν, έτσι, εξέχοντα ρόλο: μεταφέρουν την εικόνα στους άλλους λαούς, παντού.

Ο Παλαιστίνιος δημοσιογράφος αντιμετωπίζεται από τους Ισραηλινούς ως εχθρός, διότι οι Παλαιστίνιοι ζουν κάτω από ισραηλινή στρατιωτική κατοχή και διαμαρτύρονται κατά της πολιτικής του ισραηλινού κράτους. Γι' αυτό, στις περισσότερες περιπτώσεις, ο Παλαιστίνιος δημοσιογράφος αποτελεί στόχο για τους Ισραηλινούς στρατιώτες και υπόκειται σε τραυματισμούς, δολοφονίες, συλλήψεις και κάθε μορφής επίθεση, συμπεριλαμβανομένου του ξυλοδαρμού και της καταστροφής του τεχνικού εξοπλισμού του.

Αδιαμφισβήτητα, αυτού του είδους η κάλυψη των γεγονότων αντιπροσωπεύει τη νέα πτυχή των ειδήσεων στον σύγχρονο Τύπο. Η εικόνα παίζει βασικό ρόλο στη μετάδοση ενός γεγονότος, ενώ η ανάγνωση των λεπτομερειών καθίσταται πλέον δευτερεύουσας σημασίας για το κοινό, ιδιαίτερα τη νέα γενιά. Η εικόνα, για

* Γεννήθηκε στη Ναμπλούς της Παλαιστίνης. Απόφοιτος του Εθνικού Πανεπιστημίου An-Najah. Το μεταπτυχιακό του (από το Πανεπιστήμιο του Κάρντιφ) αφορά σπουδές στα Μέσα Ενημέρωσης και το διδακτορικό του (από Πανεπιστήμιο του Λιντς) στις Σπουδές Επικοινωνίας. Διδάσκει στο Τμήμα Έντυπης και Ηλεκτρονικής Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου An-Najah.

FADI AROURI

Οι Παλαιστίνιοι δημοσιογράφοι δεν εκπαιδεύονται να καλύπτουν επικίνδυνες αποστολές, αλλά αποκτούν αυτή την ικανότητα στην πράξη.

αυτή τη γενιά, είναι επί της ουσίας η σύντομη περιγραφή της ιστορίας, και αρκεί για την κατανόηση του τι συμβαίνει. Το γεγονός αυτό προκαλεί ακόμα μεγαλύτερη επιβάρυνση στους φωτορεπόρτερ δημοσιογράφους, που νιώθουν υποχρεωμένοι να θέσουν τη ζωή τους σε κίνδυνο προκειμένου να καταγράψουν εκφραστικές και εντυπωσιακές εικόνες των γεγονότων.

Βεβαίως, η οπτική κάλυψη της σύγκρουσης δεν αποτυπώνει απαραίτητα την πραγματικότητα, καθώς η εικόνα μεταφέρει στο κοινό μια συγκεκριμένη οπτική γωνία και το σημείο στο οποίο εστιάζει. Παρ' όλα αυτά, η φωτογραφία παραμένει το πιο σημαντικό εργαλείο για τη μετάδοση του μηνύματος και πετυχαίνει να μεταφέρει μέρος του οκνητικού και των γεγονότων στο ευρύ κοινό. Χωρίς να κάνει ποτέ τη σημασία της, παραμένει αντικείμενο αμφιλεγόμενων ερμηνειών. Αυτό εξηγεί γιατί τα γεγονότα γίνονται κατανοητά με διαφορετικό τρόπο από την κάθε πλευρά και το πώς οι ίδιες φωτογραφίες μπορεί να αξιοποιηθούν από όλες τις πλευρές ως στοιχεία που τεκμηριώνουν τις διστάμενες απόψεις τους. Έτσι, η ερμηνεία εναπόκειται στο πόσο καλά προβάλλεται η κάθε άποψη και το ίδιο το γεγονός χάνεται μέσα στις διαφορετικές στάσεις και αντιλήψεις.

Στην περίπτωση της Παλαιστίνης, διαπιστώνουμε ότι τα ισραηλινά Μέσα ενημέρωσης αξιοποιούν πάντα τις δικές τους πηγές και ποτέ το παλαιστινιακό υλικό που, κατά την άποψή τους, αντικατοπτρίζει την οπτική των Παλαιστινίων και ενδεχομένως έρχεται σε αντίθεση με την ισραηλινή αφήγηση. Όμως, η εικόνα παραμένει το πιο εκφραστικό εργαλείο

μετάδοσης της ισραηλινής βίας και των επιθέσεων ενάντια στους Παλαιστίνιους, ειδικά όταν αυτές οι επιθέσεις στρέφονται κατά των δημοσιογράφων, που το μόνο που επιδιώκουν είναι η μετάδοση της είδησης.

Μολονότι ο Παλαιστίνιος δημοσιογράφος γνωρίζει πολύ καλά τους κινδύνους που θα αντιμετωπίσει όταν καλύπτει τις αντιπαραθέσεις με τους Ισραηλινούς στρατιώτες, οι οποίες λαμβάνουν χώρα αρκετά συχνά σε παλαιστινιακά χωριά και πόλεις όπου η γη έχει κατασχεθεί από τις ισραηλινές αρχές για την ανέγερση εβραϊκών οικισμών, εντούτοις επιμένει να τις καλύπτει. Το εντυπωσιακό είναι ότι οι Παλαιστίνιοι δημοσιογράφοι δεν εκπαιδεύονται για να καλύπτουν τέτοιες επικίνδυνες αποστολές, αλλά αποκτούν αυτή την ικανότητα μέσα από την πράξη. Έχουν καταφέρει να συλλέξουν τις απαραίτητες εμπειρίες που τους επιτρέπουν να αποφεύγουν κινδύνους τραυματισμού, αλλά και να υπερκεράζουν όλα τα εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίσουν κατά την κάλυψη των γεγονότων. Γνωρίζουν πολύ καλά πώς να επιλέγουν την κατάλληλη οπτική γωνία για μία φωτογραφική λήψη και πώς να αποφεύγουν τις σφαίρες και τα δακρυγόνα των Ισραηλινών στρατιωτών, τη στιγμή που προσπαθούν να εξασφαλίσουν μία εκφραστική φωτογραφία.

Αυτό το είδος της εμπειρίας αποτελεί ανεκτίμητο εφόδιο για τους νέους δημοσιογράφους και συμβάλλει στις προσπάθειες για την ενίσχυση της ασφάλειας και τη διασφάλιση της προστασίας των Παλαιστινίων δημοσιογράφων από τους Ισραηλινούς, οι οποίοι σκόπιμα ή μη τους στοχοποιούν. ●

Ιράκ:

Ανταπόκριση από μία μη πολεμική ανταποκριτριά

Οι ανταποκρίσεις από τη Μέση Ανατολή ήταν ανέκαθεν ένα πολιτικό παιχνίδι, όπου έμεναν στη σιωπή ακόμη κι εγκλήματα πολέμου

THE VICTORIA FONTAN*

T

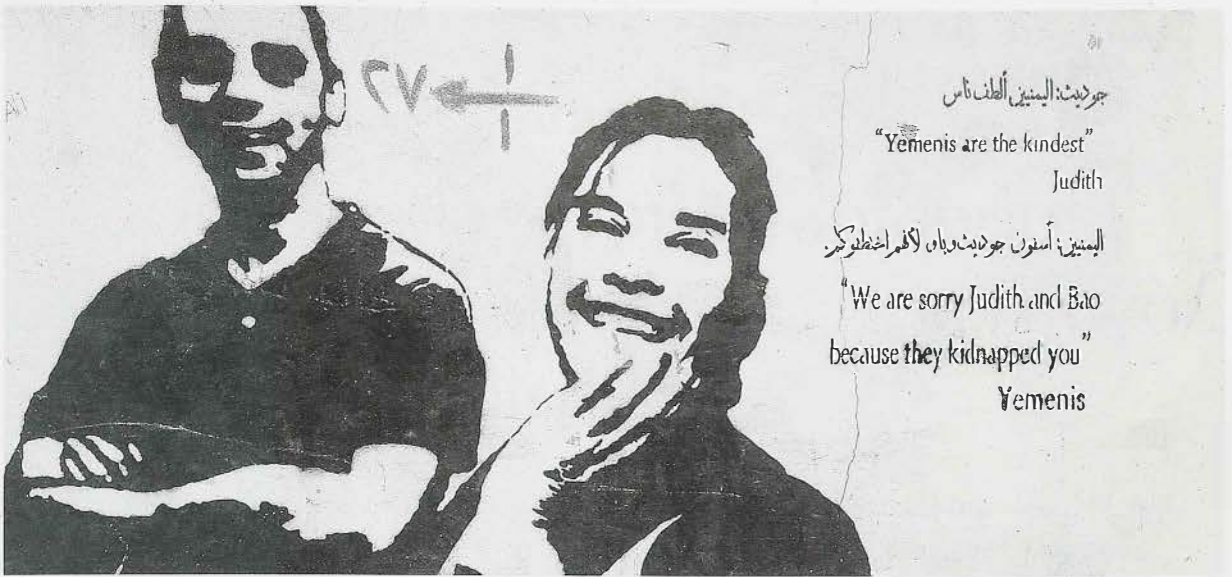
ον Μάιο του 2013, δημοσιογράφοι από όλο τον κόσμο συρρέουν στο Ιράκ, στους χώρους μαζικής ταφής, οι οποίοι άνοιξαν ύστερα από δύο και πλέον δεκαετίες μετά το βάνουσο καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν. Από τη μία, δημοσιογράφοι των τηλεοπτικών Μέσων ενημέρωσης (television journalists), που χρειάστηκαν χειρουργικές μάσκες για να μπορέσουν να μεταδώσουν τη φρίκη που αντίκρισαν, αν και τα πτώματα ήταν τόσο παλιά που δεν μύριζαν πλέον τίποτα παρά μόνο σκόνη.

Από την άλλη, δημοσιογράφοι έντυπων Μέσων (print journalists), που συνέλεξαν μαρτυρίες από τους τυχερούς επιζήσαντες. Ο στόχος όλων ήταν να αναδείξουν μια ξεχωριστή μαρτυρία της ιστορίας των μαζικών τάφων. Κοντά στη σιιτική πόλη Juffur Safa, νότια της Βαγδάτης, γίναμε μάρτυρες της επεξεργασίας 3.000 και πλέον άψυχων σωμάτων. Η εφημερίδα μου (Independent), ως γνωστό, είχε με επονειδιστικό τρόπο ταχθεί κατά της εισβολής στο Ιράκ. Όταν όμως κατέγραψα το γεγονός ότι είχαν πυροβοληθεί νοσηλευόμενοι με καθετήρες και με ενδοφλέβια αγωγή ασθενείς, δεδομένο που χρησιμοποιήθηκε ως αποδεικτικό στοιχείο στη δεύτερη δίκη του Σαντάμ Χουσεΐν, η εφημερίδα μου μου ζήτησε να αποκρύψω αυτήν τη «λεπτομέρεια». Μου ανέφεραν ότι η συγκεκριμένη οπτική δεν έπρεπε να δημοσιευθεί, επειδή θα μπορούσε να επηρεάσει τους αναγνώστες υπέρ της κατοχής του Ιράκ, την οποία είχαν ενορχηστρώσει οι ΗΠΑ.

Οι ανταποκρίσεις από τη Μέση Ανατολή ανέκαθεν υπήρξαν ένα πολιτικό παιχνίδι. Αφενός, γινόμαστε μάρτυρες εγκλημάτων πολέμου που δεν μεταφέρουμε πάντα στο κοινό. Αφετέρου, μπορεί να υποβαθμίζουμε ειρηνευτικές προσπάθειες και να επικεντρωνόμαστε στις κλιμακούμενες συγκρούσεις και τη φρίκη που όλοι περιμένουν να δουν στις πολεμικές ζώνες. Και όλα αυτά για να συμπλεύσουμε με τις κατευθυντήριες γραμμές του Μέσου ή του συντάκτη μας. Ακόμα πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι θεωρούμε τους εαυτούς μας πολεμικούς ανταποκριτές που λειτουργούν στο πλαίσιο μιας αντιπαράθεσης τύπου «εμείς» εναντίον «αυτών» των πολεμοχαρών λαών, οι οποίοι δεν ξέρουν πώς να ζουν σε καθεστώς ειρήνης και επομένως είναι υποδεέστεροι από εμάς, τους Ευρωπαίους «ενήλικες». Για εμένα προσωπικά, η όλη θεώρηση του τι είναι πολεμικός ανταποκριτής έχει θεμελιωθεί σε λάθος σκεπτικό.

* Υπότροφος του Κέντρου Ανθρωπιστικών Σπουδών Μπρεσκόι του Πανεπιστημίου του Ντούχοκ, στο Ιράκ.

Όπου και να κοιτάξεις στην Ευρώπη, αντικρίζεις πόλεμο. Πόλεμο που μεταφέρεται από την Ευρώπη στην Υεμένη, όσο γράφω αυτές τις προτάσεις.

Το πιο σπουδαίο εργαλείο για έναν δημοσιογράφο είναι η συναισθηματική κατανόηση

Αν σήμερα είσαι μετανάστης και στάθηκες αρκετά τυχερός ώστε να μην καταλήξεις σκλάβος στη Λιβύη, βλέπεις μία διαφορετική Ευρώπη απ' αυτήν που θα αντικρίζεις αν ήσουν λευκός, με χριστιανικό όνομα και το «σωστό» διαβατήριο. Η Ευρώπη δεν είναι απαραίτητα ζώνη ειρήνης. Ένας πόλεμος αποκλεισμού των μεταναστών λαμβάνει χώρα αυτήν τη στιγμή σε πλήθος χωρών, όπως και ένας οικονομικός πόλεμος προς τις λιγότερο εύπορες ευρωπαϊκές χώρες και τους λαούς τους. Οπουδήποτε και να κοιτάξεις στην Ευρώπη, αντικρίζεις πόλεμο, πόλεμο που μεταφέρεται από την Ευρώπη στην Υεμένη, όσο γράφω αυτές τις προτάσεις. Μήπως ο κάθε δημοσιογράφος, είτε στη Βαγδάτη είτε στην Αθήνα, είναι εντέλει ένας πολεμικός ανταποκριτής;

Για εμένα προσωπικά, το πιο σπουδαίο εργαλείο για ένα δημοσιογράφο, προκειμένου να καταφέρει να ολοκληρώσει το έργο του, είναι η συναισθηματική κατανόηση. Κατανόηση για τους ανθρώπους, των οποίων τις ιστορίες μεταφέρει. Κατανόηση που πηγάζει από την αντίληψη ότι όλοι οι λαοί υπήρξαμε μετανάστες ή βρεθήκαμε σε εμπόλεμη κατάσταση κάποια στιγμή στην ιστορία μας. Για να είναι σε θέση οι δημοσιογράφοι να μεταδώσουν τα γεγονότα υπό το πρίσμα της συναισθηματικής κατανόησης χρειάζονται τα μέσα, ώστε να μπορούν να εναντιωθούν στις κατευθύνσεις που τους δίνει ο αρχισυντάκτης τους. Για ορισμένους αυτό ενδεχομένως να σημαίνει ότι θα εργάζονται με καθεστώς ελεύθερου επαγγελματία και θα δημοσιεύουν σε διαφορετικά Μέσα. Για άλλους, ότι θα ακολουθούν διαρκώς τα κέντρα εξουσίας και θα επιχειρούν να γίνουν οι ίδιοι αρκετά διαβόητοι, ώστε να επιβάλλουν την άποψή τους. Το να δίνεις στον εαυτό σου τον χώρο να ανταποκρίνεται με ακεραιότητα και συναισθηματική κατανόηση είναι από τα στοιχεία που διατηρούν το επάγγελμά μας ζωντανό. ●

Τουρκία:

Παραβίαση της ελευθερίας του λόγου ...αν εξακολουθεί να υφίσταται ελευθερία!

Οι εκλογικές επιτυχίες του Ερντογάν τον οδηγούσαν να αδιαφορεί για τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΕΕ και να επιτίθεται σε όσους τον αμφισβητούσαν

ΤΗΣ BEDRIYE POYRAZ*

T

ούρκοι διανοούμενοι, ακαδημαϊκοί και δημοσιογράφοι γίνονται μάρτυρες του πώς η κοινωνία και μία σχετικά δημοκρατική κάποτε χώρα χάνουν σταδιακά το δικαίωμα στην ελευθερία του λόγου κάτω από το καθεστώς του κυβερνώντος ΑΚΡ και τον έλεγχο που ασκεί σε αυτό ο αρχηγός του Recep Erdoğan. Πρέπει να τονίσουμε ότι η αφετηρία των επιθέσεων της κυβέρνησης του ΑΚΡ κατά της ελευθερίας του λόγου εντοπίζεται στο πάγωμα των διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η διαμάχη μεταξύ του Aydın Doğan (κατόχου μονοπωλίου των media στην Τουρκία) και του πρωθυπουργού Erdoğan αποτέλεσε την πρώτη σημαντική περίπτωση περιορισμού της ελευθερίας του λόγου, η οποία επηρέασε τη δημόσια σφαίρα το 2008. Αυτή ήταν και η πρώτη φορά που ένα μεγάλο και ισχυρό μνησιακό μονοπώλιο απειλήθηκε από την κυβέρνηση.

Όσο η ισχύς του πρωθυπουργού Erdoğan αυξανόταν και ο ίδιος έβγαινε ισχυρότερος από κάθε εκλογική μάχη, τόσο πιο αδιάφορος άρχισε να γίνεται για τις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε., αλλά και τόσο λιγότερο ανεκτικός σε κάθε μορφής κριτική. Άρχισε να στοχοποιεί δημοσιογράφους που ασκούσαν κριτική στην πολιτική του, όπως την εξέφραζε στον δημόσιο λόγο του, εξασφαλίζοντας την απόλυσή τους την επόμενη μέρα. Ακόμη, αν δεν του άρεσε ένα συγκεκριμένο σχόλιο, ανεξάρτητα του πόσο μικρής σημασίας ήταν, το προσωπικό του απαιτούσε από τους συντάκτες της εφημερίδας ή του τηλεοπτικού σταθμού να αφαιρέσουν τη συγκεκριμένη αναφορά. Όλες αυτές οι πρακτικές έδωσαν στον κόσμο της δημοσιογραφίας μια άλλη διάσταση. Ένα τμήμα των Μέσων ενημέρωσης άρχισε

* Επισκέπτρια ακαδημαϊκός στο Harvard, Καθηγήτρια Μέσων Ενημέρωσης στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας και ερευνήτρια σε θέματα ισότητας φύλων, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθερίας του λόγου και των Μέσων στην Τουρκία.

Ενώ το καθεστώς Ερντογάν διώκει κάθε κριτική ως ρητορική μίσους, αφήνει τη δική της ρητορική μίσους σταθερά στο απυρόβλητο.

την αυτο-λογοκρισία, ενώ ένα άλλο τμήμα υιοθέτησε την κυβερνητική πολιτική και όξυνε την κομματική προπαγάνδα. Ο πρωθυπουργός ακολούθησε την ίδια πρακτική σε όλους τους θεσμούς, όπως τα πανεπιστήμια, τη δικαιοσύνη, τις ένοπλες δυνάμεις και το κοινοβούλιο. Η απαγόρευση των Μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το κλείσιμο ραδιοφωνικών σταθμών και τηλεοπτικών καναλιών και η φυλάκιση δημοσιογράφων που ασκούσαν κριτική έγιναν καθημερινή και συνήθης πρακτική στην Τουρκία.

Υπήρχαν ανέκαθεν δημοσιογράφοι θαρραλέοι και με αξίες, όπως ο Ahmet Şik, ο οποίος συστηματικά ασκούσε κριτική στις απολυταρχικές πολιτικές και πρακτικές τόσο του ισλαμικού κληρικού Fetullah Gülen όσο και του πρωθυπουργού Erdoğan. Αρχικά, ο Şik κρίθηκε προφυλακιστέος για το βιβλίο του *The Imam's Army* και οδηγήθηκε στις φυλακές για περισσότερο από έναν χρόνο. Το βιβλίο του προειδοποιούσε, κάνοντας συγκεκριμένες αναφορές, για τη διεύθυνση του γκιουλενισμού και του ριζοσπαστικού Ισλάμ στην τουρκική κυβέρνηση και δεν επιτράπη να εκδοθεί το 2011.

Κατά τρόπο ειρωνικό, στις 29 Δεκεμβρίου 2016, ο Ahmet Şik συνελήφθη και πάλι ως ανταποκριτής της εφημερίδας Cumhuriyet, ύστερα από το στρατιωτικό πραξικόπημα που «οργανώθηκε» από το δίκτυο του Gülen. Αυτή τη φορά ο Şik κατηγορήθηκε εξαιτίας της κριτικής του δημοσιογραφίας για τρομοκρατική δράση υπέρ του Gülen και έκτοτε παραμένει

στη φυλακή. Επίσης, άλλοι έξι διακεκριμένοι αρθρογράφοι και συντάκτες της εφημερίδας Cumhuriyet συνελήφθησαν αργότερα για παρόμοιους λόγους.

Η περίπτωση της Cumhuriyet καταδεικνύει ότι το τουρκικό κράτος, αντί να αναζητεί τη διεύθυνση του δικτύου Gülen στο εσωτερικό του, χρησιμοποιεί πρακτικές δημόσιου εκφοβισμού για να φιμώσει την τελευταία κοσμική εφημερίδα, την Cumhuriyet, που επίσης υποφέρει από επιθέσεις του δικτύου Gülen.

Σημειώνονται πολυάριθμες υποθέσεις σαν αυτές του Ahmet Şik και της Cumhuriyet, με αποτέλεσμα ανεξάρτητα και ασκούντα κριτική Μέσα ενημέρωσης να έχουν κλείσει μετά την αποκαλούμενη απόπειρα πραξικοπήματος το 2016.

Πέρα από τα μέτρα εναντίον των ασκούντων κριτική δημοσιογράφων, δόθηκαν λόγω της τρομοκρατικής τους δράσης, οι δημοσιογράφοι διατρέχουν διαρκώς τον κίνδυνο να κατηγορηθούν για εγκλήματα ρητορικής μίσους από φιλοκυβερνητικούς εισαγγελέες. Η φιλοκυβερνητική ρητορική μίσους, όμως, που μπορεί να οδηγήσει σε εθνοτική βία, δεν αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο. Δηλαδή κατηγορίες σχετικές με εγκλήματα ρητορικής μίσους από δημοσιογράφους που υποστηρίζουν τον Erdoğan ή στοχοποιούν μειονότητες έχουν χαρακτηριστεί ως ελευθερία του λόγου. Αντίθετα, η διατύπωση οποιαδήποτε μορφής κριτικής για τον Erdoğan ερμηνεύεται ως έγκλημα μίσους από τις εισαγγελικές αρχές. ●

Αφγανιστάν: Η πιο γνωστή ζώνη σύγκρουσης

Οι τεράστιοι κίνδυνοι μετατρέπουν τους πολεμικούς ανταποκριτές σε μηχανές μετάδοσης ανεπιβεβαίωτων ειδήσεων

ΤΟΥ ABDUL MUJEEB KHALVATGAR*

T

ο Αφγανιστάν αποτελεί ξεκάθαρα ζώνη σύγκρουσης και είναι σαφώς μία πολύ επικίνδυνη, σκληρή και επίπονη περιοχή για δημοσιογράφους. Με βάση τον Nai-Supporting Open Media, έναν μη κυβερνητικό οργανισμό που δραστηριοποιείται στη χώρα αυτή στον τομέα της υποστήριξης και υπεράσπισης των Μέσων ενημέρωσης και της ανάπτυξης σχετικών με την επικοινωνία δεξιοτήτων, περισσότεροι από εβδομήντα (70) δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στα Μέσα ενημέρωσης έχουν χάσει τη ζωή τους

στη χώρα από το 2001 και μετά.¹

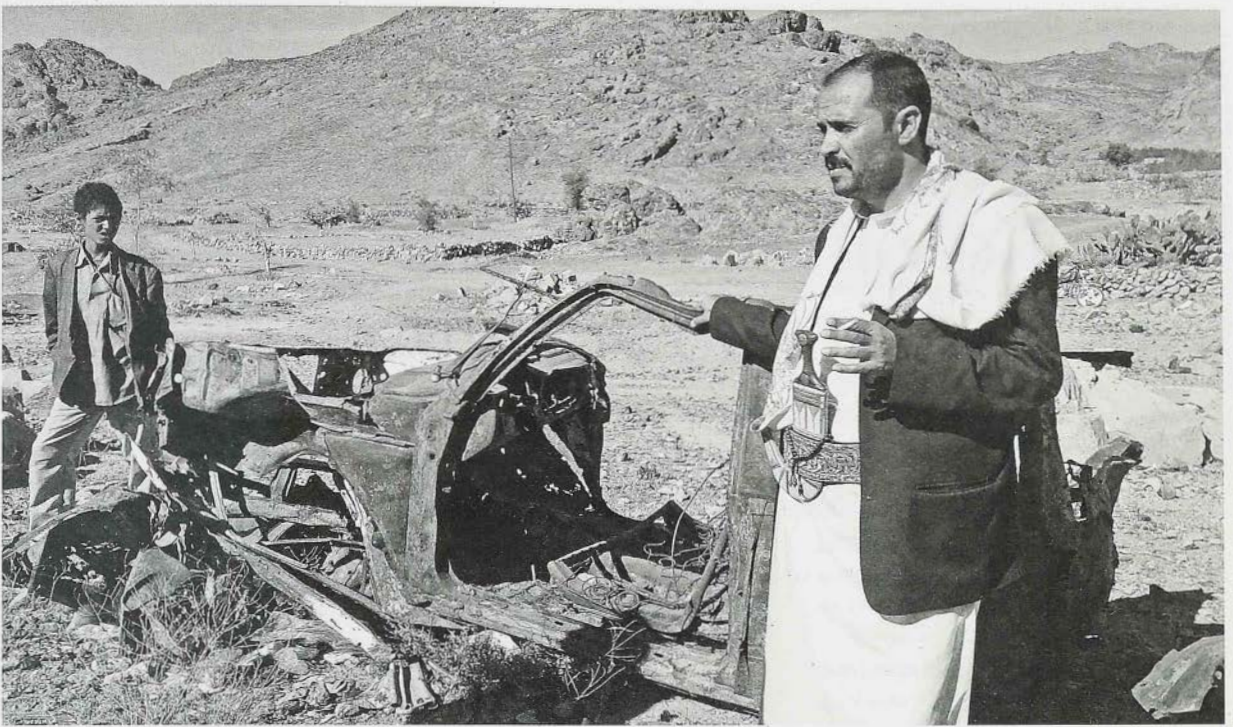
Οι δυσκολίες και ο κίνδυνος κάποιες φορές μετατρέπουν τους πολεμικούς ανταποκριτές σε μηχανές, οι οποίες μεταδίδουν αφιltrάριστα πληροφορίες χωρίς να προηγηθεί ανάλυση των δεδομένων μέσα από μεθοδική αξιολόγηση. Ως εκ τούτου, οι πολεμικοί ανταποκριτές συχνά χάνουν το νόημα της εργασίας τους και γίνονται γρανάζι μιας μηχανής. Σε μια ιδεαλιστική και πολύ αισιόδοξη κατάσταση, εάν οι πολεμικοί ανταποκριτές δεν μεταλλαχθούν σε εργαλείο που απλώς μεταφέρει δεδομένα – και ουσιαστικά μόνο δεδομένα, όχι πληροφορίες σχετικές με τα γεγονότα – τότε η εργασία τους θα κατευθύνεται κυρίως από μια αίσθηση περιπέτειας και άλλα εξωτικά συναισθήματα.

Δεν εννοώ πως οι δημοσιογράφοι βασίζονται στην εσωτερική τους επιθυμία για αναζήτηση μίας εξωτικής περιπέτειας ούτε ότι αποτελούν απλώς ένα τμήμα μιας

* Δημοσιογράφος με έδρα την Καμπούλ και ακτιβιστής των Μέσων Ενημέρωσης. Διαχειρίζεται το Nai, προβλεβημένος συμβουλευτικός οργανισμός για τα Μέσα στο Αφγανιστάν.

¹ <http://data.nai.org.af/>

Στην κάλυψη από το Αφγανιστάν δεν υπάρχει ισορροπία μεταξύ του ρεπορτάζ και της απαραίτητης ανάλυσης των πληροφοριών.

μηχανιστικής διαδικασίας μετάδοσης δεδομένων. Θέλω μόνο να τονίσω πως οι συγκρούσεις στο Αφγανιστάν και η μακρά διάρκειά τους κατ'ύψην τους δημοσιογράφους να λειτουργούν ως απλά εργαλεία αναμετάδοσης στοιχείων, εκτός της περίπτωσης που αυτοί κάνουν ρεπορτάζ επειδή θέλουν να ζήσουν την περιπέτεια.

Τα Μέσα ενημέρωσης και οι δημοσιογράφοι σε μία χώρα πρέπει να αποτελούν τα δυναμικά εκείνα στοιχεία που θα ενημερώνουν το κοινό για το τι συμβαίνει και παράλληλα θα το πληροφορούν αν υφίσταται κάποιου είδους σχέση μεταξύ των ίδιων και της κατάστασης που μεταφέρουν ή καλύπτουν.

Αυτό θα πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια της αναμετάδοσης από τη ζώνη σύγκρουσης. Όμως, είναι κάτι που δεν συμβαίνει στην περίπτωση του Αφγανιστάν. Δεν υπάρχει ισορροπία μεταξύ του ρεπορτάζ και της απαραίτητης ανάλυσης των πληροφοριών κατά την κάλυψη μίας διαμάχης. Για να γίνουν κατανοητές οι συνέπειες αυτής της κατάστασης χρειάζεται χρόνος και όταν γίνουν αντιληπτές οι συνέπειες, ειδικά στα νότια και ανατολικά μέρη της χώρας όπου οι συγκρούσεις είναι συνεχείς και αδιάκοπες, ή στα μέρη που ορίζονται ως ζώνες σύγκρουσης, θα οδηγήσουν στο σκεπτικό ότι η κάλυψη της διαμάχης στο Αφγανιστάν δεν είναι δίκαιη. Ή ότι η κάλυψη απαιτεί περισσότερες δεξιότητες από εκείνους που αναλαμβάνουν να κάνουν το ρεπορτάζ.

Για την κάλυψη και αναμετάδοση των συγκρούσεων είναι

ιδιαίτερα σημαντικό να αξιολογούνται τα δεδομένα πριν την καταγραφή τους. Η αντικειμενική κατανόηση της ιστορίας και των δεδομένων είναι δυνατή μέσα από τη γνώση των νόμων και των κανόνων, καθώς και των παραδόσεων και ιδιαίτερων συνθηκών που ισχύουν στη χώρα την οποία καλύπτει το ρεπορτάζ.

Πραγματικά, θεωρώ ότι το ρεπορτάζ από ζώνες σύγκρουσης και η αναμετάδοση των γεγονότων δεν απαιτεί μόνο δημοσιογραφικές δεξιότητες, όπως με ποιον τρόπο θα συνταχθεί η αναφορά, πώς θα γίνει η επιμέλεια του κειμένου ή η δημοσίευσή του, τηλεοπτικά ή εγγράφως, αλλά απαιτούνται και άλλες ικανότητες, όπως η συνολική αφομοίωση μίας κατάστασης και των ιδιαίτερων συνθηκών που την αφορούν, αλλά και ο τρόπος ανάλυσης μίας ιστορίας, προτού αυτή μεταδοθεί στο κοινό.

Η δημοσιογραφία θεωρείται σημαντικό συστατικό των εξελίξεων. Όσον αφορά το Αφγανιστάν, εάν ορίσουμε τις εξελίξεις στο πλαίσιο του υπερκερασμού των συγκρούσεων και της προσέγγισης της ειρήνης και της σταθερότητας, τότε η δημοσιογραφία και τα Μέσα ενημέρωσης μπορούν να παίξουν ζωτικό ρόλο. Όμως, εάν ο δημοσιογράφος απλώς μεταδίδει στοιχεία ή εάν απλώς καλύπτει τα γεγονότα χάριν της δικής του περιπέτειας, τότε δεν υπάρχουν και πολλά περιθώρια να διαδραματίσει αυτόν τον κρίσιμο ρόλο. Τα Μέσα ενημέρωσης θα έχουν έτσι παθητική λειτουργία μέσα στην κοινωνία και όχι τη δυναμική λειτουργία που μπορούν και οφείλουν να αναλάβουν. ●

Πακιστάν:

Καλύπτοντας συγκρούσεις σε έναν κόσμο που αγαπά τη βία

Η μετάβαση από την εποχή του πολέμου στην εποχή της διαμάχης έχει μεταβάλει και το ρόλο του πολεμικού ανταποκριτή

ΤΟΥ ALTAF KHAN*

X

ρειάζονται άραγε πολεμικοί ανταποκριτές στην εποχή του διαδικτύου και των εσωτερικών συγκρούσεων; Αν ορίσουμε τον πόλεμο με την παραδοσιακή έννοια του όρου, θα δούμε ότι δεν υπάρχει κανένας. Ζούμε σε μία εποχή οιονεί πολέμου και βιαιών εσωτερικών διαμαχών. Η έννοια της διαμάχης διαφέρει από εκείνην του πολέμου. Ο ανταποκριτής μίας διαμάχης, ο μάρτυρας της απώλειας μίας ζωής, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ανθρώπινης ταυ-

τότητας σε όλο τον κόσμο είναι το νέο πρόσωπο του πολεμικού ανταποκριτή. Δεν είναι εύκολο να μεταδίδεις την αλήθεια στην εποχή των ψευδών ειδήσεων και των νεοφιλελεύθερων κρυφών σκοπών. Πώς θα μπορούσε κάποιος ανταποκριτής να μεταδώσει την αλήθεια για την ανθρώπινη δυστυχία, την οποία προκαλούν οι ίδιοι οι θεματοφύλακες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, εκείνοι που χρηματοδοτούν τα «τέρατα» των media και που συντηρούν έναν ανταποκριτή, άνδρα ή γυναίκα, που μεταδίδει από τη ζώνη των συγκρούσεων; Πρόκειται για μία μεγάλη αντίφαση.

Η αντίφαση υπήρχε πάντα, απλά ο υπόλοιπος κόσμος βρισκόταν πολύ μακριά. Το διαδίκτυο και τα σύγχρονα εργαλεία επικοινωνίας έφεραν τους ανθρώπους πιο κοντά και έβαλαν τους παράγοντες των Μέσων επικοινωνίας στο μικροσκοπιο. Τώρα πλέον είμαστε σε θέση να καταλαβαίνουμε τι πάει στραβά. Τα Μέσα ενημέρωσης, αντί να αναμεταδίδουν τις συγκρούσεις, ασχολούνται με το να τις προσαρμόζουν προς όφελος των δικών τους κρυφών σκοπών. Σκοπών που εξυπηρετούν τα πάντα, εκτός από την αλήθεια. Ο «φυτευμένος» ή ένθετος δημοσιογράφος (*embedded journalist*) είναι ένα βασικό όργανο ελέγχου και διαστρέβλωσης των γεγονότων από τους ισχυρότερους σε μία σύγκρουση. Αυτός ο δημοσιογράφος λειτουργεί όπως και ο πολεμικός ανταποκριτής των περασμένων εποχών, ο οποίος χρηματοδοτούσε ο ίδιος τις αποστολές του και μετέδιδε μερικώς την αλήθεια. Όμως, η εμφάνιση τοπικών και περιφερειακών συγκρούσεων, που δεν εμπλέκουν άμεσα μια ολόκληρη χώρα, έστρεψε τους πολίτες της εναντίον των ίδιων των συμπολιτών τους.

*Καθηγητής Δημοσιογραφίας στο Τμήμα Δημοσιογραφίας & Μαζικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου του Peshawar. Εργάζεται στον τομέα της ειρηνευτικής δημοσιογραφίας, της ελευθερίας της έκφρασης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα Μέσα ενημέρωσης.

Οι επιλογές του δημοσιογράφου στον νέο δημοσιογραφικό κόσμο

Αυτός είναι ο νέος κόσμος της δημοσιογραφίας. Διεθνή, αλλά και εθνικά Μέσα ενημέρωσης και οργανισμοί χρησιμοποιούν τις συγκρούσεις ως μέσο αξιολόγησης. Το αίμα που χύνεται, η καταστροφή που προκαλεί κάθε μορφής βία είναι μεγάλα επιχειρησιακά πλεονεκτήματα. Αλλά υπάρχουν και άλλα απάνθρωπα οφέλη, πέρα απ' αυτό το προφανές. Οι ασθενέστερες ανθρώπινες ομάδες εντός μίας κοινωνίας ή ενός κράτους, αλλά και διεθνώς, γίνονται θέαμα για να νομιμοποιηθούν αδίστακτες μέθοδοι και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Είναι πολύ δύσκολο να οριοθετηθούν τα εγκλήματα αυτά, να αποδοθούν ευθύνες ή να εξαλειφθούν, αν δεν υφίσταται η στήριξη της βιομηχανίας των Μέσων. Πρόκειται για ένα εγχείρημα που επιτυγχάνεται εν μέρει με το να μεταδίδει κανείς ψεύδη με μία μικρή δόση αλήθειας. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ανταποκριτές των συγκρούσεων στη σύγχρονη εποχή μας είναι τεράστια. Το διαρκές ψυχολογικό τραύμα σε συνδυασμό με τον πανταχού παρόντα φόβο της σωματικής βλάβης των ιδίων και των οικογενειών τους είναι πλέον μέρος της καθημερινής δράσης τους. Το τραύμα προέρχεται από το γεγονός ότι ο ανταποκριτής μεταδίδει για ανθρώπους που γνωρίζει με τρόπο που να συνάδει με την πολιτική του Μέσου και του οργανισμού του, μία πολιτική που δεν είναι καθόλου μοναδική για έναν δημοσιογραφικό οργανισμό, αλλά αποτελεί παγκόσμια πλέον πραγματικότητα, η οποία αφορά ολόκληρο τον κόσμο της δημοσιογραφίας και μετατρέπεται έτσι σε πθική αξία καθαυτή. Κι αν κάποιος γνωρίζει την αλήθεια, δεν γνωρίζει πού και πώς να την εκφράσει. Τα τοπικά «καθεστώτα της αλήθειας» είναι επίσης παρόντα εκεί. Αντίθετα με έναν πολεμικό ανταποκριτή, ο ανταποκριτής των συγκρούσεων ασχολείται με φίλους και

εχθρούς στο ίδιο έδαφος. Αυτό είναι ένα εκατομμύριο φορές πιο επικίνδυνο από την κάλυψη ενός πολέμου. Το διεθνές ενδιαφέρον για τις τοπικές συγκρούσεις μεγιστοποιεί τον υπάρχοντα κίνδυνο. Οι διεθνείς κρυφοί σκοποί δεν πορεύονται ποτέ σύμφωνα με τις τοπικές πραγματικότητες. Αυτό δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο το έργο του δημοσιογράφου. Η εξισορρόπηση της αλήθειας με την αντικειμενική δημοσιογραφία είναι περισσότερο μύθος παρά πραγματικότητα.

Ο δημοσιογράφος μπορεί μόνο να μειώσει την ασάφεια λέγοντας κάτι ανάμεσα στις γραμμές. Αυτό, όμως, δεν είναι ποτέ αρκετό. Μάλιστα, συχνά είναι επικίνδυνο. Τα αντίπαλα

μέρη, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις πληροφορίες που μεταδίδονται στην εποχή της πληροφορίας και της έκρηξης της επικοινωνίας. Παρακολουθούν κάθε λέξη και εικόνα και αγριεύουν με την παραμικρή υπόνοια. Οι συνέπειες είναι πάντα καταστροφικές. Αλλά οι περισσότεροι δημοσιογράφοι χάνουν την ψυχραιμία τους και μπαίνουν σε μπελάδες. Αποκτούν πρόσβαση στα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και νομίζουν πως έτσι μπορούν να προωθήσουν την αποστολή τους με μυστικότητα. Η ψευδαίσθηση, όμως, της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο είναι από τους χειρότερους εχθρούς της ασφάλειας όσων θέλουν να πουν την αλήθεια. Δεν υπάρχει μέρος να κρυφτεί όποιος τολμά να αμφισβητήσει την κυρίαρχη αφήγηση. Η μοίρα των πληροφοριοδοτών στις μέρες μας μαρτυρεί ότι δεν υπάρχει περιθώριο να εναντιωθεί κανείς στο ρεύμα.

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα ενός ρεπόρτερ που καλύπτει διαμάχες είναι η γνώση. Η γνώση είναι στους καιρούς μας πιο σημαντική από ποτέ άλλοτε. Ο δημοσιογράφος πρέπει να γνωρίζει νέους και πιο ασφαλείς τρόπους μετάδοσης της αλήθειας. Πρέπει να γνωρίζει πώς λειτουργεί η ανθρώπινη ζωή και η δυστυχία και πώς να υποστηρίξει δυστυχημένους και πληγωμένους ανθρώπους. Όλα αυτά ξεφεύγουν από τον παραδοσιακό ορισμό της δημοσιογραφίας. Αλλά είναι πλέον επιτακτικά, αφού η εμπέλεια του λόγου μας έχει ξεπεράσει κατά πολύ εκείνη των προκατόχων μας. Τα μέσα καταπίεσης, τα δικά μας και των ανθρώπων των οποίων τις ιστορίες καλύπτουμε, επίσης έχουν εξελιχθεί σημαντικά. Δεν υπάρχει ένα και μοναδικό γεγονός ή μία και μοναδική ιστορία στη σύγχρονη εποχή μας. Υπάρχει μια σειρά διαφορετικών ιστοριών, ιστοριών θάρρους, απελπισίας, θανάτου, επιβίωσης. Και ούτω καθεξής. Οφείλουμε να έχουμε τα μάτια μας ανοικτά για να τις καταγράψουμε όλες με κάθε διαθέσι-

μο μέσο και να τις αξιοποιήσουμε στρατηγικά, μόλις αυτό καταστεί δυνατό.

Οφείλουμε να είμαστε πιο ευαίσθητοι όσον αφορά τις δικές μας ευθύνες απέναντι στην ανθρωπότητα. Οι ιστορίες που αφηγούμαστε θα μπορούσαν να γίνουν δικές μας ιστορίες ανά πάσα στιγμή. Θα πρέπει να είμαστε πρόθυμοι να βοηθήσουμε όσους έχουν ανάγκη, έχοντας πάντοτε επίγνωση αυτού του ενδεχομένου. Ο κόσμος λατρεύει πλέον τόσο αρρωστημένα τις διαμάχες που αυτές μπορεί να εμφανιστούν ανά πάσα στιγμή σε κάθε μέρος του πλανήτη. Οφείλουμε να είμαστε πάντα προετοιμασμένοι. ●

“
Δεν υπάρχει μέρος να κρυφτεί για όποιον τολμήσει και αμφισβητήσει την κυρίαρχη ερμηνεία των γεγονότων που αναπαράγουν τα μεγάλα Μέσα και παραθέσει μια δική του κάλυψη και ερμηνεία των γεγονότων”

Άξια και ανάξια θύματα: Χαλέπι, Μοσούλη, Ραμαντί

Ο εμφύλιος στη Συρία ήταν το πρώτο παράδειγμα πολέμου όπου τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης αποτέλεσαν κρίσιμο μέτωπο

ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ*

X

ρειάζονται άραγε πολεμικοί ανταποκριτές στην εποχή του διαδικτύου και των εσωτερικών συγκρούσεων; Αν ορίσουμε τον πόλεμο με την παραδοσιακή έννοια του όρου, θα δούμε ότι δεν υπάρχει κανένας. Ζούμε σε μία εποχή οιοσεί πολέμου και βίαιων εσωτερικών διαμαχών. Η έννοια της διαμάχης διαφέρει από εκείνην του πολέμου. Ο ανταποκριτής μίας διαμάχης, ο μάρτυρας της απώλειας μίας ζωής, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ανθρώπινης ταυ-

τότητας σε όλο τον κόσμο είναι το νέο πρόσωπο του πολεμικού ανταποκριτή. Δεν είναι εύκολο να μεταδίδεις την αλήθεια στην εποχή των ψευδών ειδήσεων και των νεοφιλελεύθερων κρυφών σκοπών. Πώς θα μπορούσε κάποιος ανταποκριτής να μεταδώσει την αλήθεια για την ανθρώπινη δυστυχία, την οποία προκαλούν οι ίδιοι οι θεματοφύλακες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, εκείνοι που χρηματοδοτούν τα «τέρατα» των media και που συντηρούν έναν ανταποκριτή, άνδρα ή γυναίκα, που μεταδίδει από τη ζώνη των συγκρούσεων; Πρόκειται για μία μεγάλη αντίφαση.

Η καταστροφή της Μέσης Ανατολής, παρεπόμενο της αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ και αποτέλεσμα μιας σειράς από αιματηρά ντόμινο από το 2003 και μετά, συνοδεύθηκε από αλληπάλληλες επιβεβαιώσεις του «Μοντέλου Προπαγάνδας» των Τσόμσκι και Χέρμαν, και αποτέλεσε ιδανικό έδαφος για τη μελέτη του μετασχηματισμού του μοντέλου αυτού στην εποχή του διαδικτύου.

Ο εμφύλιος στη Συρία και η άνοδος του ακρότατου σαλαφισμού, ιδίως από την εμφάνιση του «Χαλιφάτου» του ISIS και μετά, ανέδειξε τις αντιφάσεις των ηθικών μέτρων και σταθμών, αλλά και τον προπαγανδιστικό λόγο των δυτικών κυρίως ΜΜΕ. Ταυτόχρονα όμως ανέδειξε τις διαφορές στο μηνιακό τοπίο σε σχέση με παλαιότερες περιόδους: τόσο η ύπαρξη μη-δυτικών (αγγλόγλωσσων) έγκυρων και διαδικτυακά διαθέσιμων ΜΜΕ, όσο και η ανάδειξη από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης του αντίλογου στην αμερικανική προπαγάνδα από κάθε πηγή, αλλά και οι αντίρροπες προπαγάνδες από άλλους γεωπολιτικούς και ντόπιους «παίκτες» που έχουν πια βήμα και διεθνή παρουσία, ισορροπούν την κάλυψη των θεμάτων για τους λίγους έστω που διατίθενται να ψάξουν λίγο περισσότερο. Παράλληλα, είναι πλέον γεγονός η μεταφορά της προπαγανδιστικής αιχμής, από την απλή

* Αναλυτής διαδικτύου και δημοσιογράφος.

ANTONIO RODRIGUEZ / CARTOONMOVEMENT.COM

Συνώνυμο με την κόλαση χαρακτήρισε το Χαλέπι στη διάρκεια των βομβαρδισμών ο απερχόμενος γενικός γραμματέας του ΟΗΕ.

ειδποεογραφία και την ανάλυση στα ΜΚΔ. Οι πλατφόρμες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης γίνονται πεδία μιας δεύτερης μάχης, της μάχης του αφηγήματος.

Ο εμφύλιος στη Συρία και το γεωπολιτικό σκάκι που στήθηκε γύρω του ήταν ίσως το πρώτο ολοκληρωμένο παράδειγμα ενός πολέμου του οποίου τα ΜΚΔ απετέλεσαν κρίσιμο μέτωπο. Ο ISIS, με «υπερπαραγωγές» και μνηστική γνώση πολύ ανώτερη από οποιασδήποτε τέτοιου είδους τρομοκρατικής οργάνωσης, κατέστησε το διαδίκτυο κρίσιμο παράγοντα της στρατηγικής του, τόσο για τη στρατολόγηση μελών, όσο και για την εξαγωγή ενός ασύμμετρου πολέμου από το άμεσο πεδίο της μάχης. Αλλά και η υπόλοιπη αντιπολίτευση στον Άσαντ, οι αντάρτες κάθε λογής με τις πολυποικίλες χρηματοδοτήσεις, όπως και το ίδιο το καθεστώς και οι σύμμαχοί του, βγήκαν γρήγορα στο ψηφιακό μετερίζι. Ο πόλεμος της επικοινωνίας έχει αλλάξει πλέον χαρακτηριστικά.

Κρίσιμο και αποκαλυπτικό γεγονός και για την εξέλιξη του πολέμου και για την αποκάλυψη των προτιμήσεων της δυτικής προπαγάνδας ήταν η πτώση του Ανατολικού Χαλεπιού, μετά από πολυετή πολιορκία από τα κυβερνητικά συριακά στρατεύματα με ρωσική και ιρανική υποστήριξη. Η πόλη περιήλθε τον Δεκέμβριο του 2016 στον έλεγχο των κυβερνητικών δυνάμεων που εκδίωξαν ή εξόντωσαν τις ομάδες

ανταρτών που την κατείχαν έως τότε, κυρίως το Μέτωπο Αλ Νούσρα - δηλαδή την εξέλιξη της Αλ Κάιντα στη Συρία. Η πολιορκία ήταν ανηλεής και η ρωσική συμμετοχή προσέφερε τεράστια υπεροπλία από αέρος. Οι ρωσικοί βομβαρδισμοί ήταν μαζικοί και αναμφίβολα καταστροφικοί, σκότωσαν αμάχους και κατέστρεψαν υποδομές. Μαζί με τις φρικτές στερήσεις που προκάλεσε η πολιορκία, έγιναν η αφορμή για ένα κύμα μνηστικής αντίδρασης σε όλα τα δυτικά ΜΜΕ.

Στην προσπάθεια της παρουσίας της κρισιμότητας της κατάστασης στο Ανατολικό Χαλέπι, τα δυτικά Μέσα προέβησαν λογαριασμούς που διατηρούσαν στα ΜΚΔ οι κάτοικοι ή οι ανταποκριτές/ακτιβιστές που βρίσκονταν μέσα στην πόλη. Οι λογαριασμοί αυτοί παρουσιάστηκαν σαν να εξέφραζαν όλον τον πληθυσμό. Το κλίμα ήταν δεδομένο: οι συνεχείς βομβαρδισμοί των Ρώσων, που χτυπούσαν ό,τι έστεκε, ακόμα και νοσοκομεία, καταγγέλλονταν στα δυτικά ΜΜΕ σαν μια «νέα Γκούερνικα»,¹ ο απερχόμενος Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ έλεγε πως το Χαλέπι είναι μια «συνώνυμο με την κόλαση»,² ενώ το hashtag #savealeppo, «τρένταρε» σε πολλές χώρες. Η καταδίκη ακουγόταν και από επίσημα χείλη, καθώς οι ΗΠΑ και οι δυτικές κυβερνήσεις, επέκριναν σφοδρά τα εγκλήματα πολέμου που διέπρατταν οι Ρώσοι στο Χαλέπι μέσω των ανεξέλεγκτων βομβαρδισμών τους.

Αν κάτι έλειπε από την εικόνα, αυτό ήταν η ταυτότητα των υπερασπιστών του, των ανταρτών που είχαν καταλάβει το μισό Χαλέπι το 2012-13, παρότι ήδη από το 2013 η Washington Post, μεταξύ άλλων, είχε επισημάνει πως το Χαλέπι είχε περάσει στον έλεγχο της Τζαμπάτ Αλ Νούσρα³ και σε μια σκληρή επιβολή του Ισλάμ, και η Διεθνής Αμνηστία είχε συντάξει ολόκληρη έκθεση για τις αγριότητες των ισλαμιστών «ανταρτών» που έλεγχαν τον Ανατολικό Χαλέπι.⁴ Βετεράνοι ανταποκριτές στην περιοχή έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου, ο Ρόμπερτ Φισκ επισήμαινε πως «υπάρχει μια βασική διαφορά μεταξύ του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της Συριακής Σύγκρουσης - οι αντάρτες στο Χαλέπι δεν είναι ήρωες»,⁵ και ο Πάτρικ Κόκμπερν εκτιμούσε πως η κάλυψη από τα ΜΜΕ της πολιορκίας του Ανατολικού Χαλεπιού ήταν «το ναδίρ της κάλυψης των πολέμων στην Συρία και το Ιράκ από τα δυτικά ΜΜΕ». ⁶ Αν και κανείς δεν ισχυρίστηκε πως οι ρωσικοί βομβαρδισμοί δεν ήταν τερατώδους κλίμακας, οι περισσότεροι σοβαροί δημοσιογράφοι με εμπειρία από την περιοχή ήταν εξαιρετικά επιφυλακτικοί στο να υποστηρίζουν τους ισλαμιστές αντάρτες.

Παράλληλα με την πολιορκία του Ανατολικού Χαλεπιού, ο ιρακινός στρατός με την υποστήριξη των ΗΠΑ, των Κούρδων Πεσομεργκά και του στρατού του Ιράν, πολιορκούσαν και κατέλαβαν εκ νέου τη Μοσούλη από τον ISIS τον Ιούλιο του 2017. Η τακτική που ακολούθησαν οι ΗΠΑ ήταν παρόμοια με τη ρωσική: σφυροκόπημα από αέρος, μέχρι να μη μείνει τίποτα όρθιο. Η συμμετρία των δύο πολιορκιών περιγράφεται με ευκρίνεια από τον Πάτρικ Κόκμπερν, πολεμικό ανταποκριτή στην περιοχή, σε άρθρο του στον Independent:⁷ «Στη σημερινή Συρία και το Ιράκ, μπορούμε να δούμε τις ίδιες πρακτικές διαδικασίες να εξελίσσονται. Και στις δυο χώρες, δυο μεγάλα σουνιτικά

Την ατζέντα για τα μαζικά φαινόμενα στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης εξακολουθούν να την ορίζουν τα μεγάλα ΜΜΕ και σε τελευταία ανάλυση το αμερικανικό Πεντάγωνο.

αραβικά αστικά κέντρα – το Ανατολικό Χαλέπι στη Συρία και η Μοσούλη στο Ιράκ – πολιορκούνται από φιλοκυβερνητικές δυνάμεις που υποστηρίζονται με σθένος από ξένη δύναμη αεροπορικού πυρός. Στο Ανατολικό Χαλέπι περί τους 250.000 αμάχους και 8.000 αντάρτες αμύνονται απέναντι στον συριακό στρατό που συμμαχεί με σίτες παραστρατιωτικούς από το Ιράν, το Ιράκ και τον Λίβανο και με την υποστήριξη της ρωσικής και της συριακής αεροπορίας. Ο βομβαρδισμός του Ανατολικού Χαλεπιού έχει δικαίως προκαλέσει απέχθεια και καταδίκη.

Αλλά ας δούμε πόσο διαφορετικά μεταχειρίζονται τα διεθνή ΜΜΕ μια παρόμοια κατάσταση στη Μοσούλη, 500 χιλιόμετρα ανατολικά από το Χαλέπι, όπου ένα εκατ. άνθρωποι και περί τους 5.000 περίπου μαχητές του ISIS έχουν περικυκλωθεί από τον ιρακινό στρατό που πολεμά πλάι στους Κούρδους Πεσμεργκά και σιιτικές και σουνιτικές παραστρατιωτικές ομάδες και με μαζική αεροπορική υποστήριξη από τις ΗΠΑ. Στην περίπτωση της Μοσούλης, αντίθετα από το Χαλέπι, οι αμυνόμενοι ευθύνονται για τον κίνδυνο που υφίστανται οι άμαχοι, επειδή τους χρησιμοποιούν σαν ανθρώπινες ασπίδες και δεν τους αφήνουν να φύγουν. Στο Ανατολικό Χαλέπι ευτυχώς δεν υπάρχουν ανθρώπινες ασπίδες – αν και ο ΟΗΕ μας λέει πως ο μισός άμαχος πληθυσμός επιθυμεί να φύγει – αλλά απλά κι αθώα θύματα της ρωσικής αγριότητας.

Θα προσέθετα πως οι εκτιμήσεις για τους νεκρούς αμά-

χους κατά την τετραετή πολιορκία του Ανατολικού Χαλεπιού είναι συγκρίσιμες με εκείνες για τους νεκρούς αμάχους στην πολιορκία της Μοσούλης.⁸

Ανάλογες ιστορίες μαζικής καταστροφής από αέρος, με αμερικανικά πυρά, υπάρχουν και αλλού: στη Ράκκα της Συρίας και στο Ραμαντί του Ιράκ, όπου η καταστροφή της πόλης από τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς έφθανε το 80%, αλλά και τη Φαλούτζα – πόλεις που έχουν γνωρίσει συνεχή καταστροφή και αλληπάλληλα εγκλήματα πολέμου από αμερικανικά χέρια από το 2003 και μετά. Οι θύλακες λιμοκτονούντων στο Χαλέπι εξαιτίας του αποκλεισμού είναι ολιγάριθμοι σε σχέση με τον μαζικό λιμό που έχει προκαλέσει η σαουδαραβική εισβολή στην Υεμένη με την υποστήριξη των ΗΠΑ. Τα ΜΚΔ, όμως, τα ποσταρίσματα στο facebook και τα μηνύματα στο twitter, τα memes και η θεατρική και μη αγανάκτηση εστίασαν στο Χαλέπι. Ο λόγος είναι προφανής: ακόμα και σήμερα την ατζέντα και το έναυσμα των μαζικών σοσιαλμηντιακών φαινομένων, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα διεθνή, τη θέτουν τα κυρίαρχα ΜΜΕ, η τηλεόραση και σε τελευταία ανάλυση – στην περίπτωση πολέμου ιδίως – τα τμήματα προπαγάνδας και δημοσίων σχέσεων του αμερικανικού Πενταγώνου και των μεγάλων δυνάμεων της Δύσης.

Οι νεκροί και τα θύματα εξακολουθούν λοιπόν να διακρίνονται, όπως επιβάλουν τα ΜΜΕ, και έχουν περιγράψει οι Τσόμκι και Χέρμαν: άξιοι αναφοράς και ανάξιοι. Απλά σήμερα συμμετέχουμε όλοι στη διάχυση της διάκρισης αυτής... ●

1 Idrees Ahmad: "Aleppo Is Our Guernica – And Some Are Cheering on the Luftwaffe", Huffington Post, 13.3.2016, https://www.huffingtonpost.com/idrees-ahmad/aleppo-is-our-guernica_b_9331238.html

2 "'Aleppo now synonym for hell,' Ban warns in final press conference as UN chief", UN News Center, 16.12.2016, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55818#.W101cTeYOCg>

3 Liz Sly "Islamic law comes to rebel-held areas of Syria", Washington Post, 19.3.2003.

4 "'Torture was my punishment': Abductions, torture and summary killings under armed group rule in Aleppo and Idlib, Syria", Amnesty International, 5.7.2016, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/4227/2016/en/>

5 Robert Fisk: " There's one key difference between the Second World War and the Syrian conflict - the rebels of Aleppo are no heroes ", The Independent, 8.12.2016, <http://www.independent.co.uk/voices/syrian-conflict-rebels-jabhat-al-nusra-no-rebels-a7462986.html>

6 Patrick Cockburn, " Who supplies the news?," London Review of Books, Vol. 39 No. 3, 2.2.2017. <https://www.lrb.co.uk/v39/n03/patrick-cockburn/who-supplies-the-news>

7 Patrick Cockburn: " Compare the coverage of Mosul and East Aleppo and it tells you a lot about the propaganda we consume", The Independent, 21.10.2016.

8 Patrick Cockburn "The massacre of Mosul: 40,000 feared dead in battle to take back city from Isis as scale of civilian casualties revealed", The Independent, 19.7.2017.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

περιοδικό
Επίκαιρα
κάθε 2η Παρασκευή
στα περίπτερα

ΜΕΙΝΕ

ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ

ΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

με κύρος, αξιοπιστία, υπευθυνότητα

πολιτική

οικονομία

διεθνή

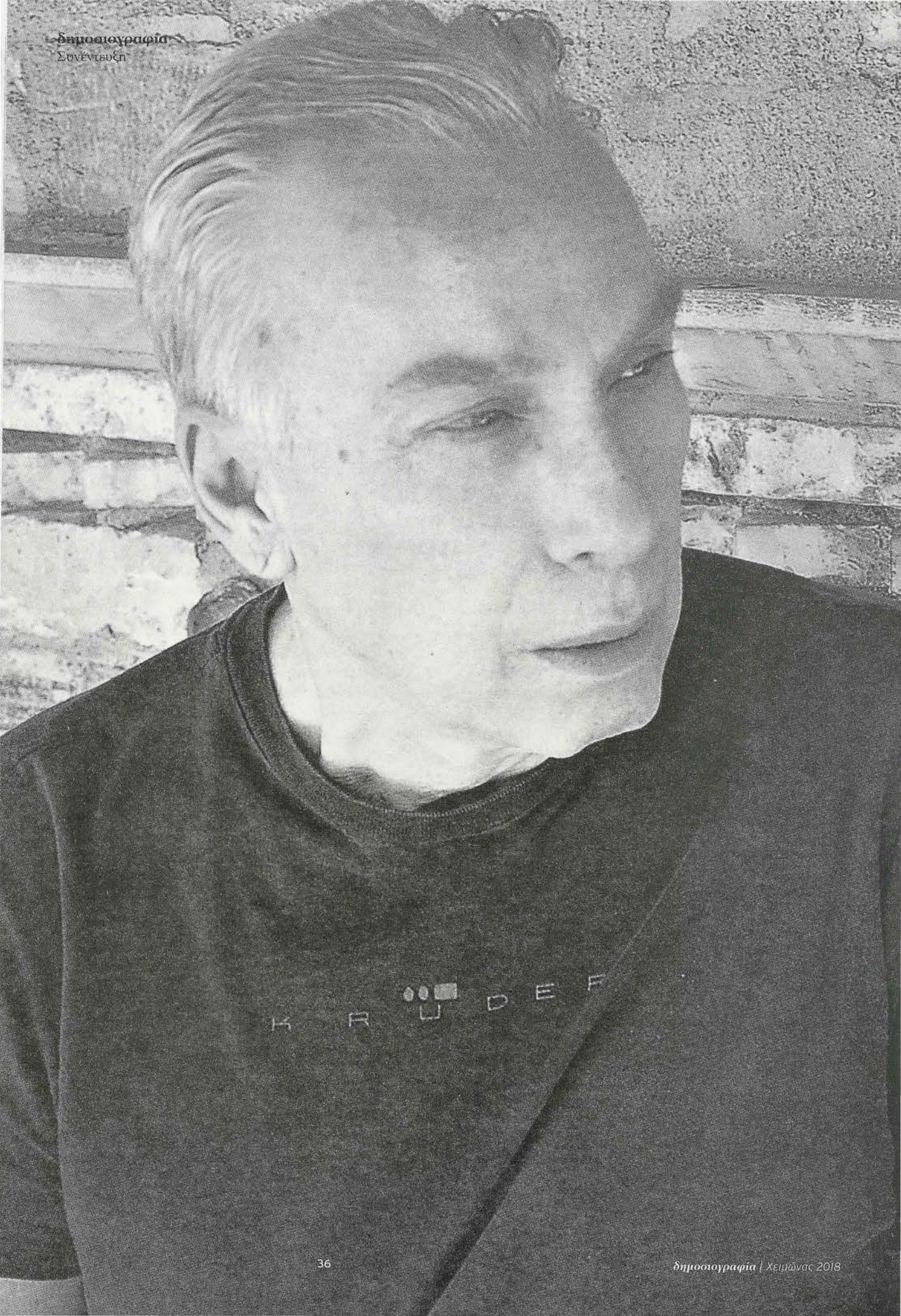
ρεπορτάζ

διπλωματία

άμυνα

ανάλυση

πολιτισμός

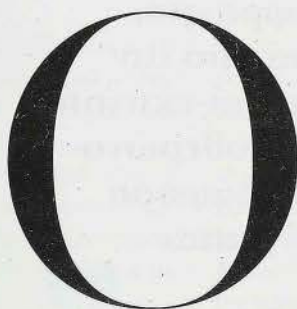
Τάσος Δήμας

«Το επάγγελμα του ηθοποιού είναι σκληρό αλλά ερωτεύσιμο και γοητευτικό»

Ο Τάσος Δήμας συνομιλεί με τον Κωνσταντίνο Μπούρα για τα «γιατί» που καθόρισαν την πορεία του, ακόμη και για όσα έμειναν αναπάντητα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΜΠΟΥΡΑ*

Τάσος Δήμας είναι η «ήσυχη δύναμη» στο θέατρο «Άτις» κι από το 1988 ανήκει στα ιδρυτικά μέλη της πρωτοποριακής ομάδας του Θόδωρου Τερζόπουλου. Προηγουμένως διέγραψε μία λαμπρή πορεία ως ηθοποιός στο «εμπορικό» λεγόμενο θέατρο. Σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό διεθνές ρεπερτόριο (που περιλαμβάνει Ευριπίδη, Σοφοκλή, Αισχύλο, Μπέκετ, Μπρεχτ, Στρίντμπεργκ κι άλλους κολοσσούς, όπως ο Χάινερ Μύλλερ), ο Τάσος Δήμας έλαμψε και διαπρέπει πάντα με

σεμνότητα και ήθος. Ιδιαίτερα στον απαιτητικό μονόλογο *Ο Χορευτής* (γραμμένος το 1971 από τον Έριχ Άρεντ) έδωσε μία ποιητική ερμηνεία, δουλεύοντας με την απaráμιλλη μέθοδο του δασκάλου και σκηνοθέτη του Θόδωρου Τερζόπουλου. Πρόσφατα τον είδαμε και τον θαυμάσαμε στην ταινία του Παντελή Βούλγαρη *Το τελευταίο σημείωμα*, όπου αιχμαλωτίζει το βλέμμα του θεατή κι ακτινοβολεί. Ερμηνευτής διεθνούς βεληνεκούς, μας χαρίζει λίγο από τον πολύτιμο χρόνο του και μας δια φωτίζει για την ιδιαιτερότητα του τρόπου δουλειάς και προσέγγισης των ρόλων του.

Κόριε Τάσο Δήμα, ας αρχίσουμε κατευθείαν κολυμπώντας σε βαθιά νερά: ποιο είναι το πρώτο «γιατί» στο οποίο δεν βρήκατε μέχρι τώρα μονοσήμαντη κι οριστική απάντηση;

«Γιατί ήρθα εδώ, σε αυτόν τον κόσμο;».

Γιατί ασχολείστε με το θέατρο ως ηθοποιός κι όχι με παρεμφερείς συναφείς τέχνες;

Πιστεύω ότι το θέατρο είναι αυτό που με εκφράζει περισσότερο.

Τι γυρεύει ο θεατής στο θέατρο σήμερα;

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε δέχεται ο θεατής πράγματα... το καθεστώς που υπάρχει σήμερα έχει δημιουργήσει έναν κόσμο που δεν ξέρει πού να πάει ή πού να στραφεί. Εκεί υπάρχει ένα τρομακτικό μπέρδεμα.

* Συγγραφέας 31 βιβλίων, ποιητής, θεατρολόγος και κριτικός, όμως εργάζεται ως διπλωματούχος μηχανολόγος μηχανικός του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου από το 1985.

Με τον Θόδωρο Τερζόπουλο ταξιδεύετε συχνά εκτός Ελλάδος. Πώς είναι το αλλόγλωσσο κοινό; Το γλωσσικό όριο δεν είναι για εσάς εμπόδιο; Είναι πιο ανοικτοί, πιο έτοιμοι να συνδημιουργήσουν οι αλλοδαποί θεατές και σε ποιες χώρες;

Έχουν μεγάλη διαφορά από το ελληνικό κοινό, γιατί η γλώσσα του σώματος κι ο τρόπος που έχει βρει ο Θόδωρος να εκφράζει τα πράγματα είναι κάτι που πραγματικά συγκινεί, η επικοινωνία δηλαδή που δημιουργείται...

Τα κλασικά κείμενα είναι πρόκληση για καινούργιες ερμηνευτικές διερευνήσεις ή εύκολη λύση για την προσέλευση του κοινού; Είναι σύγχρονα τα κλασικά κείμενα ή είναι ξεπερασμένα;

Έχουν σύγχρονο ενδιαφέρον, ανάλογα με την προσέγγιση. Δεν θα μου άρεσε πια να δω αυτές τις κλασικές παραστάσεις με τα σκηνικά και τα κοστούμια, αλλά δεν θέλω να τα δω και πειραγμένα. Έχει γίνει μια παρερμηνεία με την αποδόμηση: αποδομούμε και δεν ξέρουμε μετά τι κάνουμε.

Παραδείγματος χάριν, βλέπουμε Σαίξπηρ και νομίζουμε ότι βλέπουμε Πιραντέλλο.

Πώς συντηρείται το ενδιαφέρον το κοινού κατά τη διάρκεια μιας παράστασης ενός δυσπρόσιτου ποιητικού κειμένου;

Κατά την άποψή μου, όταν είσαι αυτοσυγκεντρωμένος είναι πάρα πολύ δύσκολο να χαθεί το ενδιαφέρον των θεατών κι η επαφή μαζί τους, γιατί ήδη, από την ώρα που εσύ είσαι μέσα στο ζητούμενο, και το κοινό από κάτω το έχεις βάλει μέσα στο παιχνίδι. Δεν είναι θέμα νοητικό, έχει να κάνει με την παράσταση, με τον τρόπο που αντιμετωπίζεις τα πράγματα. Όταν είσαι αυτοσυγκεντρωμένος είναι δύσκολο να συμβεί αυτό: να χάσεις τον κόσμο.

Τι είναι για εσάς το «Physical theater» και ποια σχέση έχει με τη δουλειά σας;

Εγώ δεν μπορώ να του δώσω μια ονομασία. Εγώ κάνω θέατρο. Physical theater και όλα αυτά είναι κάποιοι τίτλοι που δίνονται για να μπορέσουν να προσελκύσουν τον κόσμο και να τον μπουρδουκλώσουνε. Εγώ θεατρίνος είμαι. Κάνουμε χρόνια έρευνα πάνω σ' αυτά τα πράγματα κι αποφύγαμε να τα ονομάσουμε κάπως, να τους βάλουμε ταμπέλες, να τα κατατάξουμε.

Και το περίφημο σύστημα του Στανισλάβοκι όπως το προσεγγίσαμε μέσα από το Actor's Studio πώς λειτουργεί – αν λειτουργεί – σήμερα;

Εγώ νομίζω ότι δεν είναι κακό να το χρησιμοποιήσεις εκεί που σου χρειάζεται.

Γράφονται σημαντικά έργα στην Ελλάδα της Κρίσης; Κι αν ναι, γιατί καταφεύγουμε τόσο συχνά σε δραματοποιήσεις πεζών και ποιητικών κειμένων από τη διεθνή και την εγχώρια λογοτεχνική παραγωγική;

Επειδή τα παλαιά κείμενα πεθαμένων προ πολλού συγγραφέων δεν έχουν δικαιώματα; Λέω, αναρωτιέμαι. Κάνουμε ό,τι μας κατέβει χωρίς να δίνουμε λογαριασμό.

Τι γνώμη έχετε για την Αμπράμοβιτς;

Ναι, έχω δει δουλειά της. Τα παλιότερα πράγματα που έχει κάνει με ενδιαφέρον πολύ. Δεν έχω δει τα τελευταία της. Νομίζω ότι άρχισε να εμπορευματοποιείται σε αυτό που κάνει κι έχασε την αξία του.

Εκτός από τον Τερζόπουλο και τον Βούλγαρη με τον οποίο συνεργαστήκατε στην πρόσφατη ταινία του, ποιους άλλους σύγχρονους σκηνοθέτες-δημιουργούς εκτιμάτε; Με ποιους θα θέλατε να συνυπάρξετε;

Είναι λίγο δύσκολο να απαντήσω, γιατί εντάξει... γιατί να πικράνεις τον έναν ή τον άλλον; Μπορώ λοιπόν να αναφερθώ σε αυτούς τους δύο. Και ξεκινώ πάντα με τον Θόδωρο Τερζόπουλο για να συνεχίσω με τον Παντελή Βούλγαρη, για τον οποίο έχω να πω ότι είναι μια σπάνια περίπτωση ανθρώπου και καλλιτέχνη, γιατί κουβαλάει... κι αυτό είναι νομίζω «πυρηνικό» υλικό (από τον πυρήνα του), κουβαλάει μία «πυρηνία» που σπάνια μπορείς να συναντήσεις. Δεν μπορώ να το αναλύσω αυτό, γιατί εμπεριέχει πάρα πολλά πράγματα: τον σεβασμό, την αγάπη, το θαυμασμό, κι άλλα τόσα που δεν θυμάμαι τώρα... αυτή τη στιγμή.

Και για τον Τερζόπουλο; Είναι τόσο πολύχρονη η συνεργασία που θα μπορούσε να είναι «γάμος» ή συγγένεια εξ αγχιστείας. Εσείς πώς νιώθετε;

Δεν ένιωσα ποτέ ούτε ότι βρίσκομαι σε «γάμο» ούτε συγγενής εξ αγχιστείας. Ήταν εξ αρχής πολύ ξεκάθαρος ο τρόπος που συνεργάζομαι με τον Τερζόπουλο. Από την αρχή της συνεργασίας μας είχαν τεθεί οι όροι κι από μένα κι από εκείνον. Μέσα σε αυτά τα τριάντα χρόνια που εγώ δουλεύω με τον Θόδωρο ήταν και είναι μια ουσιαστική συνεργασία που έδωσε και δίνει πάρα πολλούς καρπούς. Μέσα

από εκεί γνώρισα περισσότερα πράγματα για μένα και για την τέχνη του θεάτρου. Ο Θόδωρος είναι ένας πραγματικός αρχιμάστορας του θεάτρου.

Σας έλκει ο μύθος και η γοητεία της Επίδουρου; Ποιες δυσκολίες και ποιες ευκολίες έχει αυτός ο χώρος;

Πηγαίνω από πάρα πολύ μικρό παιδί στην Επίδουρο κι έχω ζήσει όλη αυτή τη μαγεία με τους μεγάλους πρωταγωνιστές (με τον Μινωτή, την Παξινού) και σαν πηθοποιός το βρήκα πολύ φυσικό που πήγα κι εγώ κι έπαιξα. Ήξερα από πολύ νωρίς πού είμαι και πού πηγαίνω. Μετά, έχω κάτι που με εμποδίζει να παραμυθιάζομαι.

Κι η τηλεόραση; Την αποφεύγετε όπως ο διάβολος το λιβάνι ή μου φαίνεται;

Όχι, καθόλου δεν σου φαίνεται. Την αποφεύγω.

Το «Θέατρο στο ραδιόφωνο» έχει κάποια λειτουργικότητα για εσάς σήμερα;

Το έχω κάνει παλιότερα αυτό το πράγμα και πολύ συχνά κι εντάξει... τέλειωσε κι αυτό. Εντάξει. Τώρα, αυτή τη στιγμή γιατί να το κάνω;

Η φωνή βγαίνει μέσα από το σώμα κι από το διάφραγμα, μέσα από την εισπνοή-εκπνοή απελευθερώνονται διάφορα πράγματα»

Τι θα θέλατε να μας πείτε για τη Ζωή και τον Θάνατο;
Είναι κάτι που με απασχολεί ιδιαίτερα κι από πάρα πολύ νωρίς. Διπλάδι βλέπω κάποια πράγματα που έχω γράψει όταν ήμουνα σε ηλικία 15 ετών και με απασχολεί ο Θάνατος. Επειδή εγώ τον βίωσα το Θάνατο μέσα από την απώλεια προσφιλών προσώπων, με έχει σημαδέψει βαθιά... Ίσως γι' αυτό να μπορώ να προσεγγίζω και να αναγνωρίζω τη ζωή περισσότερο μέσα από το βίωμα. Γιατί είναι διαφορετικό να αντιμετωπίζεις τη Ζωή μέσα από τη θεωρία κι άλλο από το βίωμα.

Τι θα θέλατε να σας ρωτήσω;

Αν και σε γνώρισα τώρα, να μου πεις αν με αγαπάς.

Αν δεν σε αγαπούσα πριν συναντηθούμε δεν θα μπορούσα να διανοηθώ ούτε μία ερώτηση για να σου απευθύνω.

Με συγκινείς ιδιαίτερα, γιατί η πορεία μου είναι αναγνωρίσιμη. Αυτό στην ουσία θέλω να κατακτήσω, να κερδίσω κι από τον θεατή. Τώρα ξέρεις τι χαρά παίρνω από την ταινία του Παντελή; Με συναντάνε και μου λένε, άγνωστοι άνθρωποι, ξένοι: «ξέρεις πόσο συγκινήθηκα;». Θα πρέπει να σου πω ότι έχω δεχτεί πολλή αγάπη στη ζωή μου, δεν είμαι στερημένος, αλλά είναι κάτι που πιστεύω σ' αυτό κι η Αγάπη είναι το μόνο που ζητώ μέσα από όλη μου τη δουλειά στη μακρά καλλιτεχνική μου πορεία.

Νιώθετε πετυχημένος;

Δεν νιώθω αποτυχημένος.

Η αποσπασματική δουλειά του ηθοποιού στον κινηματογράφο, πλάνο-πλάνο, πόσο διαφορετική μπορεί να είναι από τη θεατρική πρόβα κι από την παράσταση μπροστά σε κοινό;

Εμένα, η κινηματογραφική μου πείρα είναι μικρή, αλλά πιστεύω ότι χρειάζεται μεγαλύτερη αυτοσυγκέντρωση. Επειδή είναι αποσπασματικό, κάνεις πράγματα, κάνεις το ενεργειακό πεδίο και δεν μπορείς να το αναγνωρίσεις, άρα κάνεις μια μεγαλύτερη προσπάθεια από τη θεατρική...

Είναι το θέατρο ψυχοθεραπεία;

Δε νομίζω, όχι. Γιατί το θέατρο ζητάει από σένα κι απαιτεί να έχεις μεγάλες ψυχολογικές αντοχές, να μην μπαίνεις μέσα στα προσωπικά σου και να είσαι έτοιμος να ερευνήσεις τα ανεξερεύνητα. Συχνά γίνεται παρεξήγηση, σοβαρή παρεξήγηση, ιδιαίτερα με τα νέα παιδιά. Νομίζουν ότι όλα είναι εύκολα στο θέατρο, αλλά πρόκειται για ένα πολύ σκληρό επάγγελμα, ιδιαίτερα ερωτεύσιμο όμως, γοητευτικό.

Να κι άλλος ένας μύθος! Ισχύει το στερεότυπο; Οι ηθοποιοί θεωρούνται περισσότερο ερωτικά άτομα;

Οι ηθοποιοί είναι κι αυτοί άνθρωποι. Δεν διαφέρουν από τους συνήθεις ανθρώπους, νομίζω.

Κι η μουσική; Ο χορός;

Με ενδιαφέρει πολύ ο χορός και η μουσική. Τα αγαπώ. Μετά έρχονται όλα τα άλλα: τα εικαστικά...

Όταν έχετε ελεύθερο χρόνο και πηγαίνετε κινηματογράφο τι είδους ταινίες διαλέγετε;

Είδα το «τετράγωνο». Ήταν μια συγκλονιστική ταινία αυτή. Διπλάδι, θαύμασα τον δημιουργό εκεί. Όχι, δεν μπορώ να τις κατατάξω τις ταινίες που βλέπω σε κάποιο είδος.

Κι από θέατρο; Τι βλέπετε ή θα βλέπατε αν είχατε χρόνο; Όχι απαραίτητα στην Ελλάδα.

Πολύ λίγο θέατρο βλέπω.

Όπως ο Κάρολος Κουν που δεν ήθελε να χάσει την αισθητική του;

Όχι, δεν το κάνω γι' αυτό. Έχω δει πολύ θέατρο από πολύ μικρός κι ίσως προτιμώ πια να κάνω εγώ θέατρο παρά να βλέπω. Η ανάγκη μου είναι να δρω εγώ παρά να παρακολουθώ τους άλλους. Επειδή επί τριάντα χρόνια ταξιδεύαμε σε μεγάλα διεθνή φεστιβάλ που φέρνανε όλες τις τάσεις κι είχα την τύχη μέσα από τη δική μου δουλειά να βλέπω παράλληλα και τη δουλειά πολλών μεγάλων δημιουργών, πολύ πριν μετακληθούν εδώ από το Φεστιβάλ Αθηνών... Είχα αυτή την τύχη λόγω δουλειάς, όχι για κάποιον άλλο λόγο...

Και τι έχεις να πεις για τη θεατρική παιδεία σήμερα; Οι σύγχρονοι ηθοποιοί που αποφοιτούν από τις σχολές έχουν την αυτοσχεδιαστική δυνατότητα των παλαιών ηθοποιών που με ένα υποτυπώδες σενάριο, κάτι σαν καρβιά, γύριζαν ολόκληρες κινηματογραφικές σκηνές χωρίς γραμμένους διαλόγους;

Χωρίς να κάνω σύγκριση με τους παλιούς, το να μπορεί ένας ηθοποιός να αυτοσχεδιάσει είναι βασικό κατ' εμέ. Πιστεύω ότι αρχικά ο νέος ηθοποιός πρέπει να κάνει πρώτα μια δουλειά αναγνώρισης του υλικού του, του εαυτού του, του ίδιου, να φύγει από το κεφάλι και να κατέβει κάτω, στο βασικό τρίγωνο, με κέντρο το διάφραγμα. Η φωνή βγαίνει μέσα από το σώμα κι από το διάφραγμα, μέσα από την εισπνοή-εκπνοή απελευθερώνονται διάφορα πράγματα...

Πέρα από την αυτονόπη, αναγκαία τεχνικά, τι ρόλο έπαιξε κατά τη γνώμη σου αυτό που λέμε «αυθορμητισμός»;

Παλιά υπήρχε αυθορμητισμός κι από εκεί προερχόταν μια κάποια πυκνότητα... τα έδιναν όλα, άμεσα, χωρίς επιφυλάξεις... δεν κρατούσαν τίποτα για τον εαυτό τους. Όλα για τον άλλον, βρε παιδί μου. Και μέσα από τον αυθορμητισμό θα αποκτηθεί μία τεχνική... Γνωρίζουμε όλοι και ιδιαίτερα οι νέοι ηθοποιοί ότι πάνε να μούνε μέσα σε έναν εσωτερικό χώρο που είναι πάρα πολύ δύσκολο να τον αναγνωρίσεις κι είναι εξαιρετικά επίπονος. Όπως καταλαβαίνετε, πρόκειται για ένα ταξίδι αυτογνωσίας που δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στον αυθορμητισμό!

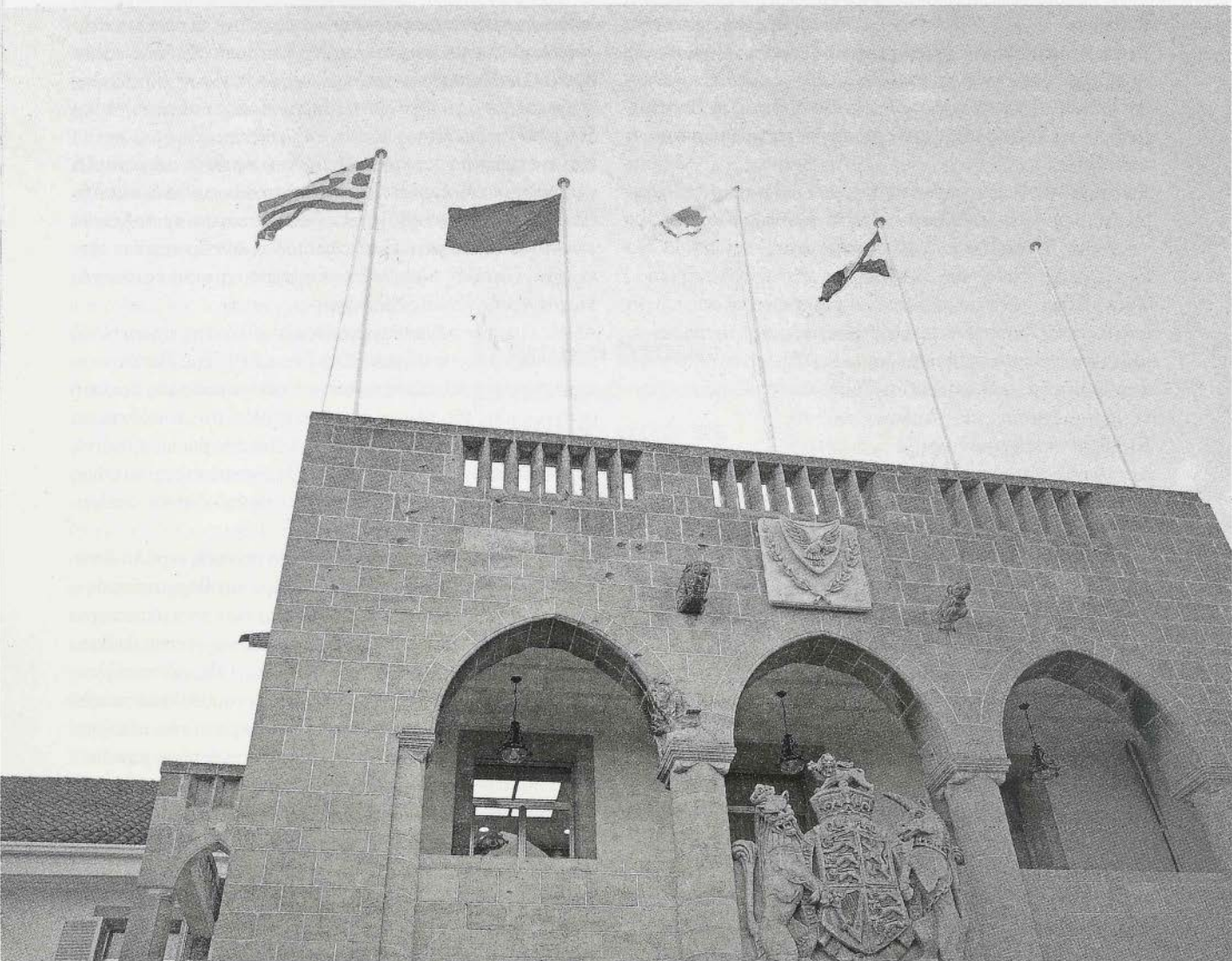
Τι θα θέλατε να με ρωτήσετε εσείς;

Αν θέλεις να σε αγαπάνε.

Επειδή μού συνέβη νωρίς και με πολύ φορτικό τρόπο, παλιότερα δεν ήθελα, όμως τώρα, στα 56 μου, νιώθω ότι όλα όσα έκανα (και τα λάθη και οι υπερβολές μου) και τα σωστά, είχαν αυτή και μόνο τη στόχευση: να αγαπηθώ.

Σας ευχαριστώ πολύ για την υπέροχη κουβεντούλα μας. Έμαθα τόσα καινούργια πράγματα και σε ευχαριστώ. Μαζί σου νιώθω σα να διασκεδάζω, να ψυχαγωγούμαι. Δεν κατάλαβα πως πέρασε η ώρα κι ελπίζω να το χαρούν κι οι αναγνώστες μας.

Κι εγώ σε ευχαριστώ. Και τη Σοφία Ιορδανίδου που μας έκανε να συναντηθούμε. ●

Άρδην αλλάζει το γεωπολιτικό και οικονομικό τοπίο στο οποίο ζει και δρα η Κυπριακή Δημοκρατία.

Κύπρος: Τα πάντα (γύρω της) ρει...

Μπροστά σε νέα δεδομένα, που θα ήταν αδιανόητα πριν δέκα χρόνια, βρίσκεται η Κύπρος. Από τη μια οι τεράστιες δυνατότητες που δημιουργούν οι υδρογονάνθρακες, επιτρέποντας στην Κυπριακή Δημοκρατία να ελπίζει όχι μόνο σε σοβαρούς πόρους, αλλά επιπλέον την αναβάθμισή της στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη. Και σε πολιτικά οφέλη, με άλλα λόγια.

Από την άλλη, είναι τόσες πολλές οι αλλαγές στις γεωπολιτικές ισορροπίες της Μέσης Ανατολής, ώστε οι συμμαχίες και μαζί οι ευκαιρίες αλλάζουν με ρυθμούς κατατρεχτικούς.

Κοινή συνισταμένη όλων αυτών των μεταβολών η ανάγκη επαναπροσδιορισμού της θέσης της Κύπρου! Προηγείται ωστόσο, η όσο το δυνατόν πιο ακριβής καταγραφή και ανάλυση αυτών των παραμέτρων. Αυτό το κενό σκοπεύει να καλύψει το αφιέρωμα που ακολουθεί...

Ενέργεια:

Σε κομβικό σημείο οι έρευνες στην Ανατολική Μεσόγειο

Τα σχέδια της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα βήματα
που έγιναν και οι περιφερειακές συνεργασίες

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ*

Η

στρατηγική και γεωπολιτική υπεραξία της Κύπρου αποτελεί ένα γεγονός που προκάλεσε διαχρονικά τις πολλές κατακτήσεις του νησιού. Η αξιοποίηση της υπεραξίας ως στρατηγικού εργαλείου, όσες φορές έγινε, απέδωσε. Επιβεβαιώθηκε τούτο το 2006 με τον πόλεμο στον Λίβανο, όταν η Κύπρος λειτούργησε ως κομβικό σημείο για όλους τους εμπλεκομένους. Τα τελευταία χρόνια, ενόψει των σχεδιασμών για τον εντοπισμό και την

αξιοποίηση κοιτασμάτων φυσικού αερίου, τα πλεονεκτήματα συγκεκριμενοποιήθηκαν και ο ρόλος της χώρας αναβαθμίστηκε. Είναι φανερό ότι η Κύπρος μπορεί να πλασαριστεί ως ο μόνος σταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή, ώστε να κερδίσει πόντους στο γεωστρατηγικό χρηματιστήριο. Το θέμα είναι, όπως αναφέρουν ενημερωμένες πηγές, να αξιοποιηθούν τα νέα δεδομένα από τη Λευκωσία, η οποία διατηρεί ανοικτό κανάλι επικοινωνίας με τις χώρες της γύρω περιοχής.

Στόχος της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η βέλτιστη και βιώσιμη εκμετάλλευση των πόρων σε υδρογονάνθρακες. Αυτό μπορεί να γίνει με τη συνεχή και ολοένα αναβαθμιζόμενη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες, αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο. Η εν λόγω συνεργασία θα πρέπει ταυτόχρονα να προωθεί και τις συνέργειες όσον αφορά τις υποδομές αξιοποίησης όλων των φυσικών πόρων.

Είναι προφανές πως, σε επίπεδο σχεδιασμών και επιδιώξεων, η Κύπρος μπορεί να καταστεί χώρα όχι μόνο παραγωγής, αλλά και διαμετακόμισης φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Να καταστεί εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή και της περιοχής στην Ένωση. Δηλαδή, να αποτελέσει τη σταθεροποιητική γέφυρα μεταξύ της Ε.Ε. και των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου. Αυτός είναι ένας ρόλος που θα έπρεπε να είχε αναδειχθεί με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι όμως κάτι που δεν έγινε.

Υπήρξαν πολλές κινήσεις στο πεδίο της ενέργειας και έγιναν βήματα που καθορίζουν και το μέλλον. Οι ανακαλύψεις φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο καταγράφονται ως εξής: 2.000 δισεκ. κυβικά μέτρα (846 στο κοίτασμα «Ζορ», 127 στο «Αφροδίτη», 620 στο «Λεβιάθαν», 310 στο «Ταμάρ»). Είναι προφανές πως τα αποθέματα δεν είναι μόνο αυτά, καθώς συνεχίζονται οι έρευνες και θα συνεχιστούν στην ΑΟΖ, με στόχο νέες ανακαλύψεις. Σημειώνεται σχετικά ότι οι ετήσιες ανάγκες

*Δημοσιογράφος, Δρ Επικοινωνίας, συγγραφέας βιβλίων ιστορικής και πολιτικής έρευνας.

Το γεγονός ότι το καθεστώς Ερντογάν αποτελεί παράγοντα αποσταθεροποίησης δεν δικαιολογεί καμία επένδυση στην Τουρκία.

INTIME/ARGIRIS MAKRIS

της Ευρώπης είναι περίπου 425 δισεκ. κυβικά μέτρα. Συνεπώς είναι προφανές πως τα αποθέματα της περιοχής επαρκούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της Ένωσης και δημιουργούν δυνατότητες για να απευθυνθούν οι διαχειριστές και προς άλλες αγορές. Τα επόμενα βήματα, τα σχέδια των επόμενων λίγων ετών δείχνουν πως θα υπάρξουν σημαντικές εξελίξεις σε αυτό το πεδίο. Με βάση, λοιπόν, τον προγραμματισμό που έχει διαμορφώσει η Κυπριακή Δημοκρατία, έντονη αναμένεται να είναι η ερευνητική δραστηριότητα εντός της κυπριακής ΑΟΖ τα επόμενα τρία χρόνια. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται από την πλευρά της Λευκωσίας, αναμένονται επιθετικά προγράμματα από αδειούχους του Τρίτου Γύρου, με τρισδιάστατες σεισμικές μελέτες και 12 προτεινόμενες γεωτρητικούς στόχους. Υπενθυμίζεται συναφώς πως, τον περασμένο Ιούλιο, διενεργήθηκε η γεώτρηση «Ονσιφόρος» στο Τεμάχιο 11 της κυπριακής ΑΟΖ. Βάσει και αποτελεσμάτων του Τρίτου Γύρου Αδειοδότησης, εντός των επόμενων 12 μηνών θα διενεργηθούν 4-5 ακόμη ερευνητικές γεωτρήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Πέραν αυτών της ENI/Total στον στόχο «Καλυψώ» (Τεμάχιο 6) και της ENI στον στόχο «Σουπιά» (Τεμάχιο 3), αναμένεται ότι εντός του 2018 η συνεργασία ExxonMobil/Qatar Petroleum θα προχωρήσει σε δυο γεωτρήσεις στο Τεμάχιο 10. Αρκούντως σημαντική θεωρείται η παρουσία της κοινοπραξίας ExxonMobil/Qatar Petroleum για πρώτη φορά στην περιοχή.

Υπενθυμίζεται σχετικά ότι στις 7 Ιουνίου 2015, η κοινοπραξία των Noble/Delek Group/Shell κήρυξε εμπορεύσιμο το κοίτασμα «Αφροδίτη». Σε προχωρημένο στάδιο βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας με την κοινοπραξία για οριστικοποίηση του Σχεδίου Ανάπτυξης και Παραγωγής. Το υποβληθέν Σχέδιο περιλαμβάνει και το Σχέδιο Στρατηγικής Πωλήσεων (Marketing Plan). Η πρώτη εξόρυξη αερίου, όπως έχει ανακοινωθεί ήδη, αναμένεται να υλοποιηθεί μεταξύ 2020-22.

Ποια είναι, όμως, τα σχέδια της Κυπριακής Δημοκρατίας για την αξιοποίηση του φυσικού αερίου; Με βάση το πρόγραμμα του Υπουργείου Ενέργειας, στόχος είναι η πώληση φυσικού αερίου σε δυνητικούς αγοραστές στην Κύπρο και την Αίγυπτο (πέραν του 80% των παραγόμενων ποσοτήτων στην Αίγυπτο). Έχουν ήδη υπογραφεί ή βρίσκονται υπό συζήτηση οι απαραίτητες Συμφωνίες για την πώληση αερίου στην Αίγυπτο: Diversion Risk, Διακρατική Συμφωνία για το θέμα των αγωγών (IGA) και Host Government Agreements.

Υπάρχουν, όμως, κι άλλες επιλογές όσον αφορά την εμπορική εκμετάλλευση. Με ενδεχόμενες νέες ανακαλύψεις, η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι προετοιμασμένη να προχωρήσει στη δημιουργία τερματικού υγροποίησης στο Βασιλικό, για το οποίο έχουν ήδη γίνει οι απαραίτητοι χωροταξικοί σχεδιασμοί (5 τρένα μέχρι 5 ΜΤΡΑ έκαστο).

Περαιτέρω, υπάρχει ο υπό συζήτηση αγωγός «EastMed»: ένα εγχείρημα που θεωρήθηκε αρχικά δύσκολο και εν πολλοίς ανέφικτο, κυρίως γιατί θα στοίχιζε πολύ περισσότερα από ό,τι άλλες επιλογές. Επανήλθε, ωστόσο, εσχάτως στο προσκήνιο και θεωρείται ως πολλά υποσχόμενη επιλογή, η οποία εξουδετερώνει την αντίστοιχη της Τουρκίας. Στο παρελθόν, η μεταφορά αερίου με αγωγούς μέσω Τουρκίας στην Ευρώπη φάνταζε ως «η μόνη συμφέρουσα» και είχε προβληθεί από τρίτους (ΗΠΑ, Ε.Ε. ακόμα και το Ισραήλ). Όμως, το γεγονός ότι το καθεστώς Ερντογάν αποτελεί παράγοντα αποσταθεροποίησης δεν δικαιολογεί καμία επένδυση, πολιτική, οικονομική ή στρατηγική, σε αυτή την επιλογή. Αντίθετα, η επιλογή «EastMed» αποδεικνύεται τεχνικά εφικτή και εμπορικά βιώσιμη, βάσει των αποτελεσμάτων των μελετών pre-FEED (θα ακολουθήσουν οι μελέτες FEED, με τη στήριξη και των τεσσάρων εμπλεκόμενων χωρών: Ισραήλ, Κύπρου, Ελλάδα και Ιταλία). Σημειώνεται πως η επιλογή αυτή συζητήθηκε σε τετραμερή σύνοδο Υπουργών Ενέργειας στο Ισραήλ (4 Απριλίου 2017) παρουσία του Ευρωπαίου

Επιτρόπου Κλιματικής Δράσης και Ενέργειας (ακολούθησε μάλιστα κοινή δήλωση για τον αγωγό). Επίσης, έγιναν βήματα προς τα εμπρός με στόχο την υλοποίηση του έργου στη νέα τετραμερή των Υπουργών Ενέργειας, που φιλοξενήθηκε στην Κύπρο (5 Δεκεμβρίου 2017) ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Υπογράφηκε Μνημόνιο Συναντίληψης για τον αγωγό.

Υπάρχει, βέβαια, και μια άλλη διάσταση, που αφορά εσωτερικά την Κύπρο και ειδικά το ζήτημα της δημιουργίας θέσεων εργασίας για τους Κυπρίους. Όπως αναφέρει το Υπουργείο Ενέργειας, εξασφαλίστηκαν από αδειούχους στην κυπριακή ΑΟΖ σημαντικά ποσά επτίσως για την εξειδίκευση προσωπικού που βρίσκεται επί τόπου, καθώς και την εκπαίδευση των νέων της χώρας. Περαιτέρω, υπογράφηκαν Συμβόλαια Έρευνας και Αναλογικού Καταμερισμού Παραγωγής με εταιρείες που κατέχουν μακρόχρονη πείρα και τεχνογνωσία.

Η αντίδραση της Άγκυρας

Σε αυτή τη φάση, η Τουρκία περιορίζεται στην εκτόξευση απειλών κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιχειρεί με κάθε τρόπο να αμφισβητήσει κυριαρχικά δικαιώματα της Κύπρου και να αποτρέψει τους σχεδιασμούς της Λευκωσίας. Έχει αγοράσει πλατφόρμα, την Deepsea Metroll II, η οποία ανήκε στη νορβηγική ODFJELL και πωλήθηκε σε κορεάτικη εταιρεία (εφημερίδα «Φιλελεύθερος», φύλλα 22.10.2017 και 12.11.2017). Η τελευταία, η οποία δραστηριοποιείται επιχειρηματικά στην Τουρκία, φέρεται να έχει πωλήσει την πλατφόρμα στους Τούρκους. Στόχος της Άγκυρας, όπως προκύπτει από τοποθετήσεις Τούρκων αξιωματούχων, είναι η διενέργεια γεωτρήσεων εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Μια τέτοια κίνηση σαφώς και θα προκαλέσει προβλήματα και περιπλοκές.

Μη εμπλεκόμενη η Τουρκία, αλλά την εμπλέκουν!

Η Τουρκία έχει επεκτατικές βλέψεις στην Κύπρο και ως εκ τούτου και στην κυπριακή ΑΟΖ, συντηρώντας παράνομες διεκδικήσεις. Η πρόσφατη έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, τοποθετεί την Τουρκία στον χάρτη. Ειδικά για το ζήτημα της εκμετάλλευσης των αποθεμάτων υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, στις παρατηρήσεις του ο κ. Γκουτέρες σημειώνει ότι παραμένει ζήτημα που θα μπορούσε να οδηγήσει σε εντάσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων. Ποιοι είναι οι εμπλεκόμενοι και γιατί να προκληθούν εντάσεις; Η απάντηση αφορά την Τουρκία, που προκαλεί εντάσεις δεν είναι, ωστόσο, εμπλεκόμενο μέρος στις έρευνες. Θέμα, όμως, προκύπτει και από τη δήλωση του Προέδρου Αναστασιάδη, η οποία προκάλεσε έντονες αντιδράσεις και συζητήσεις. «Εάν [οι Τούρκοι] επιλέγουν να προστατεύσουν τα δικαιώματά των Τουρκοκυπρίων σε μια ξεχωριστή, ανεξάρτητη οντότητα, τότε

θα πρέπει να περιοριστούν εις όσα αναλογούν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της εν λόγω παράνομης οντότητας». Αυτή η τοποθέτηση παραπέμπει σε δύο οντότητες και δύο ΑΟΖ. Παραπέμπει στη λογική των συνιστώμενων κρατιδίων και σε θεωρίες δυο κρατών. Ακόμη και ρητορικό χαρακτήρα να είχε η τοποθέτηση, προδήλως στέλνει λανθασμένα μηνύματα. Η κυπριακή ΑΟΖ είναι ενιαία και η Τουρκία δεν έχει λόγο, ρόλο και μερίδιο.

Ενέργεια και Κυπριακό

Η μεγάλη εικόνα είναι αυτή που παρακολουθούμε με τις τριμερείς συνεργασίες μεταξύ της Ελλάδας, της Κύπρου και άλλων χωρών της περιοχής: το Ισραήλ, την Αίγυπτο, τον Λίβανο και την Ιορδανία. Σε αυτόν τον σχεδιασμό, μαζί με τα ενεργειακά, θα πρέπει να ενταχθεί και το Κυπριακό. Άλλαξαν οι όροι και τα δεδομένα από τη δεκαετία του '70. Αυτό το γνωρίζουν προφανώς οι τρίτοι και το αξιοποιούν. Μένει να το

αντιληφθούμε και εμείς και να αναδιαμορφώσουμε τις στρατηγικές μας. Θα πρέπει, επιτέλους, να αξιοποιούμε προς όφελός μας τα στρατηγικά μας πλεονεκτήματα. Για να έχουν σημασία οι συμφωνίες και οι συνεργασίες με άλλες χώρες, οι έρευνες για φυσικό αέριο θα πρέπει να αγγίζουν και το Κυπριακό. Όχι για να κερδίσουμε πόντους στις διαπραγματεύσεις, αλλά για να δοθεί μια δυναμική ως προς το περιεχόμενο μιας ενδεχόμενης συμφωνίας. Μπορούμε να κάνουμε συμφωνίες και κοινούς στρατηγικούς σχεδιασμούς για την περιοχή, τριμερείς και τετραμερείς, και να αφήνουμε τους τρίτους να απομυζούν πόρους και πλούτο; Για να μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε την προίκα που παράγεται, πρέπει να καθορίσουμε εκ νέου τη στάση

μας σε μια σειρά από ζητήματα. Κυρίως αυτά που αφορούν το μέλλον της χώρας μας και την εθνική μας επιβίωση.

Τα δεδομένα σήμερα στο ενεργειακό πεδίο

- **Συμφωνίες Οριοθέτησης:** Αίγυπτος (2003), Λίβανος (2007) και Ισραήλ (2010).
- **Συμφωνίες Συνεκμετάλλευσης** ενδεχόμενων κοιτασμάτων που εκτείνονται στην κοινή γραμμή των ΑΟΖ γειτονικών μας χωρών: Αίγυπτος (2013), υπό διαπραγμάτευση με Ισραήλ και Λίβανο,
- **Τρεις Γύροι Αδειοδότησης** τα έτη 2007, 2012 και 2016:
 - ENI/Kogas στα τεμάχια 2, 3 και 9
 - ENI/Total στο τεμάχιο 6
 - ENI στο τεμάχιο 8
 - Total/ENI στο τεμάχιο 11
 - ExxonMobil/Qatar Petroleum στο τεμάχιο 10
 - Noble/Shell/Delek Group στο κοιτάσμα «Αφροδίτη» (ανακάλυψη το 2011, τον Οκτώβριο 2013 **επιβεβαιωμένη μέση ποσότητα 4,5 τρισεκ. κυβικά πόδια**). ●

Οι εύθραυστες ισορροπίες στη Μέση Ανατολή και ο ρόλος της Κύπρου

Δεν θα ήταν σοφό η Κύπρος να διαλέγει στρατόπεδα και πλευρές σε αυτό το στάδιο, καθώς οι ισορροπίες αλλάζουν πολύ εύκολα στην περιοχή και αυτό εμπεριέχει κινδύνους

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΥΚΑΛΙΑ*

Η

παραίτηση του Πρωθυπουργού του Λιβάνου Σαάντ αλ Χαρίρι, την οποία ανακάλεσε στην πορεία, μετά από μια «περιοδεία» σε χώρες της περιοχής και της Ευρώπης, έφερε και πάλι στο προσκήνιο τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Σύμφωνα με όσα ο ίδιος έχει αναφέρει, η πρόθεσή του να παραιτηθεί είχε βασικό στόχο να εκθέσει τις μεθοδεύσεις της Χεσμπολάχ, οργάνωσης την οποία κατηγορήσει για απειλές ακόμα και

κατά της ζωής του. Η Χεσμπολάχ είναι μια κατά βάση στρατιωτική οργάνωση στη χώρα, η οποία είναι σταθερός σύμμαχος του Ιράν και η οποία διατηρεί εξαιρετικά καλές σχέσεις με τον Μπασάρ Αλ Άσαντ της Συρίας.

Το Ιράν, μέσω της Χεσμπολάχ, θέλει να αυξήσει την επιρροή στον Λίβανο, κάτι που φυσικά δεν χαροποιεί τον Χαρίρι, ο οποίος θεωρεί ότι απειλείται η ζωή του από τη συγκεκριμένη οργάνωση.

Αυτό που στην ουσία επιδιώκει ο Χαρίρι, είναι μια διαπραγμάτευση με τον Πρόεδρο της χώρας, αλλά και με τις υπόλοιπες συνιστώσες που διαμορφώνουν το κράμα του λαού του Λιβάνου, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η σταθερότητα στη χώρα. Αν αυτό κατορθωθεί, τότε θα παραμείνει στην εξουσία, αν όχι, τότε η χώρα θα μπει σε περίοδο αστάθειας, κατά την οποία θα επιχειρηθεί η δημιουργία νέων ισορροπιών και η διαμόρφωση νέου σκηνικού.

Οι διεργασίες στην ευρύτερη περιοχή

Διεθνολόγοι και αναλυτές αναφέρουν ότι η κρίση στον Λίβανο, η οποία προέκυψε από την πρόθεση του Χαρίρι να παραιτηθεί, δεν αφορά στην ουσία τα όσα συμβαίνουν στη χώρα, αλλά τις διεργασίες και τις διαμάχες που υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή. ΗΠΑ, Σαουδική Αραβία, Ιράν, Ισραήλ, Συρία, Ρωσία είναι μερικές μόνο από τις χώρες που εμπλέκονται στις διεργασίες αυτές. Στόχος των ΗΠΑ, Σαουδικής Αραβίας και Ισραήλ είναι η αποδυνάμωση του άξονα Ιράν-Συρία-Χεσμπολάχ στην περιοχή.

*Δημοσιογράφος, Διευθυντής
Σύνταξης OffsiteCy, Απόφοιτος
του Μεταπτυχιακού Επικοινωνίας
& Νέας Δημοσιογραφίας του
Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Οι ΗΠΑ εξακολουθούν να διατηρούν στρατεύματα στη Συρία, γεγονός που αναλυτές δεν αποκλείουν να σχετίζεται με την πρόθεση των ΗΠΑ να προβούν εκ νέου σε απόπειρα απομάκρυνσης του Άσαντ από την εξουσία

Δεν είναι λίγοι αυτοί που θεωρούν ότι Ισραήλ, Σαουδική Αραβία και ΗΠΑ εξακολουθούν να έχουν μία σταθερή επιδίωξη στην περιοχή, που δεν είναι άλλη από το να αποσταθεροποιήσουν την κατάσταση στον Λίβανο, έτσι ώστε να βρουν τρόπο να αποδυναμώσουν την Χεσμπολάχ, οργάνωση-σύμμαχο του Ιράν. Συνδέουν μάλιστα την αποδυνάμωση της Χεσμπολάχ με ενδεχόμενη νέα προσπάθεια απομάκρυνσης του Άσαντ από την εξουσία στη Συρία, καθώς με το να αποδυναμώσουν την Χεσμπολάχ, αφαιρούν ένα πολύ σημαντικό και δυνατό όπλο από τα χέρια του Άσαντ.

Οι ΗΠΑ εξακολουθούν να διατηρούν στρατεύματα στη Συρία, γεγονός που αναλυτές δεν αποκλείουν να σχετίζεται με την πρόθεση των ΗΠΑ να προβούν εκ νέου σε απόπειρα απομάκρυνσης του Άσαντ από την εξουσία.

Η διακυβέρνηση Τραμπ έχει ήδη διαχωρίσει τη θέση της σε ό,τι αφορά τη συμφωνία με το Ιράν για το πυρηνικό του πρόγραμμα, κάτι που ενδεχομένως να εισάγει τις δυο πλευρές σε μακροχρόνια διαμάχη.

Σε ενδεχόμενες ανακατατάξεις στην περιοχή με νικητή τις ΗΠΑ, αυτό σημαίνει αυτόματα ότι οι τελευταίες θα επανέλθουν ως ηγεμονική δύναμη στη Μέση Ανατολή, με πλήρη έλεγχο των πηγών ενέργειας, μεταξύ των οποίων το φυσικό αέριο, το πετρέλαιο, αλλά και το νερό, στην περιοχή.

Η εμπλοκή της Κύπρου στις εξελίξεις στην περιοχή

Ο Σάαντ αλ Χαρίρι, μετά τη γνωστοποίηση της πρόθεσής του να παραιτηθεί, επισκέφθηκε τη Γαλλία, την Αίγυπτο αλλά και την Κύπρο, σε μια συνάντηση με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, η οποία έγινε κάτω από συνθήκες άκρας μυστικότητας. Το γεγονός αυτό ουσιαστικά τοποθετεί την Κύπρο στις χώρες που έχουν συμμετοχή ή ρόλο στα όσα διαδραματίζονται στην ευρύτερη περιοχή.

Οι ισορροπίες είναι πολύ εύθραυστες και η Κύπρος δεν ήταν και δεν μπορεί να είναι σημαντικός παίκτης στη διεθνή ούτε και στην περιφερειακή σκηνή, αναφέρουν αναλυτές. «Άλλο είναι το να βρεθείς στο επίκεντρο της διεθνούς σκηνής σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και άλλο να είναι διεθνής παίκτης», επισημαίνει ο διεθνολόγος Πάμπος Χρυσοστόμου.

Σύμφωνα με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, Νίκο Χριστοδουλίδη, οι εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή επηρεάζουν

τόσο την Κύπρο όσο και το κυπριακό και για τον λόγο αυτόν η κυβέρνηση θα επιδιώξει να ενισχύσει τον ρόλο και τον λόγο που έχει η χώρα στις εξελίξεις αυτές.

Θα πρέπει όμως οι εξελίξεις στην περιοχή να αντιμετωπιστούν με ρεαλιστικό τρόπο, ιδιαίτερα σε σχέση με τις χώρες οι οποίες τις καθορίζουν.

Η Κύπρος θα μπορούσε να διαδραματίσει τον ρόλο μιας χώρας που φιλοξενεί συζητήσεις, συνομιλίες και συναντήσεις στην περιοχή, επισημαίνουν αναλυτές. «Έχει, επίσης, καθήκον να αναδεικνύει τον σταθεροποιητικό ρόλο της στην περιοχή». Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι «επειδή ο Χαρίρι επισκέφθηκε την Κύπρο, αυτό μας εδραιώνει ή μας κάνει διεθνείς παίκτες».

Δεν θα ήταν σοφό άλλωστε η Κύπρος να διαλέγει στρατόπεδα και πλευρές σε αυτό το στάδιο, καθώς οι ισορροπίες αλλάζουν πολύ εύκολα στην περιοχή και αυτό εμπεριέχει κινδύνους.

Άγνωστο άλλωστε παραμένει το ποια θα είναι η στάση της Κύπρου σε περίπτωση που ο Χαρίρι δεν παραμείνει στην εξουσία. Η ποια θα είναι η σχέση του Λιβάνου με την Κύπρο, αν αναλάβει κάποιος άλλος την εξουσία της χώρας.

Διαχρονικά, Λίβανος και Κύπρος έχουν καλές σχέσεις και αρκετές υπογεγραμμένες συμφωνίες, οι οποίες δεν θα πρέπει να διασαλευθούν.

Γαλλία και Αίγυπτος οι σημαντικοί παίκτες για τον Λίβανο

Ο Χαρίρι επιχειρήσει το προηγούμενο διάστημα να δημιουργήσει προϋποθέσεις ασφάλειας από παράγοντες εκτός Λιβάνου, ενώ κάτι αντίστοιχο θα επιχειρήσει να πράξει το επόμενο διάστημα και στο εσωτερικό της χώρας.

Η επίσκεψη Χαρίρι σε Γαλλία και Αίγυπτο δεν ήταν καθόλου τυχαία, καθώς πρόκειται για χώρες που μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Η Γαλλία έχει πολύ στενή σχέση με τον Λίβανο και θα αναλάβει σημαντικό ρόλο για τη σταθερότητα στη χώρα, ενώ η Αίγυπτος αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο για τα όσα διαδραματίζονται στον αραβικό κόσμο και μπορεί να έχει εξισορροπητικό ρόλο μεταξύ Σιιτών και Σουνιτών, άρα και η στήριξη της Αιγύπτου ουσιαστική.

Ο Χαρίρι ωστόσο δεν έχει τίποτε να χάσει με το να διατηρήσει καλές σχέσεις με την Κύπρο. ●

Η Κυπριακή Δημοκρατία στο μέσο δύο κόσμων

Βασικό κριτήριο της προσέγγισης που ακολουθήθηκε από το 2013 στο πλαίσιο των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού, ήταν η ανάγκη αναβάθμισης της Κυπριακής Δημοκρατίας και η ενεργός συμμετοχή της στις περιφερειακές και ευρωπαϊκές εξελίξεις

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗ*

A

πό τη μελέτη των κατά καιρούς πρωτοβουλιών για την επίλυση του Κυπριακού προκύπτει ξεκάθαρα ότι αυτές ήταν περισσότερο αποτέλεσμα παραγόντων σε συστημικό επίπεδο (δηλαδή περιφερειακών και διεθνών παραμέτρων) παρά εσωτερικών, όπως τα δεδομένα στο νησί και οι επιθυμίες του λαού της Κύπρου. Η ανάγκη, δηλαδή, διευθέτησης του Κυπριακού, απέρρευε κατά κύριο λόγο, από τις συνθήκες που επικρατούσαν σε περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον την εκάστοτε περίοδο και, πιο συγκεκριμένα, από τις ανάγκες και τις προτεραιότητες όχι των Κυπρίων αλλά των υπόλοιπων πρωταγωνιστών. Κατ' επέκταση, και ως φυσιολογική εξέλιξη, και το περιεχόμενο των κατά καιρούς πρωτοβουλιών ή σχεδίων λύσης εξυπηρετούσε εν πολλοίς τις ανάγκες εκείνων που είχαν την πρωτοκαθεδρία στο Κυπριακό και όχι εκείνων που θα έπρεπε να εφαρμόσουν μια ενδεχόμενη λύση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, βασικό κριτήριο της προσέγγισης που ακολουθήθηκε από το 2013 και μετά στο πλαίσιο των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού, ήταν η ανάγκη αναβάθμισης της Κυπριακής Δημοκρατίας και η ενεργός συμμετοχή της, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και με πρωταγωνιστικό ρόλο, στις περιφερειακές και ευρωπαϊκές εξελίξεις.

Έτσι, το 2013, ξεκίνησε μια προσπάθεια στη βάση συγκεκριμένου σχεδιασμού και στρατηγικής. Μια προσπάθεια που προέκυψε, πέραν από την αναγκαιότητα αλλαγής των δυναμικών επίλυσης του Κυπριακού, και από τη διαμορφωθείσα διεθνή εικόνα και αντίληψη για την Κυπριακή Δημοκρατία το 2013. Την συγκεκριμένη χρονιά, η Κύπρος βρέθηκε, με τον πλέον αρνητικό τρόπο, στο επίκεντρο των Διεθνών Μέσων Ενημέρωσης, λόγω των εξελίξεων στο νησί και της γνωστής απόφασης του Eurogroup.

Η νέα στρατηγική προσέγγιση ήταν άμεσα συνυφασμένη με την εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ξεκάθαρος στόχος, ανάμεσα σε άλλες επιδιώξεις, ήταν η επανάκτηση της αξιοπιστίας και η αναβάθμιση της διεθνούς υπόστασης του κράτους της Κύπρου, καθώς και η δημιουργία ενός νέου ορισμού περί του τι εστί Κυπριακή Δημοκρατία. Πιο μακροπρόθεσμος στόχος και συνέπεια της επιδίωξης ανατροπής της διαμορφωθείσας διεθνούς εικόνας για την Κύπρο

*Κυβερνητικός Εκπρόσωπος της Κύπρου και Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ήταν και η αποστολή συγκεκριμένων μηνυμάτων προς την Άγκυρα, που αφορούν τις συνέπειες για την ίδια από τη συνέχιση του απαράδεκτου status quo στο νησί.

Μέσα από την υλοποίηση, λοιπόν, ενός στρατηγικού σχεδιασμού προς εξυπηρέτηση της μεταβολής της αρνητικότητας εικόνας για την Κύπρο λόγω των γεγονότων του 2013, αλλά και επίτευξης του υπ' αριθμόν ένα στόχου, δηλαδή της λύσης του Κυπριακού, στόχος ήταν να αποδείξουμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι ούτε το οικονομικά διαλυμένο κράτος που παρουσιάστηκε το 2013, ούτε αποκλειστικά το Κυπριακό Πρόβλημα, όπως ήταν η αντίληψη για την Κύπρο, τόσο σε επίπεδο ξένων Κυβερνήσεων όσο και σε επίπεδο ξένων Μέσων. Στόχος, δηλαδή, ήταν να προωθήσουμε, όχι απλά επικοινωνιακά, αλλά μέσα από συγκεκριμένες ενέργειες στη βάση σχεδιασμού, ότι η Κύπρος, πάντα στο πλαίσιο της έκτασης και των δυνατοτήτων της, έχει να προσφέρει προστιθέμενη αξία και ρόλο στη διαμόρφωση των περιφερειακών και ευρωπαϊκών εξελίξεων, κάτι το οποίο, λαμβάνοντας υπόψη τη διαχρονική επίδραση εξωτερικών παραμέτρων, θα βοηθούσε και την προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού.

Πιο συγκεκριμένα, μέσω της εξωτερικής μας πολιτικής, επιδιώξαμε:

Πρώτον, την αναβάθμιση των σχέσεων μας με όλα τα γειτονικά κράτη και την καθιέρωση θεσμοθετημένων πλέον και τακτικών συναντήσεων σε όλα τα επίπεδα με στόχο την προώθηση κοινών δράσεων. Σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση, προωθήσαμε την ενίσχυση των σχέσεων μας με όλα τα γειτονικά κράτη, προβάλλοντας την προστιθέμενη αξία που μπορεί να προκύψει, ενώνοντας δυνάμεις και εργαζόμενοι από κοινού για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων στην περιοχή και την ανάληψη αμοιβαία επωφελών δράσεων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι Τριμερείς Συνεργασίες με όλα τα γειτονικά κράτη, που έχουν πλέον καταστεί θεσμός και παράγουν απτά αποτελέσματα σε μια πλειάδα θεμάτων, αποτελούν έναν από τους βασικούς πυλώνες της εξωτερικής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μέσα στο ίδιο πλαίσιο των ενεργειών μας στην περιοχή αναβαθμίστηκαν και οι σχέσεις μας με όλες τις χώρες του Κόλπου, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα και την ανταλλαγή επισκέψεων στο υψηλότερο επίπεδο για πρώτη φορά, όπως επίσης και την ίδρυση διπλωματικών αποστολών στη Λευκωσία από τις εν λόγω χώρες, αλλά και το αντίστροφο. Να αναφέρω μόνο ενδεικτικά το άνοιγμα Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Σαουδική Αραβία, που έγινε το 2015, εκπληρώνοντας έναν στόχο πολλών δεκαετιών, όπως και την πρόσφατη πρώτη επίσκεψη Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ριάντ.

Δεύτερο, και άμεσα συνυφασμένο με την προαναφερθείσα δράση, ήταν η ενεργός πλέον συμμετοχή μας στα τεκταινό-

μενα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποδεικνύοντας στην πράξη, από τη μια την προστιθέμενη αξία της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, από την άλλη, τον ρόλο που μπορούμε να διαδραματίσουμε ως γέφυρα της Ένωσης με την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Μια εμφανής αδυναμία της εξωτερικής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας από το 2004 και την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν, ως αποτέλεσμα και της ανάγκης συνεχούς ενασχόλησης σε διεθνές επίπεδο με τα του Κυπριακού και διαχείρισης του ΟΧΙ στο δημοψήφισμα, η ατελής αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από την εν λόγω ιδιότητα και την ουσιαστική συμμετοχή σε όλες τις συζητήσεις στις Βρυξέλλες.

Η ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ένωσης το δεύτερο εξάμηνο του 2012 ήταν σταθμός όσον αφορά την ανάδειξη στην πράξη των ευκαιριών για τη Λευκωσία από την ενεργό εμπλοκή της στα των Βρυξελλών και αποτέλεσε μοναδική εμπειρία για την Κυπριακή Δημοκρατία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ξεκάθαρος στόχος από τις πρώτες μέρες της διακυβέρνησης το 2013 ήταν η πλήρης, ουσιαστική και ενεργός παρουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας σε όλες τις συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ με σκοπό να είμαστε παρόντες στον σκληρό πυρήνα της Ένωσης, εξυπηρετώντας με αυτό τον τρόπο και την ανάγκη ανατροπής της εικόνας στις Βρυξέλλες για τα ενδιαφέροντα της Λευκωσίας και, κατ' επέκταση, της αντίληψης για την προστιθέμενη αξία της Κυπριακής Δημοκρατίας όσον αφορά την ΕΕ. Ως εκ τούτου, η παρουσία μας με ουσιαστικό τρόπο σε όλες τις συζητήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως επίσης η συμμετοχή μας στην PESCO αλλά και στις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετείχε στις διακοινοτικές συνομιλίες στη Λευκωσία και στις Διασκέψεις για την Κύπρο στην Ελβετία

Συνόδους των Επτά Μεσογειακών Κρατών Μελών της ΕΕ (MED7), αποτελούν απτά παραδείγματα του δεύτερου πυλώνα της εξωτερικής μας πολιτικής.

Οι εν λόγω εξελίξεις αναπόφευκτα οδήγησαν και σε αναβάθμιση του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για το Κυπριακό με τη λήψη σημαντικών αποφάσεων είτε από το Συμβούλιο είτε από την Επιτροπή, όπως για παράδειγμα (α) τη μετακίνηση της Ομάδας Δράσης για την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα από τη Διεύθυνση Διεύρυνσης, όπου είχε λανθασμένα τοποθετηθεί το 2006, στη Γραμματεία της Επιτροπής, αλλά και (β) την υψηλή εκπροσώπηση και ενεργό συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Διεθνείς Διασκέψεις για το Κυπριακό στη Γενεύη και το Κρανς Μοντανά.

Τρίτος πυλώνας ήταν η αναβάθμιση των σχέσεών μας με όλα τα Μόνιμα Μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, με τον εμπλουτισμό της ημερήσιας διάταξης των διμερών συζητήσεων και την ανάδειξη της γεωστρατηγικής σημασίας της χώρας μας, όπως επίσης του προβλέψιμου και αξιόπιστου της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο θα πρέπει να διασφαλιστεί και ενισχυθεί μετά και από μια ενδεχόμενη λύση του Κυπριακού. Μέσα

Οι Τριμερείς Συνεργασίες με όλα τα γειτονικά κράτη, που έχουν πλέον καταστεί θεσμός και παράγουν απτά αποτελέσματα σε μια πλειάδα θεμάτων, αποτελούν έναν από τους βασικούς πυλώνες της εξωτερικής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας.

στο ίδιο πλαίσιο, έγινε ανταλλαγή σημαντικών επισκέψεων και λήφθηκαν αποφάσεις σε πλειάδα θεμάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, που στο παρελθόν ούτε καν αποτελούσαν αντικείμενο συζήτησης λόγω της ύπαρξης του Κυπριακού Προβλήματος.

Στους προαναφερθέντες τρεις πυλώνες της εξωτερικής μας πολιτικής, που αποτέλεσαν τη βάση της προσέγγισής μας, καθοριστικής σημασίας ήταν και ο Τομέας της Άμυνας, όπου για πρώτη φορά υπογράψαμε αμυντικές συμφωνίες με όλα τα γειτονικά κράτη, όπως και τις κύριες ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης, ο τομέας της Ενέργειας, όπου προχωρούμε κανονικά με την υλοποίηση των σχετικών μας σχεδιασμών παρά τις όποιες απειλές και αμφισβητήσεις από την Τουρκία. Ο τρίτος γύρος αδειοδότησης οδήγησε στην παραχώρηση τεμαχίων εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ενεργειακούς κολοσσούς όπως η Εκχοπ/Mobil, Total και ENI, η παρουσία των οποίων είναι ξεκάθαρη πολιτική και οικονομική ψήφος εμπιστοσύνης στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Όλες οι προαναφερθείσες δράσεις επηρέασαν ανεπιφύλακτα και το Κυπριακό. Μπορεί το αποτέλεσμα στο Κραν Μοντανά, να μην οδήγησε δυστυχώς λόγω της τουρκικής προσέγγισης, στον επιδιωκόμενο στόχο, κάτι που λογικό είναι να προκαλεί αισθήματα απογοήτευσης, αλλά κανείς, που να έχει ασχοληθεί στοιχειωδώς με την ιστορία των διαπραγματεύσεων του Κυπριακού, δεν μπορεί να παραγνωρίσει ότι μέσα

από την τελευταία διαπραγματευτική διαδικασία προέκυψαν, για πρώτη φορά, τόσο σε θέματα ουσίας όσο και σε θέματα διαδικασίας, σημαντικότερες εξελίξεις προς όφελος του συνόλου του Κυπριακού λαού που επηρεάζουν κατά τρόπο θετικό και τη μορφή και το περιεχόμενο μιας ενδεχόμενης λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Ανάμεσα σε άλλα, για πρώτη φορά στην ιστορία των διαπραγματεύσεων:

1. Μετά από συντονισμό και στοχευμένες ενέργειες με την Ελληνική Κυβέρνηση αναδείχθηκε η σημασία και συζητήθηκε με την Τουρκία το Κεφάλαιο της Ασφάλειας και των Εγγυήσεων. Ήταν μέσα σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο που ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών αναφέρθηκε δημόσια όχι απλά στην ανάγκη μετατροπής της Κύπρου σε φυσιολογικό κράτος, αλλά και στο γεγονός ότι η πρόοδος στο εν λόγω Κεφάλαιο είναι εκείνη που θα κρίνει το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας επίλυσης του Κυπριακού.

2. Έγινε ανταλλαγή χαρτών για τις περιοχές υπό εδαφική αναγίρσοαρμογή εντός συμφωνημένου πλαισίου απόκλισης.

3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχε ενεργά στις διεργασίες που αφορούσαν τόσο τις εσωτερικές όσο και τις διεθνείς πτυχές του Κυπριακού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετείχε στις διακοινοτικές συνομιλίες στη Λευκωσία και στις Διασκέψεις για την Κύπρο στην Ελβετία.

4. Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί, όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα, ασχολήθηκαν εκτεταμένα τόσο με θέματα

Η Κυπριακή Δημοκρατία πέτυχε να αφήσει πίσω της το παρελθόν. Με μια εξωτερική πολιτική που δεν είναι πλέον μονοθεματική και δεν προσεγγίζει τις σχέσεις της με τρίτα κράτη ως παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος έχει πλέον μετατραπεί σε σημείο θετικής αναφοράς και πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή.

που άπτονται του Κεφαλαίου της Οικονομίας όσο και με θέματα που άπτονται γενικότερα της οικονομικής πτυχής της λύσης που ουσιαστικά αγγίζει όλα τα Κεφάλαια των διαπραγματεύσεων, αλλά και τη λειτουργικότητα του επανενωμένου κράτους.

5. Συζητήθηκαν εν εκτάσει θέματα που άπτονται της πρώτης μέρας της λύσης, έτσι ώστε, στο ενδεχόμενο μιας τέτοιας εξέλιξης, το σύνολο του Κυπριακού λαού να μπορεί να βιώσει αμέσως τα οφέλη της επανένωσης.

6. Βεβαιώθηκε εκ νέου μία από τις βασικές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορά το ατομικό δικαίωμα στην περιουσία, όπως και οι προσφερόμενες θεραπείες, ενώ διασφαλίστηκε και το δικαίωμα προσφυγής στο ΕΔΑΔ για όποιον επηρεαζόμενο δεν θα είναι ικανοποιημένος από την τελική διευθέτηση.

7. Διασφαλίστηκαν για το σύνολο του Κυπριακού λαού οι τρεις βασικές ελευθερίες που άπτονται των θεμάτων εγκατάστασης, διακίνησης και απόκτησης περιουσίας, όπως και οι τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συνοψίζονται στην ελεύθερη διακίνηση προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

8. Συμφωνήθηκε η ανάγκη ύπαρξης μηχανισμού παρακολούθησης εφαρμογής μιας ενδεχόμενης λύσης του Κυπριακού για την αντιμετώπιση των όποιων εύλογων ανησυχιών σε σχέση με την ανταπόκριση της Τουρκίας στις υποχρεώσεις της που θα απορρέουν από τη λύση αυτή.

Συνοπτικά, λοιπόν, ο τρόπος άσκησης της εξωτερικής μας πολιτικής και η αλλαγή της διεθνώς κρατούσας αντίληψης για την Κύπρο, ήταν καθοριστικός στο να προκύψουν οι προαναφερθείσες εξελίξεις στο Κυπριακό και να καταστεί αναγκαιότητα το γεγονός ότι μια ενδεχόμενη λύση του, για να είναι προς όφελος του συνόλου του Κυπριακού λαού, θα πρέπει να ενισχύει ακόμη περισσότερο τον ρόλο της χώρας μας στην περιοχή, να αναβαθμίζει περαιτέρω τη γεωστρατη-

γική της σημασία και την υπόστασή της σε διεθνές επίπεδο, χωρίς τις όποιες εξαρτήσεις από τρίτες χώρες στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής και χωρίς πρόνοιες και δεδομένα που είτε θέτουν εμπόδια και δυσκολίες στη λειτουργικότητά της ή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, είτε αποσκοπούν να εξυπηρετήσουν στόχους και επιδιώξεις άλλων χωρών. Έγινε σαφές ότι το επανενωμένο κράτος θα πρέπει να μπορεί να λειτουργεί ομαλά, σε περιβάλλον ασφάλειας και ευημερίας, κατά τρόπο ανεξάρτητο και ακέραιο, έτσι ώστε να μπορεί να συνεχίσει να αποτελεί τον απαιτούμενο σταθεροποιητικό παράγοντα μιας «δύσκολης», αλλά με μεγάλη γεωστρατηγική σημασία, περιοχής.

Ο τρόπος, δηλαδή, άσκησης της εξωτερικής μας πολιτικής, στόχο είχε τη μεταβολή της διεθνούς εικόνας για την Κύπρο, μέσα από τη συμμετοχή της στις υπό διαμόρφωση περιφερειακές και ευρωπαϊκές εξελίξεις, και κατ' επέκταση, λαμβάνοντας υπόψη την καθοριστική διαχρονική επίδραση των εξωτερικών παραμέτρων στις κατά καιρούς πρωτοβουλίες και προταθέντα σχέδια λύσης του Κυπριακού, να έχουμε ενεργητικό, και όχι παθητικό, ρόλο, ως ήταν ο κανόνας στις σχετικές με το Κυπριακό εξελίξεις, τόσο για θέματα ουσίας όσο και για θέματα διαδικασίας.

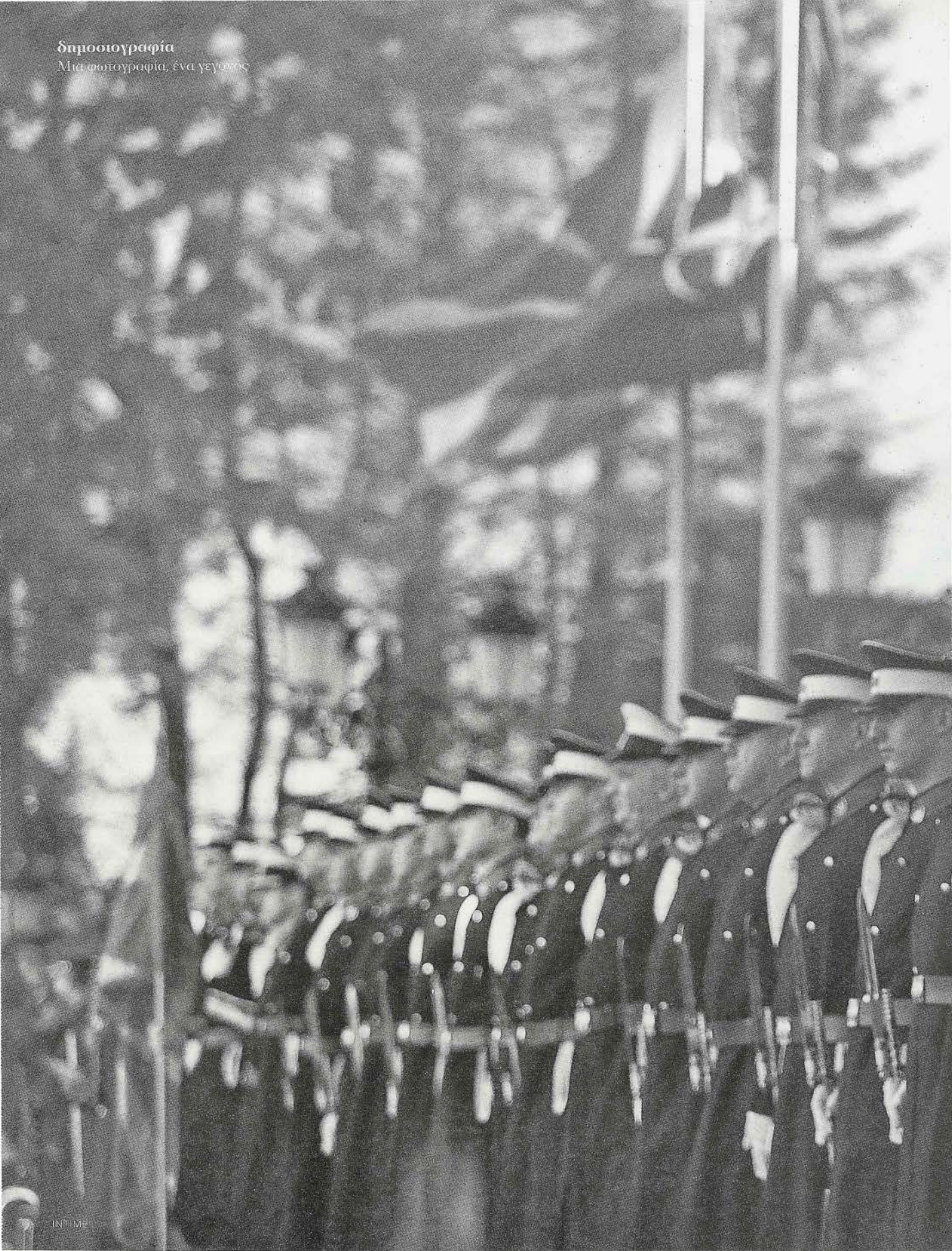
Σήμερα, η Κυπριακή Δημοκρατία του 2018, πέτυχε να αφήσει πίσω της το παρελθόν. Με μια εξωτερική πολιτική που δεν είναι πλέον μονοθεματική και δεν προσεγγίζει τις σχέσεις της με τρίτα κράτη ως παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος, η Κύπρος έχει πλέον μετατραπεί σε σημείο θετικής αναφοράς και πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή. Προσεγγίζεται ως ένας από τους πιο αξιόπιστους και προβλέψιμους εταίρους και ως εγγυητής ασφάλειας σε μια περιοχή αστάθειας και αβεβαιότητας με ιδιαίτερη γεωστρατηγική σημασία τόσο για τους ισχυρούς δρώντες στο διεθνές σύστημα όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. ●

ADVANCED MEDIA INSTITUTE

Applied Research
in Communication
and Journalism

Beyond news and stories

IN TIME

Όχι και το κρέας, ψάρι...

Προφανώς κι έπρεπε να λυθεί μια εκκρεμότητα 25 ετών, γύρω από το ζήτημα της ονομασίας της γειτονικής χώρας.

Προφανώς και η γραμμή που χαραχτηκε το 2008 εν όψει της συνόδου του NATO στο Βουκουρέστι, σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό που να ισχύει έναντι όλων, είναι μια επιλογή που σέβεται την ιστορία ένθεν κι ένθεν των συνόρων, όπως και τα τετελεσμένα που έχουν διαμορφωθεί στο ένα τέταρτο του αιώνα όχι χωρίς ευθύνη της ελληνικής διπλωματίας.

Άλλο τα παραπάνω όμως και τα συμπαρομαρτούντα (εξάλειψη αλυτρωτικών αναφορών, κ.α.) κι άλλο να αποσιωπάται ο ρόλος των ΗΠΑ πίσω από την πρόσφατη κινητικότητα, όπως και τα ιδιοτελή τους σχέδια που έρχεται να ικανοποιήσει η επίλυση της εκκρεμότητας του ονόματος: την ένταξη της χώρας στο NATO στην προσεχή σύνοδο του διεθνούς οργανισμού.

Το πώς αξιολογεί καθείς τις επιπτώσεις αυτής της επιλογής στην ειρήνη και τη σταθερότητα της περιοχής, είναι φυσικά άλλο θέμα...

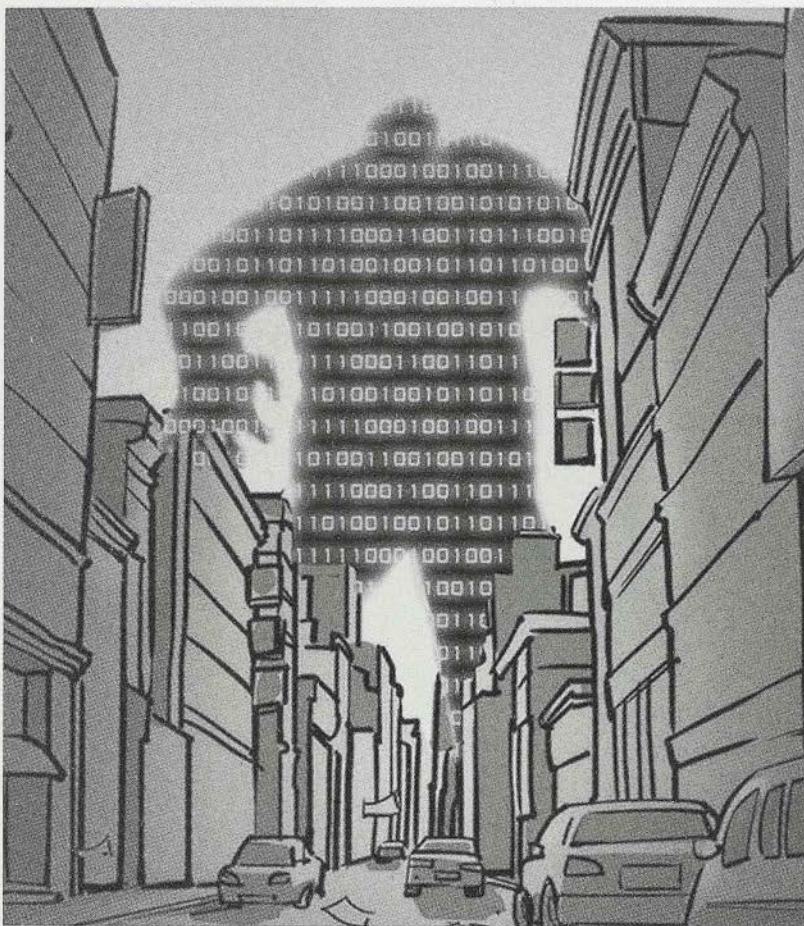
Σκέψεις για τα Μέσα Δικτύωσης

ΤΗΣ ΛΗΔΑΣ ΤΣΕΝΕ*

* Διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου. Διδάσκει στο ΜΠΣ «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

«Χωρίς δεδομένα είναι σαν να στέκεσαι τυφλός και κουφός στη μέση της εθνικής οδού», υποστηρίζει ο συγγραφέας και σύμβουλος επιχειρήσεων Geoffrey Moore. Σε μια εποχή όπου όλα πλέον είναι μετρήσιμα, η πρόσβαση και κυρίως η ανάλυση των λεγόμενων big data μπορούν να τα μεταμορφώσουν σε ιστορίες στα μάτια και τα αυτιά όσων επιχειρήσεων, οργανισμών, αλλά και επαγγελματιών θέλουν να ξεχωρίσουν.

H.AJOI/CARTOONMOVEMENT.COM

Ιστορίες φτιαγμένες από data

Τι είναι τα big data;

Με τον όρο αυτόν αναφερόμαστε σε μεγάλες ομάδες δεδομένων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από όγκο (volume), ταχύτητα (velocity) και ποικιλία (variety). Είναι συνήθως διαθέσιμα σε πραγματικό χρόνο, καταγράφοντας τι όντως συμβαίνει, και σε μορφή κειμένου, εικόνας, ήχου, βίντεο ή ενός συνδυασμού όλων των παραπάνω. Η πρόσβαση και η επεξεργασία τους αποτελούν ξεχωριστή επιστήμη, και οι "data scientists" είναι σίγουρα ένα από τα πιο σέξι επαγγέλματα του 21ου αιώνα.

Στο μυαλό ενός data scientist

Παρόλο που ο όρος μετρά μόνο μια δεκαετία, οι επαγγελματίες του είδους είναι περιζήτητοι. Πλοηγούνται με ευκολία στον κόσμο των δεδομένων, ταξινομούν, αναλύουν, ανακαλύπτουν πηγές, συνθέτουν πληροφορίες. Προσεγγίζουν με περιέργεια το καθετί, κωδικοποιούν και αποκωδικοποιούν, τεστάρουν και παρουσιάζουν αποτελέσματα και τελικά γνώση με τη μορφή ελκυστικών ιστοριών.

Μπορεί το marketing

και η επικοινωνία να αξιοποιήσουν τα δεδομένα;

«Τα δεδομένα θα σου μιλήσουν, αν έχεις διάθεση να τα ακούσεις», λέει ο Jim Bergeson, CEO της Bridge Marketing

Group. Πράγματι, η πρόσβαση στην πληροφορία μέσω των big data δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να κατανοήσουν καλύτερα τη συμπεριφορά, τις προτιμήσεις, ακόμα και τις αναζητήσεις των καταναλωτών, με αποτέλεσμα να μπορούν να διαμορφώνουν προσωποποιημένες υπηρεσίες και διαφημιστικά μηνύματα.

Και τι είναι η δημοσιογραφία δεδομένων;

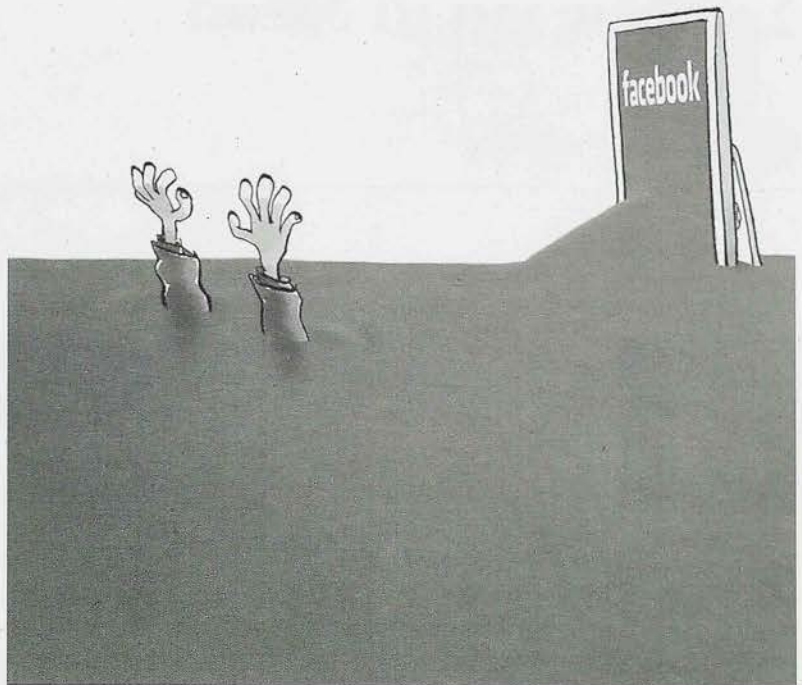
Τα δεδομένα τίθενται και στην υπηρεσία της δημοσιογραφίας, καθώς πλέον οι δημοσιογράφοι έχουν την ευκαιρία να συλλέξουν, να αναλύσουν και τελικά να δημοσιεύσουν ειδησεογραφικές ιστορίες, αξιοποιώντας τη δυναμική των big data. Από χάρτες μέχρι διαδραστικές ιστοσελίδες, η δημοσιογραφία δεδομένων δεν περιορίζεται στη στατιστική ανάλυση. Αντίθετα, με αφορμή αυτήν την ανάλυση, οι δημοσιογράφοι μπορούν να θέσουν τις σωστές ερωτήσεις και να εντοπίσουν τα θέματα εκείνα, τα οποία αξίζει να ερευνηθούν.

Ιστορίες επιτυχίας

Από όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι τα δεδομένα μπορούν να αποτελέσουν ένα αποτελεσματικό εργαλείο αφήγησης στα χέρια των επαγγελματιών της επικοινωνίας και της δημοσιογραφίας, καθώς συμβάλλουν στη δημιουργία τεκμηριωμένων και ταυτόχρονα ενδιαφερουσών ιστοριών, κτίζοντας σχέσεις εμπιστοσύνης με τους αποδέκτες τους και παράγοντας προστιθέμενη αξία. Ακολουθούν πέντε παραδείγματα που το αποδεικνύουν:

1 The Counted

Ένα συνεργατικό project της εφημερίδας *The Guardian*, πρωτοπόρου και στη δημοσιογραφία δεδομένων, και όλων εκείνων που μπόρεσαν να συνεισφέρουν, με στόχο την καταγραφή όσων έχουν δολοφονηθεί στις ΗΠΑ από την αστυνομία μεταξύ 2015-2016. <https://www.theguardian.com/us-news/ng-interactive/2015/jun/01/about-the-counted>

NIELS BO BOJENSEN / CARTOONMOVEMENT.COM

2 The Migrants Files

Μια πρωτοβουλία δημοσιογράφων από 15 ευρωπαϊκές χώρες, σε συντονισμό του Journalism++, για το προσφυγικό. Με την αξιοποίηση των δεδομένων διερεύνησαν την απορρόφηση των κονδυλίων, αλλά και τους θανάτους προσφύγων στην προσπάθειά τους να σωθούν. <http://www.themigrantsfiles.com/>

3 The events that pushed Greece to the economic brink

Η αφήγηση της *Wall Street Journal* για τα γεγονότα που οδήγησαν την Ελλάδα στο Μνημόνιο, μετά το δημοψήφισμα του 2015. <http://graphics.wsj.com/countdown-to-a-greek-showdown/>

4 How students listen

Τον Μάιο του 2017, το Spotify λάνσαρε ένα microsite προκειμένου να διερευνήσει πώς «ακούνε μουσική» τα πανεπιστήμια και τα κολλέγια στην Αμερική. Τα δεδομένα που συνέλεξε αποκάλυψαν

ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τα πιο δημοφιλή είδη μουσικής, αλλά και για τα μέρη στα οποία ακούνε πιο συχνά μουσική οι φοιτητές.

[http://students.withspotify.com/?school=u/university_of_california_\(berkeley\)](http://students.withspotify.com/?school=u/university_of_california_(berkeley))

5 Outdo you with Nike+

Το 2104, η Nike θέλησε να κάνει ένα δώρο σε όλους τους χρήστες του Nike+. Αξιοποιώντας τα δεδομένα στα οποία είχε πρόσβαση, μέσα από τη συγκεκριμένη εφαρμογή, δημιούργησε περισσότερα από 100.000 animated προσωποποιημένα βίντεο.

<https://youtu.be/IKU6ueDwzic>

Και αφού μιλάμε για δεδομένα, δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος να κλείσουμε από το να ρίξουμε μια ματιά στο τι αναζήτησε περισσότερο ο κόσμος μέσα από το καθιερωμένο βίντεο της Google: Year in Search (<https://www.youtube.com/watch?v=vI4LH14yFuo>) για το 2017, ώστε να εμπνευστούμε και να δημιουργήσουμε τις δικές μας συναρπαστικές ιστορίες. 📍

Σκέψεις για τα Μέσα

 ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΝΔΑΛΙΔΗ*

Τα πάνω-κάτω (με το αζημίωτο) φέρνει και πάλι το Facebook

Αλλάζει και πάλι τον αλγόριθμο του Facebook ο ιδρυτής του, Μαρκ Ζάκερμπεργκ, ενισχύοντας την προβολή στο newsfeed περιεχομένου που παράγεται από φίλους και συγγενείς χρηστών, αντί από Μέσα ενημέρωσης ή επιχειρήσεις. Έτσι, αναμένεται να περιοριστεί γενικότερα η δημοφιλία των ειδήσεων, τα βίντεο και οι φωτογραφίες από εταιρείες και Μέσα ενημέρωσης.

«Πρόκειται ασφαλώς για σημαντική αλλαγή. Θα επηρεάσει πολύ τους εκδοτικούς οργανισμούς, καθώς θα βλέπουμε πλέον πολύ λιγότερες ειδήσεις τους να ξεπηδούν στο newsfeed μας», δήλωσε η Λάουρα Χάζαρντ Όουεν του Εργαστηρίου Δημοσιογραφίας Nieman του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ.

Ο 33χρονος επικεφαλής του μεγαλύτερου Μέσου κοινωνικής δικτύωσης υποστηρίζει ότι με τις αλλαγές αυτές περιμένει να μειωθεί ο χρόνος που οι άνθρωποι περνάνε στο Facebook, αλλά επίσης και να γίνει πιο πολύτιμος. Όπως είπε, «έχουμε δεχθεί αντιδράσεις από την κοινότητά μας ότι το δημόσιο περιεχόμενο -οι αναρτήσεις από εταιρείες, επώνυμες εμπορικές μάρκες και μέσα ενημέρωσης- εξοβελίζει τις προσωπικές στιγμές μας, οι οποίες μας κάνουν να συνδεόμαστε περισσότερο μεταξύ μας».

Οι ειδικοί πάντως εμφανίζονται περισσότερο καχύποπτοι έναντι του Ζάκερμπεργκ και δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να επιδιώκει με τον τρόπο αυτό να αυξήσει το μερίδιό του από την προβολή περιεχομένου από εμπορικές επιχειρήσεις και Μέσα ενημέρωσης στο newsfeed. «Με την κίνηση αυτή του Facebook είτε θα εξαφανιστούν οι ειδήσεις από το newsfeed, οπότε θα περιοριστεί το ενδιαφέρον της βιομηχανίας ενημέρωσης, είτε θα ανέβει το κόστος προβολής τους προς όφελος του ίδιου του Facebook και θα χρειαστεί η απασχόληση προσωπικού υψηλότερης εξειδίκευσης από τα Μέσα ενημέρωσης για τον σκοπό αυτό», εκτιμά ο Παναγιώτης Γκανάς, υπεύθυνος των Social Media του ομίλου Alter Ego.

Βασική πηγή εσόδων για τον Guardian οι αναγνώστες

Τα έσοδα από τους αναγνώστες – δηλαδή οι συνδρομές της online και της έντυπης έκδοσης, οι πωλήσεις φύλλων και οι εφάπαξ συνεισφορές αναγνωστών – ξεπερνούν τα διαφημιστικά έσοδα του Guardian. Στα τέλη του περασμένου χρόνου, η αρχισυντάκτρια Κάθαριν Βάινερ ανακοίνωσε και επίσημα ότι η οικονομική υποστήριξη από τους αναγνώστες αποτελεί τη βασική πηγή εσόδων και έπονται τα έσοδα από διαφημίσεις.

Περίπου 500.000 αναγνώστες πληρώνουν κάθε μήνα συνδρομή για την ψηφιακή ή/και την έντυπη έκδοση της εφημερίδας και άλλοι 300.000 τη στηρίζουν οικονομικά με εφάπαξ εισφορές.

The Washington Post

Εταιρεία λογισμικού η Washington Post

Όλοι γνωρίζουν ότι η Washington Post είναι έγκυρη εφημερίδα, λίγοι όμως ξέρουν ότι είναι πλέον και εταιρεία λογισμικού. Η εφημερίδα είχε δημιουργήσει μια πλατφόρμα για να εξυπηρετήσει τις δικές της εκδοτικές ανάγκες και στην πορεία συνειδητοποίησε ότι το εκδοτικό σύστημα που ανέπτυξε μπορούσε να αποτελέσει κερδοφόρο επιχείρηση με πελάτες άλλους εκδότες. Από το 2014, στους κόλπους της Post λειτουργεί η Arc Publishing, μία επιχείρηση που η εφημερίδα χρησιμοποιούσε αρχικά μόνο η ίδια για να βγάζει στον διαδικτυακό αέρα το WashingtonPost.com. Τώρα προσφέρει high-end εκδοτικά εργαλεία και υπηρεσίες φιλοξενίας σε άλλους εκδότες, αποτελώντας μία παράλληλη επιχειρηματική δραστηριότητα. Κάτι ανάλογο δηλαδή με ό,τι κάνει το WordPress.com, με τη διαφορά ότι η τα εργαλεία της Post είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στις ανάγκες της συγκεκριμένης βιομηχανίας.

Μεταξύ των Μέσων ενημέρωσης που έχουν εγκαταστήσει το Arc είναι οι Los Angeles Times, η Globe and Mail του Καναδά, η Herald της Νέας Ζηλανδίας και μικρότερες περιφερειακές εφημερίδες, όπως η Alaska Dispatch News και η Willamette του Όρεγκον. Η χρέωση γίνεται με βάση τον όγκο δεδομένων, πράγμα που σημαίνει ότι όσο πιο επιτυχημένα είναι τα Μέσα στην προσέλκυση κοινού, τόσο καλύτερα για την Arc Publishing.

*Δημοσιογράφος, με πολυετή εμπειρία στο διαδικτυακό μέσο ως διευθυντής του Newsroom του ΔΟΛ, του parapolitika.gr και του in.gr

Η τιμή εκκίνησης της υπηρεσίας ξεκινά από τα 10.000 δολάρια ΗΠΑ τον μήνα και μπορεί να φθάσει τα 150.000 δολάρια το μήνα για τους μεγαλύτερους πελάτες.

Δεν βγάζουν αρκετά τα ψηφιακά μέσα, επικρατούν τα μονοπώλια

Ασχημα είναι τα νέα, όσον αφορά τα οικονομικά των μεγαθίων της ψηφιακής ενημέρωσης, ειδικά όσων στηρίζουν τα έσοδά τους στην online διαφήμιση, μεταξύ των οποίων οι Oath, Mashable και BuzzFeed. Λίγο πριν κλείσει η περυσινή χρονιά, άρχισαν να γίνονται γνωστές οι δυσσιώπες εκτιμήσεις για τις επιδόσεις τους. Ακόμα και οι μεγαλύτερες εταιρίες ψηφιακών μέσων δεν προστατεύονται από τις κατακλυσμιαίες μεταβολές στην ψηφιακή διαφήμιση που επηρεάζουν ολόκληρη τη βιομηχανία. Το αποτέλεσμα: Το οικοσύστημα για τα ψηφιακά μέσα που υποστηρίζονται από διαφημίσεις γίνεται όλο και πιο αφιλόξενο και μόνο οι μονοπωλιακοί κολοσσοί Google και Facebook συνεχίζουν να βλέπουν τα κέρδη τους να εκτοξεύονται.

Η Oath της Verizon, η οποία περιλαμβάνει στους κόλπους της τη *Huffington Post*, την AOL, το Yahoo, το tumblr, το flickr, το engadget και άλλες ψηφιακές πλατφόρμες και διαφημιστικά προϊόντα, προχώρησε σε 560 απολύσεις, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του συνολικού προσωπικού της εταιρείας. Αυτές οι περικοπές ήταν επιπλέον των 2.100 απολύσεων που έκανε η Verizon, όταν εξαγόρασε το Yahoo τον Ιούνιο.

Το Mashable, από την άλλη, πωλήθηκε στον Ζιφ Ντέιβις στην τιμή ευκαιρίας των 50 εκατ. δολαρίων, σημαντικά χαμηλότερα από τα 250 εκατ. δολάρια που ήταν η αποτίμηση του 2016, δηλαδή μόλις ένα χρόνο νωρίτερα.

Σύμφωνα, τέλος, με την Wall Street Journal, τα οικονομικά αποτελέσματα τόσο για το BuzzFeed όσο και για το Vice θα είναι εκτός στόχων. Τα έσοδα του BuzzFeed αναμένονται χαμηλότερα σε ποσοστό 15 έως 20%, ενώ το Vice εκτιμάται ότι θα αποκλίνει του στόχου του κατά 800 εκατ. δολάρια.

Στο ads.txt ελπίζει η διαφημιστική αγορά

Το ads.txt είναι ένα εργαλείο που αναπτύχθηκε από το Tech Lab της IAB (Interactive Advertising Bureau) και το οποίο αποσκοπεί στο να αποκλείσει από την programmatic online διαφήμιση όσους αναπαράγουν (ή αλλιώς κλέβουν) περιεχόμενο στο διαδίκτυο, εισπράττουν όμως έσοδα από τις πλατφόρμες που προωθούν αυτόματα διαφήμιση στους δικτυακούς τόπους. Η λογική λειτουργίας του είναι απλή: Οι εκδότες ανεβάζουν στους σέρβερ τους ένα αρχείο κειμένου, το ads.txt, με το ο-

ποίο ενημερώνουν τους υποψήφιους διαφημιζόμενους και τις πλατφόρμες programmatic διαφήμισης ποιοι έχουν δικαίωμα αναπαραγωγής του περιεχομένου τους.

Το ads.txt έγινε αμέσως το αγαπημένο εργαλείο των εκδοτών, των διαφημιστών, των διαφημιζομένων και εν γένει όλων των εμπλεκόμενων στην ψηφιακή διαφημιστική αγορά. Πέραν όμως του αρχικού του σκοπού, σύντομα όλοι αυτοί ανακάλυψαν και παράπλευρα οφέλη από τη χρήση του ads.txt: Πρώτον, δημιούργη ένα αξιόπιστο σημείο αναφοράς, μια κοινή βάση πάνω στην οποία εκδότες και διαφημιζόμενοι μπορούν, αν έχουν συγκρίσιμα μεγέθη, να συγκρίνουν στοιχεία και να συντάσσουν αναφορές. Δεύτερον, συμβάλλει επίσης καθοριστικά στη σύναψη συμφωνιών μεταξύ εκδοτών και διαφημιζομένων για απευθείας ανάθεση programmatic διαφήμισης. Σύμφωνα με το eMarketer, η direct programmatic διαφήμιση αποτέλεσε το 56% της συνολικής programmatic διαφήμισης στην αμερικανική αγορά. Οι *New York Times* επωφεληθήκαν από αυτή την τάση, καθώς τα direct programmatic έσοδά τους διπλασιάστηκαν το τρίτο τρίμηνο του 2017 συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο. Τρίτον, επιτρέπει την εύκολη και άμεση πρόσβαση σε σειρά στοιχείων, όπως π.χ. για το ποιος έχει δικαίωμα να αναπαράγει ή να μεταπωλεί το διαδικτυακό περιεχόμενο, συμβάλλοντας καθ' αυτόν τον τρόπο στη διαφάνεια της διαφημιστικής αγοράς.

Δημοσιογραφικά βραβεία «Ελένη Βλάχου»

Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων Νίκος Βούτσης απένειμε στις 15 Δεκεμβρίου το δημοσιογραφικό βραβείο «Ελένη Βλάχου 2017» στον Κώστα Ζαφειρόπουλο, δημοσιογράφο της *Εφημερίδας των Συντακτών*. Για πρώτη φορά, η κριτική επιτροπή απένειμε και μια τιμητική διάκριση στον δημοσιογράφο της εφημερίδας *Η Καθημερινή*, Σταύρο Τζίμα.

Το βραβείο «Ελένη Βλάχου» προκηρύσσεται από την Πρεσβεία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κάθε δύο χρόνια από το 2003. Το φετινό βραβείο αποτελείται από ένα χρηματικό έπαθλο, χορηγία των εταιρειών Bayer και BASF, ένα ταξίδι στη Γερμανία στο πλαίσιο του Προγράμματος Επισκεπτών του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας, καθώς και μια διετή πρόσβαση στις υπηρεσίες του Αθηναϊκού-Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων.

Έως σήμερα με το βραβείο Ελένη Βλάχου έχουν τιμηθεί οι δημοσιογράφοι: Ιωάννης Ε. Διακογιάννης (2003), Κώστας Ιορδανίδης (2005), Κώστας Αργυρός (2007), Μαρία Νικολάου (2009), Άγγελος Αθανασόπουλος (2011), Μαρία Λούκα (2013) και Κωνσταντίνος Κουκουμάκας (2015). ●

MAKHUMUD ESHONKULOV / WWW.CARTOONMOVEMENT.COM

Αρωγός της δημοκρατίας ή εμπόδιο το διαδίκτυο

Ίσως δεν είναι σημαντικό το πώς το Διαδίκτυο επιδρά στη δημοκρατία αλλά το τι δημοκρατία θέλουμε – και το πώς υφαίνουμε το κοινωνικό της περιτύλιγμα

ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΔΑΓΟΥΛΑ*

M

πορεί να έχουν περάσει σχεδόν τριάντα χρόνια από την εμφάνιση του Διαδικτύου και σχεδόν μια δεκαετία από όταν τα κοινωνικά Μέσα έγιναν μέρος της καθημερινότητάς μας, ωστόσο οι συζητήσεις σχετικά με την επιρροή τους, και δη στη δημοκρατία, καλά κρατούν – τόσο στον ακαδημαϊκό κόσμο,¹ όσο και εκτός αυτού.² Οι εν λόγω συζητήσεις δείχνουν μια τάση ανίχνευσης της επιρροής αυτής, αλλά και

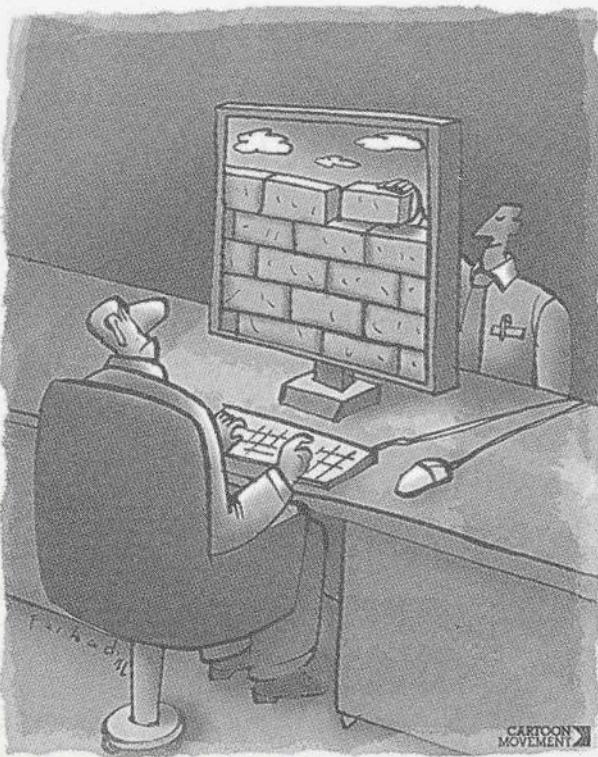
του ρόλου που έχει, που πρέπει να έχει, και που μπορεί να έχει η δημοσιογραφία ως επδραστικός παράγοντας.

Το κύριο χαρακτηριστικό του δημόσιου διαλόγου επί του θέματος είναι η εκτεταμένη πόλωση: οι ερευνητές από πολύ νωρίς διαχωρίστηκαν στους τεχνο-αισιόδοξους (ή τεχνο-οπτιμιστές), που εναπόθεσαν τις ελπίδες τους στο Διαδίκτυο, και στους τεχνο-απαισιόδοξους (ή τεχνο-πесиμιστές), που προέβαλαν σε αυτό τους φόβους τους. Εύγλωττα η Παπαχαρίση αναφέρει ότι οι συζητήσεις για τη δημοκρατική δυναμική του Διαδικτύου φέρνουν στον νου τον «μύθο» που περιβάλλει ό,τι νέο με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια αίσθηση είτε «ουτοπικής ευφορίας» είτε «δυστοπικής ανησυχίας». Όπως και να έχει, ανεξαρτήτως αν τα νέα Μέσα αντιμετωπίζονται ως καινοτομία ή ως «ύποπτοι νεωτερισμοί», η «μυθολογία του νέου» συνιστά σημαντικό παράγοντα – πρόκειται για έναν όρο που περιγράφει πώς τα νέα (ή... νεότερα) Μέσα μπορούν να αναβιώσουν μια «παλιά δημοκρατία».³

Ο αντίκτυπος των νέων Μέσων στο πολιτικό σκηνικό μπορεί να εντοπιστεί σε διάφορους τομείς: στη λειτουργία της διακυβέρνησης, στο πώς διεξάγονται οι εκλογές, στον βαθμό του κρατικού ελέγχου, στο πώς διατυπώνεται ο πολιτικός σχολιασμός, αλλά και στην ανάπτυξη περιεχομένου από πλευράς χρηστών.⁴ Υπήρξε ωστόσο τόσο μεγάλος που οδήγησε ακόμη και στο ερώτημα αν μπορεί το Διαδίκτυο να θεωρηθεί «επανάσταση». Πολλοί θεωρητικοί της επικοινωνίας το αντιμετώπισαν έτσι, με τον Ignacio Ramonet να κάνει αναφορά ακόμα και για «τρίτη βιομηχανική επανάσταση», υποστηρίζοντας ότι μια βιομηχανική επανάσταση δεν είναι απλά η ανάπτυξη μιας ακόμη τεχνολογίας, αλλά μια βασική αναταξινόμηση στην παραγωγή και την κατανάλωση.⁵ Παρότι το επιχειρήμα αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί υπερβολικό, υπογραμμίζει το γεγονός ότι το Διαδίκτυο δεν είχε μόνο τεχνολογικές επιπτώσεις, μα επέφερε πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές. Τοποθετούμενο βέβαια στην ιστορία των Μέσων, μπορεί να διαπιστωθεί ότι δεν είναι η πρώτη φορά που ένα Μέσο έχει τέτοια επίδραση, μιας και η τηλεόραση και το ραδιόφωνο αποτελούν ενδεικτικά παραδείγματα. Όπως σημειώνει ο

* Ερευνήτρια στο Τμήμα Δημοσιογραφίας στο Πανεπιστήμιο του Sheffield, με ειδίκευση στη Πολιτική Επικοινωνία

Kellner, οι Bertolt Brecht και Walter Benjamin εν έτει 1969 παρότρυναν τον πνευματικό κόσμο να αδράξει τις ευκαιρίες που πρόσφεραν οι νέες αυτές δυνάμεις παραγωγής, προκειμένου να τις επαναπροσδιορίσουν και να τις μετατρέψουν σε όργανα εκδημοκρατισμού της κοινωνίας.⁶ Και μπορεί ο ρυθμός εξέλιξης του Διαδικτύου να έδωσε τη λανθασμένη εντύπωση του «νέου»,⁷ ωστόσο αυτό που το διαφοροποίησε σε σχέση με τα προηγούμενα Μέσα είναι ο βαθμός συμμετοχής ο οποίος ενέχει, που του προσέδωσε δημοκρατική προοπτική.

Σε αυτήν την προοπτική βάσιαν την επιχειρηματολογία τους οι τεχνο-αισιόδοξοι, που αναφέρονται κατά κύριο λόγο στους νέους τρόπους έκφρασης – όπως γράφει και ο Bruns, «η συμμετοχή των πολιτών έγινε ο καταλύτης για την άνθιση ενός ευρέως πολυδιάστατου διαλόγου»,⁸ λειτουργώντας ως απάντηση στην πολιτική απάθεια και την αποξένωση από το πολιτικό σύστημα. Με άλλα λόγια, υποστήριξαν πως ο Ιστός επιτάχυνε τον «εκδημοκρατισμό της πληροφορίας» (information democratization) – ένας όρος που αναφέρεται στην ολοένα αυξανόμενη ανάμιξη των πολιτών στη δημιουργία, τη διάδοση, την προβολή αλλά και την επιμέλεια των πληροφοριών πολιτικής σημασίας.⁹ Η εμφάνιση των social media μόνο ενισχυτικά λειτούργησε προς αυτήν την κατεύθυνση. Πλήθος ερευνών αναφέρονται στον ρόλο των blogs, της Wikipedia ως συλλογικής γνώσης, αλλά και των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης ως μέσων που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και που αίρουν ως έναν βαθμό το ψηφιακό χάσμα (digital divide). Πέραν της συμμετοχής ωστόσο, άλλο ένα από τα βασικά επιχειρήματα των τεχνο-οπτιμιστών στηρίζεται στη λογική ότι μια υγιής δημοκρατία στηρίζεται σε καλά πληροφορημένους

πολίτες και μετά βεβαιότητας το Διαδίκτυο μπορεί να συμβάλει τα μέγιστα σε αυτό. Η Σιαπέρα συμπληρώνει τους τρόπους με τους οποίους η εν λόγω ενισχυμένη προσφορά πληροφοριών, αλλά και η άρση των τειχών επικοινωνίας μεταξύ πολιτών και πολιτικών, διευκόλυναν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ υπογραμμίζει το πώς οι ευκαιρίες ευρύτερης διαβούλευσης, οργάνωσης αλλά και κινητοποίησης σε ψηφιακά περιβάλλοντα ενίσχυσαν τις προσδοκίες για ανανέωση της δημοκρατίας.¹⁰

Στην αντίπερα όχθη, οι τεχνο-απαισιόδοξοι θεώρησαν το κύμα ευφορίας υπερβολικό και αντιπαρέβαλαν σειρά παραγόντων που λειτουργούν αποτρεπτικά για τη δημοκρατική δυναμική των νέων Μέσων. Μερικά από αυτά είναι οι (κοινωνικοί και γεωγραφικοί) περιορισμοί στην πρόσβαση, η επικράτηση των ελίτ ακόμα και στις νέες αρένες διαλόγου, η ανωνυμία αλλά η διασπορά του κοινού στις διάφορες προσφερόμενες πλατφόρμες (fragmentation). Αν και η τελευταία παράμετρος θα μπορούσε να θεωρηθεί πως έχει και θετική έκφανση, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα πολυεπίπεδης ενημέρωσης και συμμετοχής, οι λοιποί δείκτες υπογραμμίζουν έναν πολύ σημαντικό παράγοντα: το γεγονός ότι το Διαδίκτυο είναι ενσωματωμένο στο υπάρχον πολιτικό σύστημα, υπάγεται στους νόμους της αγοράς και δεν είναι απρόσβλητο από εμπορικούς στόχους. Η επιχειρηματολογία αυτή ενισχύεται αν λάβουμε υπόψη τις σχέσεις εξουσίας και ιεραρχίας που παραμένουν ως έχουν (σε μεγάλο βαθμό) και στα ψηφιακά περιβάλλοντα. Στο ίδιο μήκος κινείται και η άποψη του Resnick, που αναφέρεται στο «normalization of the Internet»: τα εκτός Ιστού συμφέροντα καθορίζουν τα εντός Ιστού, ενώ σε ό,τι αφορά τις πολιτικές διεργασίες, αυτές μπορούν να ειπωθούν μέσα από το πρίσμα της φράσης «politics as usual».¹¹ Ένα ακόμη σημαντικό επιχείρημα που προστίθεται στη φαρέτρα των τεχνο-πεσιμιστών είναι αυτό του Dahlgren, που σημειώνει πως η πολιτική χρήση του Ιστού, αλλά και των κοινωνικών Μέσων, είναι αμελητέα μπροστά στις άλλες χρήσεις του (όπως η κατανάλωση αγαθών, η διασκέδαση, η διασύνδεση κ.λπ.).¹²

Δύο ζητήματα αναδεικνύονται μέσα από αυτήν την πόλωση. Το ένα αφορά την τεχνολογία. Γεγονός είναι πως μεγάλη μερίδα μελετητών του ζητήματος δεν κατάφεραν να αποφύγουν την παγίδα του τεχνολογικού ντετερμινισμού – να προσδώσουν δηλαδή στην τεχνολογία πρωταρχικό ρόλο και να τη συνδέσουν άμεσα με την «επαναστατική» ρητορική που συνόδευσε το Διαδίκτυο άμα τη εμφανίσει του. Η απόδοση των ευσίων για τη σύσταση της «κοινωνίας της πληροφορίας» στην τεχνολογική πρόοδο θα μπορούσε ωστόσο να θεωρηθεί υπεραπλούστευση – όπως σημειώνει και η Παπαχαρίση, δεν είναι η τεχνολογία αυτή καθαυτή μα ο διάλογος που τη συνοδεύει, καθώς και το πώς αυτή χρησιμοποιείται από τις εκάστοτε κοινωνίες. Για αυτόν τον λόγο προτείνει την αντιμετώπισή της ως «αρχιτεκτονικής» (architecture), με το σκεπτικό ότι η τεχνολογία είναι συνυφασμένη με τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής και εξυπηρετεί μέχρι και το περιβάλλον στο οποίο το άτομο μπορεί να ενεργοποιηθεί πολιτικά.¹³

Το δεύτερο ζήτημα αφορά την έννοια της δημοκρατίας, ως όρου-κλειδί. Διαφορετικές κοινωνίες θέτουν διαφορετικές προκλήσεις για τη δημοκρατία κι έχουν διαφορετικές προσδοκίες από το πολίτευμα. Έτσι, συγκεκριμενοποιώντας το είδος της

Μελετητές δεν κατάφεραν να αποφύγουν την παγίδα του τεχνολογικού ντετερμινισμού και να προσδώσουν στην τεχνολογία πρωταρχικό ρόλο συνδέοντας την με την «επαναστατική» ρητορική που συνόδευσε το Διαδίκτυο

δημοκρατίας στο οποίο αναφερόμαστε όταν χρησιμοποιούμε τον όρο, μπορούμε σε δεύτερο επίπεδο να διαγνώσουμε τόσο τις κανονιστικές επιπτώσεις που έχει για τα νέα μέσα, όσο και το πώς τα μέσα επηρεάζουν την ύπαρξη και την άνθιση της.¹⁴ Όπως σημειώνει και η Fenton στο τελευταίο της βιβλίο *Digital, Political, Radical*, χρειάζεται να επιστρέψουμε στα βασικά αλλά και ερωτήματα του «τι είναι πολιτική» και «πού μπορούμε να εντοπίσουμε τη δημοκρατία», για να μπορέσουμε να απαντήσουμε αρχικά στο «ποιες είναι οι συνθήκες που θα μας επιτρέψουν να ζούμε καλύτερα» και έπειτα στο πώς μπορεί να συνεισφέρει η δημοσιογραφία σε αυτό.¹⁵ Πηγαίνοντας τη συζήτηση ένα βήμα πιο πέρα, ο Steel υποστηρίζει πως, αναγνωρίζοντας τους περιορισμούς των σύγχρονων δημοκρατιών και επαναπροσδιορίζοντας τα χαρακτηριστικά τους, μπορούμε να επαναπροσδιορίσουμε και τον ρόλο της σύγχρονης δημοσιογραφίας.¹⁶

Επιστρέφοντας στην παραπάνω πόλωση, θα μπορούσε να ειπωθεί πως οι τεχνο-αισιόδοξοι αναλόγηκαν σε μεγάλο βαθμό στη δυνάμει κατάσταση του Διαδικτύου – στο τι «θα μπορούσε να κάνει αν...». Σημαντικό μέρος της επιχειρηματολογίας τους συνδέεται είτε με την προοπτική που αυτό έχει, είτε με τη χρήση αντιθετικών προτάσεων που υπογραμμίζουν την ύπαρξη προϋποθέσεων. Από την άλλη, οι τεχνο-απαισιόδοξοι φαίνεται να παραβλέπουν εντελώς τον βαθμό στον οποίο το Διαδίκτυο επέφερε αλλαγές που εν πολλοίς είχαν και «επαναστατική» υφή.

Θεωρώντας τις πολώσεις αναχρονιστικές, προτείνεται κατά συνέπεια μία τεχνο-κεντρική προσέγγιση, η οποία στηρίζεται σε δύο επιχειρήματα: (α) η συμμετοχή στον πολιτικό διάλογο στα ψηφιακά περιβάλλοντα θα είναι (κατά πάσα πιθανότητα) πάντοτε άνιση και θα προϋποθέτει την ύπαρξη ανοικτών, δημοκρατικών κοινωνιών, αλλά και πολιτικά κίνητρα. Και (β) η ανάμειξη στα πολιτικά δρώμενα δεν επαφίεται στην ανάπτυξη των τεχνολογιών, αλλά πρωτίστως στην ύπαρξη πολιτών που ενδιαφέρονται για την πολιτική κατάσταση.¹⁷

Είναι το Διαδίκτυο και εν συνεχεία τα κοινωνικά Μέσα αρωγός της δημοκρατίας ή εμπόδιο; Ίσως το ερώτημα θα έπρεπε να τεθεί αλλιώς – ίσως δεν είναι σημαντικό το πώς το Διαδίκτυο επιδρά στη δημοκρατία αλλά το τι δημοκρατία θέλουμε – και το πώς υφαίνουμε το κοινωνικό της περιτύλιγμα. Αντί επιλόγου, τα τρία σημεία που σημειώνει ο Coleman ότι δείχνουν το δρόμο για τον παραπέρα διάλογο: (α) το Διαδίκτυο δεν διαμορφώνει τη δημοκρατία – η δημοκρατία διαμορφώνεται από τις κοινωνίες και το πώς αυτές επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία που έχουν στη διάθεση τους, (β) το Διαδίκτυο ήρθε για να μείνει και γ) το Διαδίκτυο δεν είναι μια προ-διαμορφωμένη οντότητα, όπως δεν είναι και η δημοκρατία. Ίσως το να επαναπροσδιορίσουμε τη δημοκρατία που θέλουμε είναι σημαντικότερο από το να προσπαθήσουμε να συμβιβαστούμε με το γεγονός ότι ο Ιστός είναι σημείο των καιρών μας.¹⁸ ●

1 Tucker, J. et al. (2017), "From Liberation to Turmoil: Social media and Democracy", *Journal of Democracy*, 28(4), pp.46-59. Διαθέσιμο στο: <https://www.journalofdemocracy.org/article/liberation-turmoil-social-media-and-democracy>.

2 The Economist (2017), The Economist, Briefing: "Once considered a boon to democracy, social media have started to look like its nemesis". Διαθέσιμο στο: <https://www.economist.com/news/briefing/21730870-economy-based-attention-easily-gamed-once-considered-boon-democracy-social-media>

The Economist, Leaders (2017): "Do social media threaten democracy?". Διαθέσιμο στο: <https://www.economist.com/news/leaders/21730871-facebook-google-and-twitter-were-supposed-save-politics-good-information-drove-out>.

3 Papacharissi, Z. (2010), *A Private Sphere: Democracy in a digital age*, Cambridge: Polity Press.

4 Street, J. (2011), *Mass Media, Politics and Democracy*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

5 Ramonet, I. (2000). *Propagandes silencieuses*, Paris: Editions Gallimard.

6 Kellner, D. (2000), *Habermas, the Public Sphere, and Democracy: A Critical Intervention*, Διαθέσιμο στο: <http://pages.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/papers/habermas.htm>.

7 Webster, F. (2006), *Theories of the Information Society*, 3rd ed., New York: Routledge.

8 Bruns, A. (2008), "Life beyond the public sphere: Towards a networked model for political deliberation", *Information Polity*, 13, pp.71-85.

9 Tewksbury, D. & Rittenberg, J. (2012), *News on the Internet*, Oxford: Oxford University Press.

10 Siapera, E. (2012), *Understanding New Media*, London: Sage Publications.

11 Resnick, D. & Margolis, M. (2000), *Politics as Usual: The Cyberspace "Revolution"*, London: Sage Publications.

12 Dahlgren, P. (2005), "The Internet, Public Spheres, and Political Communication: Dispersion and Deliberation", *Political Communication*, 22(2), pp.147-162.

13 Papacharissi, Z. (2009), "The Virtual Sphere 2.0: The internet, the Public Sphere and beyond". In A. Chadwick & P. Howard (eds.), *Handbook of Internet Politics*, New York: Routledge.

14 Strömbäck, J. (2005), "In Search of a Standard: Four models of democracy and their normative implications for journalism", *Journalism Studies*, 6(3), pp.331-345.

15 Fenton, N. (2016), *Digital, Political, Radical*, Cambridge: Polity Press.

16 Steel, J. (2016), "Reappraising journalism's normative foundations". In M. Broersma & C. Peters (eds.), *Rethinking Journalism again: Societal role and public relevance in a digital age*. London: Routledge, pp.35-48.

17 Siapera, E., όπ.π.

18 Coleman, S. (2017), *Can the Internet strengthen Democracy?*, Cambridge: Polity Press.

ΜΕΓΑλα προβλήματα, μικρές προσδοκίες

Στήριξη σε όλους τους εργαζομένους, στους δοκιμαζόμενους συναδέλφους του ΜΕΓΑ, τεχνικούς, ηχολήπτες, εικονολήπτες, ηλεκτρολόγους, σκηνοθέτες, παραγωγούς, δημοσιογράφους και όλες τις ειδικότητες

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΗ*

Δεν θα κάτσω να κοιτάξω ποιοι ήρθαν τότε, γιατί δεν ήρθαν και τι απέγινε με τον αγώνα της ΕΡΤ. Αυτά είναι δουλειά άλλων, μελετητών της ιστορίας. Η ίδια η ιστορία μελετά και καταχωρεί στις σελίδες της τις εξεγέρσεις των εργαζομένων, κάτω από τις όποιες συνθήκες έγιναν ή γίνονται. Η ουσία του πράγματος τώρα στο ΜΕΓΑ είναι ότι κινδυνεύουν 420 θέσεις εργασίας. 420 οικογένειες, 420 σπίτια. Άλλοι μπορεί να είναι φτωχοί, άλλοι πιο καλά από εμάς σήμερα, άλλοι πολύ καλύτερα, δεν έχει σημασία αυτό. Σημασία έχουν το δικαίωμα στη διασφάλιση της εργασίας, και η διαφύλαξη των εργασιακών δικαιωμάτων και κεκτημένων, μην τα λησμονούμε και αυτά τώρα που έχουν βγει στο σφυρί... Οι τοποθετήσεις του τύπου «πού ήσασταν τότε που παλεύαμε μονάχοι με το θεριό, γιατί δεν μας στηρίζατε;» δεν έχουν θέση στην απλή λογική. Και το ζήτημα του ΜΕΓΑ πρέπει να το αντιμετωπίσουμε με την απλή λογική.

Ο αντίπαλος, ο εχθρός είναι ένας και αν αυτό δεν το καταλάβουν όλοι, τότε πάνε όλα χαμένα. Το πρωινό μας ξύπνημα, οι αγωνίες, οι επαγγελματικές αναζητήσεις, οι ελπίδες για ένα καλύτερο αύριο. Το Alter θα γεννήσει νέες ΕΡΤ, η ΕΡΤ νέα ΜΕΓΑ και πάει λέγοντας. Δεν είναι στήριξη στους Πρετεντέρηδες, Καμπουράκηδες, Οικονομέες και Τρέμες, η στήριξη του αγώνα των εργαζομένων του ΜΕΓΑ. Μην πέφτετε σε παγίδες... Μην αναρωτιέστε πού είναι οι ντίβες. Τις ντίβες τις είδατε πουθενά στην ΕΡΤ; Της γης οι κολασμένοι πήραν σβάρνα τα πεζοδρόμια και αγωνίστηκαν. Μην ξεχνάμε, μη λησμονάμε. Μιλάμε καθημερινά μέσα μας – να ξέρετε – παρακολουθούμε και περιμένουμε...

Στήριξη σε όλους τους εργαζομένους, στους δοκιμαζόμενους συναδέλφους του ΜΕΓΑ, τεχνικούς, ηχολήπτες, εικονολήπτες, ηλεκτρολόγους, σκηνοθέτες, παραγωγούς, δημοσιογράφους και όλες τις ειδικότητες, καθεμιά ξεχωριστά και σε σύνολο. Αυτός είναι ο μόνος δρόμος μας. Να βρεθούμε στο πλευρό τους, όπως και όσο χρειαστεί. Ξέρουμε άλλωστε από πεζοδρόμια, από σφουγγαρίσματα αποχωρητηρίων, από αυτομακιγιάζ, από όλα τα καλά... μάθαμε στα δυο χρόνια του αγώνα. Ας βρεθούμε όλοι κοντά τους, στη διάθεσή τους, στο πλευρό τους, μακριά από πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες. Ο αγώνας είναι ένας και είναι κοινός. Να περιφρουρήσουμε τους χώρους εργασίας απέναντι στα παιχνίδια και στα συμφέροντα της εργοδοσίας...

Τέλος, θέλω να πω και τούτο προς εκείνους που καταπιάνονται με την ενημέρωση και τα ΜΜΕ. Γράψτε τη σύνθεση της σημερινής ιδιοκτησίας του ΜΕΓΑ, μην ντρέπεστε... Θα τους συναντήσετε στο δρόμο σας και ίσως τότε θα είναι αργά... Συσπειρωθείτε, μείνετε ενωμένοι.

Το κείμενο γράφτηκε την ημέρα που μεταδόθηκε το δελτίο ειδήσεων των εργαζομένων του ΜΕΓΑ Channel, μια ημέρα μετά την επισημοποίηση της αδιαφορίας των μεγαλομετόχων για το μέλλον του καναλιού και των εργαζομένων.

*Σπούδασε δημοσιογραφία στο Connecticut School of Broadcasting στις ΗΠΑ. Εργάστηκε στη Νέα Υόρκη σε τηλεοπτικούς σταθμούς και εφημερίδες και επί σειρά ετών διετέλεσε ανταποκριτής ελληνικών Μέσων στις ΗΠΑ. Από το 2001 εργάζεται στην ΕΡΤ. Πρόσφατα κυκλοφόρησε το πρώτο βιβλίο του με τίτλο Όλες οι ΑΕΚ του κόσμου.

Διαρκής απειλή η Διάσκεψη της Γενεύης για την Κύπρο

«Η Γενεύη είναι ένα πραξικόπημα, υφαρπαγή της συντακτικής εξουσίας και απόδοσή της σε ξένες δυνάμεις, προκειμένου να καταλύσουν το κράτος», τονίζει ο Δημήτρης Κωνσταντακόπουλος στο βιβλίο του Η Κύπρος στο στόχαστρο (εκδ. Ινφογνώμων, 2017)

ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ*

Ελάχιστες είναι οι φορές που ένα βιβλίο παρεμβαίνει στην πολιτική επικαιρότητα και καταφέρνει να οξύνει την τρέχουσα αντιπαράθεση. Μια από αυτές είναι το πρόσφατο βιβλίο του Δημήτρη Κωνσταντακόπουλου, με τίτλο *Η Κύπρος στο στόχαστρο – Γιατί θέλουν μια Κύπρο χωρίς Έλληνες* (εκδ. Ινφογνώμων). Πρόκειται για ένα εξαιρετικά χρήσιμο βιβλίο, που δεν αρκείται σε στερεότυπα ή ευκολόγια. Ανασκευάζει και ακυρώνει με εξαιρετική ευστοχία και βάθος τα επιχειρήματα της κυβέρνησης και του διεθνούς παράγοντα (που τα υπαγορεύει) και υπεραμύνεται χωρίς εκπώσεις, χωρίς προσαρμογές στην... πάντα σκληρή πραγματικότητα των διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων του κυπριακού λαού.

Αφορμή για να γραφτεί το βιβλίο ήταν οι διαπραγματεύσεις στη Γενεύη, στις οποίες ο πρόεδρος Ν. Αναστασιάδης προσήλθε χωρίς να ρωτήσει κανέναν πριν αποδεχθεί την πρόταση, χωρίς να συγκαλέσει καν το Εθνικό Συμβούλιο. Για τον συγγραφέα η πρόταση είναι όχι μόνο εντελώς παράνομη, αλλά και παράλογη. Επιπλέον, «ακόμη κι αν δεν οδηγήσει σε τελική συμφωνία, παράγει σπουδαία πολιτικά και νομικά αποτελέσματα, συνιστά το πρώτο βήμα προς την αυτοκατάλυση, την αυτοκατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη μετατροπή των Κυπρίων σε “κοινότητα εις αναζήτηση κηδεμόνα”». Κατά συνέπεια, το τέλος της Διάσκεψης της Γενεύης δεν σημαίνει ότι αποσοβήθηκε κι ο κίνδυνος, δεδομένου ότι, με πρόταση του ίδιου του Ν. Κοτζιά, η Διάσκεψη έγινε διαρκής...

Σημείο αφετηρίας για να γνωρίσουμε τη στάση του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών ήταν η συνέντευξη του Νίκου Κοτζιά στο Γερμανικό Πρακτορείο Ειδήσεων, στις 21 Ιανουαρίου 2017, κι όχι φυσικά οι δηλώσεις του on camera ή οι περίφημες «διαρροές» στον Τύπο που ωραιοποιούσαν, σε βαθμό διαστρέβλωσης, την κατάσταση και κατέληγαν σε μια αγιοποίηση του υπουργού. Ο Νίκος Κοτζιάς, πρώην σύμβουλος και θεωρητικός της διπλωματικής πολιτικής του Γ. Παπανδρέου κατά την προηγούμενη θητεία του στο υπουργείο Εξωτερικών, απαντώντας στο γερμανικό Μέσο για τη σκοπιμότητα της Διάσκεψης της Γενεύης, ανέφερε κατά λέξη ότι «φτιάχνουμε Συνθήκη για μια ομοσπονδιακή Κύπρο. Οι Τουρκοκύπριοι θα έχουν πλήρη πολιτική ισότητα. Θα έχουν δικαίωμα βέτο σε όλα τα πολιτικά ζητήματα. Και το Ανώτατο Δικαστήριο θα έχει τέσσερις δικαστές από κάθε εθνική ομάδα». Επίσης αναφέρθηκε σε μια Διεθνή Αστυνομική Δύναμη που θα ασκεί την τελική κυριαρχία στο νησί. Με αυτό τον τρόπο όμως διέψευσε δικές του δηλώσεις που επέμεναν ότι δεν ανακατεύεται σε θέματα εσωτερικής δομής του κυπριακού κράτους... Η πρότασή του ανέδυε επίσης την αποκρουστική οσμή του Σχεδίου Ανάν, το οποίο είχε αποδεχθεί ο τότε υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, Γ. Παπανδρέου, που είχε σύμβουλο τον Ν. Κοτζιά και προέβλεπε «την τοποθέτηση

*Απόφοιτος τμήματος Στατιστικής του Πανεπιστημίου Πειραιά και Διδάκτορας του Πάντειου Πανεπιστημίου. Αρθρογραφεί στον Τύπο για θέματα Οικονομίας και Διεθνών, έχει την επιστημονική επιμέλεια των ντοκιμαντέρ της ομάδας Infowar κ.α. κι έχει μεταφράσει οικονομικά βιβλία.

ξένων αξιωματούχων με αποφασιστική ψήφο σε όλη τη δομή τελικών αποφάσεων του νέου «κράτους»».

Κατά τον συγγραφέα, «η Διάσκεψη αυτή δεν είναι τίποτα άλλο παρά η Πενταμερής Διάσκεψη που ζητούσε πάντοτε η Τουρκία και αρνούταν κατηγορηματικά να δεχθούν τη σύγκλησή της όλες οι κυβερνήσεις της Αθήνας και της Λευκωσίας μετά το 1974... Ο λόγος για τον οποίο αρνούταν... είναι ότι με τις συμμετοχές και τη διαδικασία που προέβλεπε, μια τέτοια Διάσκεψη δεν ήταν παρά η εφαρμογή της τουρκικής θέσης ότι η Κύπρος δεν είναι ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος, ο λαός του οποίου δικαιούται την αυτοδιάθεση και την αυτοκυβέρνησή του, όπως όλοι οι λαοί του κόσμου, αλλά ένα νησί όπου κατοικούν δύο «κοινότητες» σε βρετανική αποικιακή ορολογία».

Ο Δημήτρης Κωνσταντακόπουλος, που είναι από τους καλύτερους γνώστες του Κυπριακού, όπως μαρτυρούν όχι μόνο τα δύο προηγούμενα βιβλία του (*Η Κύπρος σε παγίδα*, 2008 και *Η αρπαγή της Κύπρου*, 2004), αλλά και οι συνεχείς παρεμβάσεις του για τρέχοντα θέματα (από το σχέδιο Ανάν μέχρι τη Διάσκεψη της Γενεύης), ανασκευάζει πολύ πειστικά το επιχείρημα Αθήνας και Λευκωσίας ότι προσήλθαν στη Γενεύη με μοναδική επιδίωξη την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και την κατάργηση των εγγυήσεων. Αν είναι έτσι, σύμφωνα με τον συγγραφέα «μόνο στη Γενεύη δεν θα πήγαιναν, γιατί εκεί δεν μπορούσαν να το πετύχουν. Όφειλαν να το έχουν θέσει ως προϋπόθεση κάθε συζήτησης... Η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων συνιστά αυτοτελή υποχρέωση της Τουρκίας από το διεθνές Δίκαιο. Τα ψηφίσματα του ΟΗΕ απαιτούν να φύγουν αυτά τα στρατεύματα το συντομότερο και χωρίς όρους, είτε υπάρχει λύση είτε δεν υπάρχει κι όποια λύση κι αν βρεθεί». Όσο για τη Συνθήκη Εγγύησης «είναι έκπιπτη και παράνομη γιατί συγκρούεται με τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ... Η πάγια πολιτική της Αθήνας και της Λευκωσίας ήταν ότι οι συνθήκες αυτές και ό,τι απορρέει από αυτές... απλώς δεν υφίστανται, έστω και αν καταγγέλλησαν επισήμως... Ποιος νεκρανέστησε κυριολεκτικά τη Συνθήκη αυτή; Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και η ελληνική κυβέρνηση, οι ίδιοι δηλαδή που φωνάζουν σε όλους τους τόνους ότι θέλουν να καταργήσουν τις εγγυήσεις!!! Πώς το έκαναν αυτό; Αποδεχόμενοι τη σύγκληση της Διάσκεψης Εγγυητριών Δυνάμεων, όπως τις αποκαλεί ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ στην πρόσκλησή του για τη Γενεύη και όπως τις αποκάλεσε ο ίδιος ο Ν. Κοτζιάς σε δηλώσεις του κατά την έξοδο από συνεδρίαση του

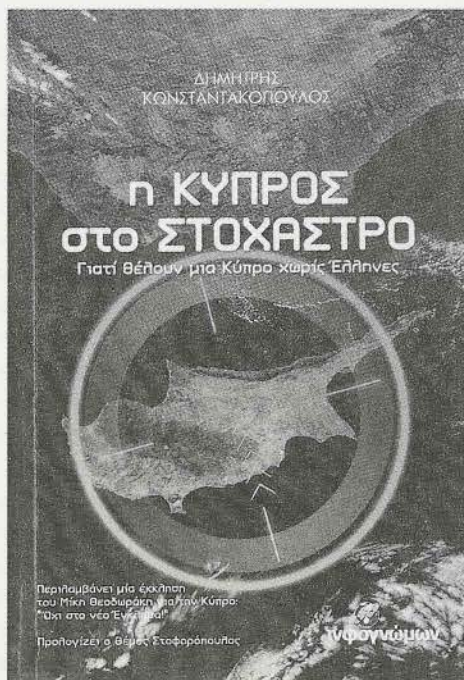
Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών της ΕΕ».

Στα θετικά σημεία του βιβλίου εντάσσεται η κριτική στάση που τρεπεί έναντι της όψιμης αλλά τόσο ισχυρής στροφής της ελληνικής διπλωματίας προς το Ισραήλ, που έχει παρασύρει τους πάντες: πολιτικούς, δημοσιογράφους, καθηγητές ΑΕΙ, κέντρα μελετών, κ.ο.κ. Ο συγγραφέας του βιβλίου ωστόσο υπενθυμίζει ότι «το Ισραήλ ήταν σύμμαχος της Τουρκίας επί πολλές δεκαετίες και πολέμησε το αίτημα των Κυπρίων για αυτοδιάθεση, ενώ παρακολουθεί πολύ ενεργά, αλλά μάλλον παρασκηνιακά, οτιδήποτε συμβαίνει στο Κυπριακό από το 1955 και μετά και υποστήριξε το Σχέδιο Ανάν το 2004».

Μία παρατήρηση μας για το πόνημα του Δ. Κωνσταντακόπουλου αφορά τη στάση του έναντι του ΑΚΕΛ, που αγγίζει τα όρια της μεροληψίας. Μολονότι όλα όσα του καταλογίζει εί-

ναι ακριβή, μεγαλύτερο κίνδυνο για την ακεραιότητα της Κύπρου αντιπροσώπευε ιστορικά και συνεχίζει να αντιπροσωπεύει η κυπριακή Δεξιά και δη ο ΔΗΣΥ. Αυτή όμως η πραγματικότητα δεν αποτυπώνεται στις σελίδες του βιβλίου με τις δέουσες ιστορικές αναφορές. Μία επιπλέον παρατήρηση αφορά την αντιφατική στάση του συγγραφέα απέναντι στην ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και την ευρωζώνη. Αν η Κύπρος δεν είχε παραχωρήσει τα κυριαρχικά της δικαιώματα στις Βρυξέλλες και διέθετε νομισματική ανεξαρτησία, δεν θα ήταν αναγκασμένη να δεχθεί την Τρόικα και να καταστρέψει το τραπεζικό της σύστημα, όπως έπραξε το 2013, δυναμιτίζοντας όχι μόνο την ευημερία των πολιτών της, αλλά και τις διεθνείς της συμμαχίες. Σε κάθε περίπτωση, οι συγκεκριμένες αδυναμίες δεν μειώνουν την αξία του έργου.

Στην εγκυρότητα του βιβλίου προσθέτουν μία έκκληση του Μίκη Θεοδωράκη για την Κύπρο, με τίτλο «Οχι στο νέο έγκλημα», με την οποία ξεκινάει το βιβλίο του Δημήτρη Κωνσταντακόπουλου και μία γνώμη του κορυφαίου συνταγματολόγου Γιώργου Κασσιμάτη «για την άγνωστη σύνθεση και αγνώστων σκοπών πολυμερή διάσκεψη Γενεύης», όπου θέτει το αποπλιστικό ερώτημα «πώς είναι δυνατό μια κυβέρνηση που δεν υπερασπίζεται την Ελλάδα, αλλά και τον εαυτό της, να υπερασπιστεί την Κύπρο;». Τέλος, ο πρόλογος του πρέσβη Θέμου Στοφορόπουλου, «θρύλου» της ελληνικής διπλωματικής παράδοσης όπως τον χαρακτηρίζει ο συγγραφέας, που διατυπώνει την ευχή το συγκεκριμένο βιβλίο «να συμβάλει σε μια συστηματική προσπάθεια μας να επαναποθετηθεί το Κυπριακό ως συρροή διεθνών εγκλημάτων, όπως πράγματι είναι»... ●

Εκθεσιακές Εκδηλώσεις 2018

 Agrotica	27η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ & ΕΦΟΔΙΩΝ	01-04.02
 Infacoma	35η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ, ΜΟΝΩΤΙΚΩΝ, ΚΟΥΦΩΜΑΤΩΝ, ΕΙΔΩΝ ΥΓΙΕΙΝΗΣ, ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	09-12.02 ΑΘΗΝΑ - Μ.Ε.Σ
 aqua THERM ATHENS	3η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΥ, ΥΔΡΕΥΣΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΠΙΣΙΝΑΣ & ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	09-12.02 ΑΘΗΝΑ - Μ.Ε.Σ
 ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΟΣΜΗΜΑ	31η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ, ΩΡΟΛΟΓΙΩΝ, ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΛΙΘΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	23-26.02 ΑΘΗΝΑ - METROPOLITAN EXPO
 Detrop boutique	27η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΟΤΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ & ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	24-26.02
 Artozuma	8η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ, ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ, ΕΤΟΙΜΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	24-26.02
 Furnidec business	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΠΛΟΥ	09-11.03
 AUTO FESTIVAL	ΣΑΛΟΝΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ	16-18.03 23-25.03
 Freskon	ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ	26-28.04
Διεθνής έκθεση βιβλίου Θεσσαλονίκης	15η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	03-06.05
 Greek Travel Show ΚΟΛΛΗΜΕΝΕΣ ΕΣΤΙΕΣ	2η ΕΚΘΕΣΗ ΤΑΞΙΔΙΩΝ & ΔΙΑΚΟΠΩΝ	04-06.05 ΑΘΗΝΑ - HELEXPO MAROUSSI
 8th International Thessalonian Exhibition 8-16 9 2018	83η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	08-16.09 ΤΙΜΩΜΕΝΗ ΧΩΡΑ - Η.Π.Α.
 Kosmima	33η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ, ΩΡΟΛΟΓΙΩΝ, ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΛΙΘΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	20-22.10
 Philoxenia	34η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	09-11.11
 Hotelia	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	09-11.11
ART THESSALONIKI	3η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	22-25.11
 αστεροκοσμος	ΑΣΤΕΡΟΚΟΣΜΟΣ - ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

HELEXPO

Εθνικός Φορέας Οργάνωσης Εκθέσεων, Συνεδρίων, Πολιτιστικών Εκδηλώσεων
Κεντρικά Γραφεία: Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Θεσσαλονίκης, Εγνατίας 154 | 546 36 Θεσσαλονίκη
Τ. 2310 291111 | F. 2310 284732 | www.helexpo.gr

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΠΑΡΟΧΟΣ
ΕΝΕΡΓ. ΙΑΣ

ΕΠΙΣΗΜΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Δάνειο Αυτοκινήτου

Χαμηλό επιτόκιο, χωρίς αρχικά
έξοδα έκδοσης και άμεση έγκριση,
με συνοπτικές διαδικασίες.

...και οδηγήστε τις στιγμές σας

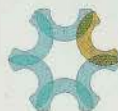

Μειωμένο επιτόκιο δανείου
για αγορά καινούργιου **φιλικού**
προς το περιβάλλον
αυτοκινήτου

Υπηρεσία Χρηματοδότησης
Κινητής Περιουσίας
Άθω 13, 1087 Λευκωσία
leasingnicosia@ccb.coop

Ζητήστε πληροφορίες **σήμερα** στο
800 22 300

www.ccb.coop

Συνεργατική
Κυπριακή
Τράπεζα